

П. Г. УДХАУС
ГОРЕ ГЛАВАТА, ДЖИЙВС

Част 13 от „Джийвс и Устър“

Превод от английски: Лъчезар Бенатов, 1995

chitanka.info

ПЪРВА ГЛАВА

Намазах със замах препечена филийка с конфитюр от портокалови корички и едва ли съм бил някога по-близо до желанието да затананикам „тра-ла-ла“, тъй като тази сутрин се чувствах в най-зряла форма. Господ, както веднъж чух Джийвс да твърди, си беше на небето и всичко беше наред със света въпреки чучулигите и охлювите, които неизвестно защо се навираха в картината^[1].

Не е тайна в средите, които Бъртрам Устър оживява с присъствието си, че макар и неотразим с падането на нощта и отпочването на гуляите, той рядко бъка от енергия на закуска. Чопли предпазливо яйцата и бекона, сякаш ги подозира във вражески помисли спрямо особата си. С две думи, липсва му живец.

Днес обаче преобладаваха крайно различни условия. Всичко беше като струна. Не е необходимо да се търси далеч причината за тези свежи възгледи спрямо белтъците и въглехидратите. Джийвс се беше върнал и припечелваше отново плика със седмичната заплата на старото си работно място. Леля Далия, моята добра и достойна леля, ми го беше взела назаем за едно домашно парти, което даваше в Уъстърширската си резиденция Бринкли Корт. Нейният иконом беше на легло с някакво неразположение и така моят Джийвс отсъства повече от цяла седмица. Той, разбира се, е камериер, а не иконом, но при нужда може да икономства, та пушек да се вдига. То му е в кръвта. Чичо му Чарли е иконом и Джийвс е усвоил от него технологията.

Малко по-късно той влезе да изнесе тленните останки на закуската и аз го попитах добре ли е прекарал в Бринкли.

— Много приятно, благодаря, сър.

— Значи по-добре от мен в твоё отсъствие. Аз бях като дете невръстно, зарязано от бавачката си. Ако нямаш нищо против да те наричам бавачка.

— Ни най-малко, сър.

Всъщност се щадях донякъде, като го изкарвах бавачка. Леля ми Агата — същата, която се храни със счупени бутилки и се превръща

във върколак при пълнолуние — направо си нарича Джийвс мой душеприказчик.

— Да, ти много ми липсваше и нямах сърце да буйствам с момчетата в „Търтеите“. От спорт на спорт... Как беше този лаф?

— Моля, сър?

— Чух те веднъж по адрес на Фреди Уиджън, когато поредното момиче му би дузпата. Нещо го юркаха...

— Ах, да, сър. От спорт на спорт ме юркат, тъгата ми да потушат...

— ... И щом усмивка ми изтръгнат, си мислят, че съм утешен. Така беше. Ти ли си му авторът?

— Не, сър. Стара градска песен.

— Разкажи ми всичко за Бринкли. Как беше леля Далия?

— Госпожа Травърс изглеждаше в обичайното си цветущо здраве, сър.

— И как мина приемът?

— Умерено задоволително, сър.

— Само умерено?

— Поведението на господин Травърс хвърли известна сянка върху всеобщото настроение. Той беше угнетен.

— Винаги е такъв, когато леля Далия пълни къщата с гости. Дори един-единствен чужд елемент е в състояние да го накара да лази по стените.

— Много вярно, сър, но според мен в този случай неговото униение се дължеше предимно на присъствието на сър Уоткин Басет.

— Да не искаш да кажеш, че и онзи стар сухар е бил там? — ахнах аз, защото много добре бях запознат с тоталната непоносимост на чичо Том към въпросния Басет. — Ти ме гръмна, Джийвс.

— Аз също трябва да призная известна изненада, когато съзрях джентълмена в Бринкли Корт, но без съмнение госпожа Травърс се е почувствала задължена да върне поканата му. Вероятно помните, че неотдавна вие и госпожа Травърс се радвахте на гостоприемството на сър Уоткин в Тотли Тауърс.

Аз трепнах. Допускам, че целта му беше само да опресни паметта ми, но несъмнено докосна оголен нерв. В кафеника имаше останало малко студено кафе и аз отпих глътка, за да възстановя самообладанието си.

— Думата „гостоприемство“ трудно може да се приеме като най-уместна, Джийвс. Ако твоята представа за радостно гостоприемство е залостването на човека в спалнята му с топузи на краката и поставянето на местната жандармерия на пост под прозореца, та да не може да офейка по усукан чаршаф, то тя рязко се разминава с моята.

Не знам доколко сте запознати с архивите на Устър, но ако сте се поровили в тях, вероятно ще си спомните зловещия случай със сър Уоткин Басет^[2] и посещението ми в неговия Глостърширски дом. Той и чичо Том са съперници — колекционери на предмети на изкуството, или поне те така си мислят. Та веднъж Басет задигна от чичо ми една сребърна сметаниера, както му се вика на това невъобразимо грозилеще. Тогава леля Далия и моя милост се тропнахме в Тотли с цел контракражба — едно начинание, което, макар и увенчано с успех, за една бройка да ме прибере на топло. Затова при всяко напомняне за онази къща на ужасите започвам да се треса като трепетлика.

— Сънуваш ли кошмари, Джийвс?

— Рядко, сър.

— И аз. Но когато смутят съня ми, неизменно се озовавам в Тотли Тауърс и се събуждам окъпан в пот. То бяха времена, които... как беше, Джийвс?

— Изправяха пред изпитание душите мъжки^[3] сър.

— Изправяха ги, и то на нокти. Сър Уоткин Басет, а? — казах замислено. — Нищо чудно, че чичо Том е тъгувал безутешно. На негово място и аз щях да провеса нос. Кой друг беше?

— Госпожица Басет, сър, госпожица Бинг, кучето на госпожица Бинг и господин Финк-Нотъл.

— Олеле! Кажете-речи, цялата банда от Тотли Тауърс. А Споуд?

— Не, сър. Доколкото разбрах, поканата не се е отнасяла до Негова светлост.

— Негова какво?

— Господин Споуд неотдавна бе удостоен с титлата Лорд Сидкъп.

— Вярно. Бях забравил. Но Сидкъп или не, за мен той винаги ще си остане Споуд. На това му се вика кофти човек, Джийвс.

— Не може да се отрече властният характер на Негова светлост, сър.

— Не бих желал повторно да се мерна в полезрението му.

— Мога лесно да ви разбера, сър.

— Нито пък бих другарувал доброволно със сър Басет, Мадлин Басет, Стифи Бинг и Бартоломю. Нямам нищо против Гъси. Мяза на риба и държи тритони в спалнята си, но човек прощава подобни гадости на стар съученик. Както прощава и на стар оксфордски състудент като преподобния Пинкър склонността да се оплита в собствените си крака и да събаря поголовно къде-що види. Как беше Гъси? Бъкаше ли от жизнерадост?

— Не, сър. Господин Финк-Нотъл също ми се стори унил.

— Може би някой от тритоните му е пипнал възпаление на сливиците.

— Възможно е, сър.

— Ти никога не си гледал тритони, нали?

— Не, сър.

— Нито пък аз. Нито, доколкото ми е известно, Айнщайн и Кентърбърийският епископ. И все пак Гъси се кефи в тритонското общество и е най-щастлив, когато се гуши сред тях. Хора всякакви, Джийвс.

— Прав сте, сър. У дома ли ще обядвате?

— Не, имам среща в „Риц“ — казах аз и отидох да надяна външната обвивка на английския джентълмен.

Докато се обличах, мислите ми се върнаха към Басетови и все още се чудех за какъв дявол леля Далия е позволила замърсяването на чистия въздух на Бринкли Корт от сър Уоткин и компания, когато телефонът иззвъня и аз отидох да го вдигна.

— Бърти?

— О, здравей, лельо Далия.

Не можех да сбъркам този любим глас. Както винаги, когато разговаряме по телефона, той за една бройка да ми спуска тъпанчето. Тази моя леля е била навремето изтъкната Фигура в ловджийските кръгове и са ми казвали, че от седлото можело да бъде чута не само на полето, където се намирала, но и в няколко съседни графства. Сега, оттеглила се от активното преследване на невинни лисици, тя все още се обръща към племенника си с глас, запазен преди за гълчене на хрътките, когато се отплесвали да гонят зайци.

— Значи си буден и станал? — избоботи тя. — Аз пък мислех, че още си в леглото и огласяш квартала с хъркането си.

— Малко е необичайно за мен да бъда в движение в този час — съгласих се аз, — но днес станах барабар с чучулигата и охлюва.

— Какви, по дяволите, ги бръщолевиш?

— Не питай мен, а поета Браунинг. Просто се опитах да те уведомя, че съм станал рано. Това е най-малкото, с което мога да отпразнувам завръщането на Джийвс.

— Значи се е прибрал благополучно?

— С бронзов тен и в добро здраве.

— Той и тук беше в страхотна форма. Басет силно се впечатли.

Бях щастлив от предоставената ми възможност да разреша загадката, която ме терзаеше.

— Виж сега — казах, — ти засегна нещо, върху което държа да бъде хвърлена светлина. Какво, за Бога, те накара да поканиш татко Басет в Бринкли?

— Направих го заради Том — отговори тя със сърдечен смях, който ме разтърси из основи. — Том се чувстваше угнетен напоследък по вина на това, което нарича безбожни обирджийски данъци. Знаеш колко мрази да развързва кесията.

Знаех, разбира се. Ако зависеше от чичо Том, хазната нямаше да помирише и едно пени от парите му.

— Та си помислих, че едно принудително другаруване с Басет ще отвлече мислите му — ще му покаже, че на този свят има и къде-къде по-отвратителни неща от подходящия данък. Нашият доктор ми даде идеята. Той ми разказваше за някаква болест на Хочкин, която се лекувала с арсеник. Даваш на пациента по малко отрова и той се оправя. Принципът е същият. Този Басет наистина е върхът. Като се видим, ще ти разкажа за статуетката от черен кехлибар. Той току-що я е купил за колекцията си. Показваше я на Том, когато беше тук, и злорадстваше. Том направо се гърчеше от мъка, горкият стар лешояд.

— Джийвс спомена, че бил угнетен.

— И ти щеше да си угнетен, ако беше колекционер и конкуренцията, от която и без това ти се повръща, придобие нещо, за което ти би дал и предните си зъби.

— Разбирам те — казах аз, докато недоумявах, както често съм го правил и преди, как е възможно чичо Том да придава такова голямо значение на предмети, с които лично аз бих предпочел да не бъда намерен и мъртъв в някоя канавка. Споменатият по-рано съд за

сметана беше един от въпросните предмети и представляваше каничка с формата на крава. Пфу! Винаги безстрашно съм твърдял, че духовният дом на всички тези събирачи на вещи е килия с меко тапицирани стени в здравно заведение за кандидат-Наполеони.

— Това причини на Том най-страшния пристъп на стомашно разстройство, който е имал, откакто го подмавиха последния път да се натъпче с омари. И като стана дума за стомашно разстройство, аз пристигам в Лондон вдругиден и ще искам да ме нагостиш с обяд.

Уверих я, че ще се погрижа за това и след размяната на още няколко любезности тя затвори.

— Това беше леля Далия, Джийвс — казах аз, отдалечавайки се от апарата.

— Да, сър. Стори ми се, че разпознах гласа на госпожа Травърс.

— Искате да я черпя един обяд вдругиден. Мисля, че тук ще е най-добре. Тя не обича ресторантската храна.

— Много добре, сър.

— Каква е тази статуетка от черен кехлибар?

— Това е твърде дълга история, сър.

— Тогава не ми я разказвай сега. Ако не побързам, ще закъснея за срещата си.

Пресегнах се за чадъра и шапката и вече излизах, когато чух онази тиха кашлица на Джийвс. Обърнах се и видях, че сянката е на път да помрачи този иначе щастлив ден, в който най-сетне отново бяхме заедно. Във впития му в мен поглед долових онзи познат блясък, означаващ неизменно, че не одобрява нещо. А когато каза с тон, сякаш устата му бе пълна със супа: „Извинете ме, сър, но наистина ли възнамерявате да влезете в хотел «Риц» с тази шапка?“, аз разбрах, че е настъпил моментът Бъртрам да покаже прословутата си желязна решимост.

По въпроса за радостта от шапките Джийвс не е в тон с модерната прогресивна мисъл. Неговите възгледи могат най-добре да се опишат като тесногръди и ретроградни. От самото начало се питах как ли ще реагира на синята тиролска шапка с розово перо, която придобих в негово отсъствие. Сега вече знаех. Недвусмислено разчетох в погледа му, че не желае да има нищо общо с нея.

Аз, от друга страна, бях възторжен привърженик на въпросната алпийска капа. Бях склонен да призная, че същата би се чувствала

повече у дома си сред дол инки и полянки, но този аргумент веднага можех да оборя с факта, че тя несъмнено придаваше закачлива дяволитост на външността ми. А на моята външност няма да ѝ навреди всичката дяволия на този свят. Затова в гласа ми при отговора се долавяше стоманена нотка.

— Да, Джийвс, точно това възнамерявам да направя. Не харесваш ли тази шапка?

— Не, сър.

— Аз пък я харесвам — отговорих доста находчиво и излязох с нея навън, килната едва-едва над лявото око, в което е и цялата тънкост.

---

[1] Въпросният цитат от поемата „Минава Пипа“ на английския поет Робърт Браунинг гласи:

*Годината е в пролет,
денят е в утро,
утрото е в седем,
хълмът е росен,*

*чучулигата е на клона,
охлювът е на тръна,
Господ е на небето,
всичко е наред със света!*

— Б.ред. ↑

[2] Историята е описана в „Законът на Устър“, изд. „Колибри“, 1994 — бел.пр. ↑

[3] От „Кризата“ на английския поет Том Пейн (1737–1809). — Б.ред. ↑

ВТОРА ГЛАВА

Срещата ми в „Риц“ беше с Емералд Стоукър, по-младото чедо на онзи стар пират татко Стоукър, който веднъж ме отвлече на борда на яхтата си, за да ме принуди да се оженя за по-голямата му щерка Полин. Това е дълга история и сега няма да се впускам в нея. Само казвам, че старият глупак имаше напълно изкривена представа за отношенията между неговото съкровище и моя невинна милост. Ние сме само приятели, дето има една приказка. Слава Богу, всичко приключи благополучно — Полин се задоми с Мармадюк, лорд Чъфнел, много стар мой приятел, и ние все още сме добри приятели. Аз прекарвам от време на време по някой уикенд с нея и Чъфи и когато тя идва в Лондон на пазарска фиеста, грижа се да си получи необходимите калории. Съвсем естествено е значи, когато сестра й Емералд пристигна от Америка да изучава живопис в академията, Полин да ме помоли да я наглеждам и сегиз-тогиз да я каня на обяд. Добрият стар Бъртрам, семейният приятел.

Както и предполагах, бях позакъснял и тя вече ме чакаше. Хрумна ми като всеки път, когато я виждах, че членовете на едно семейство могат да бъдат толкова различни по външен вид. Член А често се различава от член Б, член Б не прилича на член С и така до края на света. Вземете трупата Стоукър например. Ако ги погледнете, никога няма да се досетите, че са свързани кръвно. Дъртият пират мяза на главен изпълнител в гангстерски филм, Полин излъчваше такава красота, че яки мъжаги се препъват и си обелват носовете, като я видят, докато Емералд бе най-обикновена като милион други симпатични момичета, ако не броим носа й, който би прилягал повече на пекинез, и луничките, които са били заделени за дузина момичета, но те не се явили в последния момент, та ги ръснали на нея.

Винаги се радвах на срещите ни, защото тя притежаваше нещо майчинско, което намирах за успокоително. Беше от ласкавите, преливащи от съчувствие момичета, пред които можеш да разголиш неволите си с увереността, че ръката ти ще бъде държана, а главата

кротко помилвана. Аз бях все още напушен заради Джийвс и тиролското ми щастие и разбира се, веднага ѝ се изплаках на рамото, а тя тутакси се притече да ме уталожва. Каза, че Джийвс бил досущ като баща ѝ, и ме увери, че съм бил свършено прав да демонстрирам кадифен юмрук в желязна ръкавица, или май беше обратното, защото не е хубаво да се оставяш да те подритват. Нейният баща, каза тя, винаги се опитвал да сритва отзад къде когото види и според нея не бил далече денят, когато някой горд дух щял да се обърне и да го фрасне по носа — което, каза тя и аз единодушно се съгласих с нея, щяло да му бъде от подчертана полза.

Бях толкова признателен за тези мъдри женски слова, че я поканих на театър още следващата вечер. Тя обаче не можела.

— Заминавам днес следобед при едни хора в провинцията — каза със съжаление.

— Ще останеш ли дълго?

— Около месец.

— На едно и също място през цялото време?

— Разбира се.

Каза го небрежно, но аз се улових, че я гледам с голямо уважение. Самият аз и досега не съм открил домакин и домакиня, способни да изтърпят присъствието ми повече от седмица. Всъщност, да си кажа правичката, далеч преди изтичането на седмицата разговорът на масата неизменно се завърта към въпроса колко добри били железопътните услуги до Лондон, а присъстващите неприкрито чакаха с изплезени езици Бъртрам да се възползва от тях. Да не споменавам разписанията, които намирам в стаята си, с голям кръст върху влака в 2:35 часа и добавено с молив до него: „Много удобен. Горещо ви го препоръчваме.“

— Как се казват тези хора? — попитах.

— Басет. Живеят в Глостършир.

Аз трепнах.

— Къщата се нарича...

— Тотли Тауърс?

Този път тя трепна.

— Значи ги познаваш? Разкажи ми за тях.

Бях донякъде изненадан.

— Защо, ти не ги ли познаваш?

— Само госпожица Басет. Как изглеждат останалите?

Бях рядко добре информиран източник, но се поколебах да разкрия пред това крехко девойче в какво гнездо на отровни оси се набутва. Но после реших, че истината трябва да бъде изречена, без да се премълчава нищо. Щеше да е жестоко да крия фактите и да я оставех да замине за Тотли Тауърс нищо неподозирани.

— Обитателите на въпросната колония за прокажени — казах аз — са сър Уоткин Басет, дъщеря му Мадлин, племенницата му Стефани Бинг, мъж на име Споуд, който отскоро е започнал да се подвизава като лорд Сидкъп, и шотландският териер на Стифи Бартоломю. Ще направиш добре, ако не изпускаш последния от поглед, в случай че се озове в близост с глезените ти, защото хапе като дракон и жили като пепелянка. Значи познаваш Мадлин Басет? Какво мислиш за нея?

Тя, изглежда, преживяше чутото и премисляше какво да каже. Когато заговори, в гласа ѝ долових предпазливост.

— Тя голяма приятелка ли ти е?

— Пепел ти на езика.

— Е добре, видя ми се лигава.

— Тя си е лигла.

— Разбира се, много е красива. Не може да ѝ се отрече.

Аз поклатих кратуната си.

— Външният вид не е всичко. Признавам, че всеки пълнокръвен султан или паша би си строшил краката да прибави Мадлин Басет към персонала на харема си, но още преди края на първата седмица ще зарони горчиви сълзи за своята импулсивност. Тя е фрашкана до хрилете с лигави глезотии. Смята, че звездите са венчето от маргаритки на дядо Боже, че зайците са гномчета на служба при вълшебната фея и че всеки път, когато някоя вълшебница си издухва мъничкото носле, се ражда бебе. А на всички ни е известно, че тая работа не става по този начин.

— И аз останах с подобно впечатление от нея.

— Стигаме сега до сър Уоткин Басет, бащата на Мадлин.

— Да, тя го спомена.

— И има защо. Може да прозвучи твърде силно по адрес на всеки човек, но аз бих класифицирал сър Уоткин Басет като по-голяма смрад дори от баща ти.

— Ти би нарекъл татко смрад?

— Не и в лицето му.

— Той те има за пълно куку.

— Милият.

— И не бих казала, че греши. Така или иначе, не е толкова лош, ако знаеш как да го подхванеш.

— Твърде е възможно, но ако мислиш, че зает човек като мен има време да подхваща баща ти, много грешиш. Между другото, като казах „смрад“, та се сетих, че съществува един компенсиращ аспект от живота в Тотли Тауърс в лицето на преподобния Харолд (Смрадльо) Пинкър, местният курат. Ще ти допадне. Играл е футбол в националния отбор. Но внимавай със Споуд. Висок е два метра и притежава поглед, с който отваря стрида от двайсет метра. Спомни си всички горили, които някога си срещала, и ще получиш някаква представа.

— Имаш доста изискани приятели.

— Не са ми приятели. Но харесвам младата Стифи и винаги съм готов да я притисна до гърдите си при условие, че не започне с нейните номера. Само че тя винаги ги започва. Мисля, че с това приключваме списъка. О не, Гъси. Забравих Гъси.

— Той пък кой е?

— Приятел, когото познавам от пелени. Сгоден е за Мадлин Басет. Името му е Гъси Финк-Нотъл.

Тя изквича пронизително.

— Носи ли очила с рогови рамки?

— Да.

— И отглежда тритони?

— В неограничени количества. Познаваш ли го?

— Срегнахме се на едно артистично парти.

— Сега чувам, че се събира с художници.

— Случайно беше там и разговаряхме през по-голямата част от вечерта. Ако питаш мен, той се същинско агънце-багънце.

— Искаш да кажеш риба.

— Не, не искам.

— Но той прилича на риба.

— Не е вярно!

— Добре, както кажеш — рекох толерантно, защото явно беше безсмислено да споря с момиче, прекарало цяла вечер с Гъси Финк-

Нотъл, без да забележи приликата му с риба. — Те това е Тотли Тауърс. С диви коне не могат да ме завлекат там. Ти обаче сигурно ще прекараш приятно — побързах да добавя, защото не исках да я угнетявам излишно. — Имението е прекрасно, стига да не си тръгнала да задигаш сметаниери.

— Да какво?

— Нищо, нищо — казах аз и насочих разговора към други теми.

Когато се разделихме, тя ми се стори унила и имаше защо. Аз също не бих се нарекъл неунил. Падам си малко суеверен и начинът, по който Басетовото домакинство надигаше грозната си глава, ако разбирате какво искам да кажа, ми се стори твърде зловещ. Мъчеше ме... как беше? Започва с п... пре... предчувствие! Мъчеше ме предчувствието, че моят ангел хранител ме предупреждава за опитите на Тотли Тауърс да се завърне в моя живот и че ще направя добре, ако внимавам къде стъпвам и си отварям очите на четири.

Така че след около половин час един замислен Бъртрам Устър седеше в пушалнята на „Търтеите“ и въртеше замислено в ръце чаша френски коняк. Правех се на глух за предложенията на останалите членове на клуба да ме юркат от спорт на спорт, защото исках да поразмишлявам. Опитвах се да си внуша, че цялата тази история с Тотли Тауърс е най-обикновено съвпадение и не означаваше нищо, когато келнерът се плъзна към моята маса и ме уведоми, че отвън стоял някакъв господин, който искал да разговаря с мен. Духовно лице на име Пинкър, каза той и аз отново демонстрирах едно от моите трепвания, като този път предчувствието ми беше по-осезаемо от всякога.

Не че имах нещо против благочестивия Пинкър. Обичах го като роден брат. Следвахме заедно в Оксфорд и отношенията ни винаги са били крайно дружелюбни. Но макар и формално да не беше жител на Тотли Тауърс, той помагаше на викария да лекува душите на местните земеделци в съседното село Тотли-на-платото. Това бе достатъчно, за да може внезапната му поява да задълбочи моите опасения. Оставаше само да цъфнат ръка в ръка сър Уоткин Басет, Мадлин Басет, Родерик Споуд и кучето Бартоломю, за да се осъществят изцяло предчувствията ми. Моето уважение към проникателността на моя ангел хранител достигна нов връх. Падаше си малко злокобен и с подчертано предразположение към черногледство, но иначе си знаеше работата.

— Вкарай го вътре — рекох безжизнено и след малко преподобният Х. П. Пинкър се препъна на прага. Тръгна към мен с протегната длан и пътъом ловко прекатури една отрупана с чаши масичка, което е негова неизменна практика при придвижване от място на място в мебелирана стая.

ТРЕТА ГЛАВА

Което ме учуди, защото след като представя четири години университета и шест години страната на футболното поле, той продължава да рита за „Арлекините“, щом успее да се измъкне някоя събота от спасяването на души. И докато играе футбол, стои не помалко здраво на краката си от който да е елен, сърна, или всяко друго добиче, което не преплита крака през три плета и не събаря де що има за събаряне. Наблюдавал съм го нееднократно на игрището и бях дълбоко впечатлен от неговата виртуозност. Ръгби футболът е малко или повече затворена книга за мен, тъй като никога не съм я практикувал, но дори аз можех да се убедя, че е много добър. Пъргавината, с която се припкаше и рипаше, бе крайно внушителна, както и душегубната страст, с която се бореше за топката. Неизменно докопваше противника и тогава въздухът вибрираше от развълнуваните викове на погребалните агенти от публиката, наддаващи за трупа.

Той е сгоден за Стифи Бинг и дългогодишният му стаж във футбола би трябвало да се окаже прекрасна подготовка за бъдещ живот с нея. Защото аз гледам така на нещата: ако на някой приятел в продължение на години събота подир събота тълпи отбрани едрогабаритни и кръвожадни злодеи стръвно са друсали хорце върху лицето му с подковани с тежки габъри обувки, той няма защо да се плаши дори от брак с момиче като Стифи, която, откак е проходила, не е дочакала залез, без да отпочне някое откачено безобразие с цел да избели косите на всичко живо около себе си. Лошото е, че всичко живо около нея рядко дочаква да му побелеят косите, защото много преди това си ги оскубва от мъка и покруса.

Господ не си беше поплювал, конструирайки телосложението на преподобния Пинкър. Още като момче пръскаше шевовете на дрехите и трошеше кантарите, а след възмъжаването си можеше да мине за близък на Родерик Споуд. Разбира се, казвам това единствено по отношение на мускулите, сухожилията и тонажа, защото Родерик

Споуд щъкаше по света в търсене кого да заръфа и беше постоянна заплаха за пешеходци и непешеходци, докато Смрадльо, макар и демон в човешки образ, когато помагаше на „Арлекините“ да разчлени съперниците, в личния си живот бе една нежна душа, с която и дете можеше да играе. Дори, между нас да си остане, веднъж видях едно дете да го прави.

Този Божи служител е неизменно ухилен при всяка наша среща. Ако не се лъжа, радостната му усмивка е една от туристическите атракции на Тотли-на-платото. Така беше и в Оксфорд, когато следвахме там заедно. Но сега ми се стори, че забелязвам във външността му известна тревожност, сякаш току-що е открил разкол в паството си или е спипал момчета от църковния хор да пушат зад олтара. Изглеждаше ми като деветдесеткилограмов курат, гложден от незнайна мъка. Той седна при мен, след като не пропусна да събори съседната маса, и каза колко бил щастлив, че ме сварил тук.

— Помислих, че ще те намеря в „Търтеите“.

— Намери ме — уверих го аз. — Какво те носи към столицата?

— Дойдох за среща на управителния съвет на „Арлекините“.

— И как са те?

— Ами добре.

— Радвам се. Бях се поболял от притеснения по управителния съвет на „Арлекините“. А ти как я караш, Смрадльо?

— Също добре.

— Свободен ли си за вечеря?

— Съжалявам, но трябва да се върна в Тотли.

— Жалко. Научих от Джийвс, че сър Уоткин, Мадлин и Стифи са били при леля ми в Бринкли.

— Така е.

— Върнаха ли се вече?

— Да.

— И как е Стифи?

— Ами добре.

— А Бартоломю?

— И той.

— А твоите енориаши? Надявам се, че вярата им укрепва.

— И те са добре.

Не знам дали нещо ви направи впечатление в тези разменени реплики. Седим си двама — Смардльо Пинкър и Бъртрам Устър, приятелчета, които се познават буквално от пеленки, а разговаряме като двама непознати във влака. Поне той говореше така и аз все повече се убеждавах, че гръдта му е задръстена с пагубни неща, които я стягат^[1], както веднъж се изрази Джийвс.

Продължих с опитите си да го отпуша.

— Добре, Смардльо, какво ново? Татко Басет даде ли ти вече онова викарско място?

Това го накара да се пооткрехне. Дори леко живна.

— Още не. Все не може да се реши. Един ден казва, че ще го направи, а на следващия не бил толкова сигурен и трябвало да премисли.

Аз се намръщих. Не одобрявах това иди ми доди ми. То несъмнено слагаше прът в колелата на Смардльовата външна политика и му причиняваше тревога и униение. Той не може да се ожени за Стифи, разчитайки на заплатата си на курат, така че се налагаше да чакат Басет да му даде мястото на викарий. Лично аз, макар и да харесвах младата напаст Стифи, бих бягал цяла миля с тесни обувки, за да избягна женитбата с нея. Знаех обаче, че Смардльо горещо желае да я нарече своя.

— Все нещо му пречи. Мисля, че беше почти готов да го направи, преди да замине за Бринкли, но за жалост аз се блъснах в една от ценните му вази и я потроших. Това доста го разстрои.

Аз въздъгнах. Тъжно е когато щастието не спохожда любима дружка. Бях се наострил да следя със значителен интерес напредъка на Смардльо в живота, но както вървяха нещата, напредък май не се очертаваше.

— Неведоми са пътищата, по които се движаваш, Смардльо. Убеден съм, че ще намериш в какво да се блъснеш и в пустинята Гоби.

— Никога не съм бил в пустинята Гоби.

— И не ходи там. Не е безопасно. Една камила да има, ти и нея ще препънеш. Предполагам, че Стифи изживява болезнено това... как се казваше... Не милосърдие... Малодушие! Представям си как мята гръм и мълнии по малодушието на Басет и рие земята с копита заради този пъзъл, оставил подир „ще ми се“ да следва „но ме е страх“ като котака, който хем искал риба, хем не му се щяло да намокри лапките^[2].

Между другото, изразът не е мой, а на Джийвс. Сигурно бълва огън от носа.

— И още как.

— Аз не я виня. Такова нещо може да разстрои всяко момиче. Татко Басет няма право да спира разцвета на голяма любов като вашата.

— Прав си.

— Той има нужда от ритник отзад.

— Прав си.

— На мястото на Стифи бих пхнал жаба в леглото му или стрихнин в супата му.

— Прав си. И като каза Стифи, Бърти, та се сетих...

Той млъкна и аз го изгледах напрегнато. Изобщо не се съмнявах, че бях прав за пагубните неща, задръстили гърдта му.

— Казвай какво има, Смрадльо.

— Нищо няма. Откъде ти скимна?

— Държиш се нехарактерно. Напомняш ми за вярно куче, което гледа собственика си в лицето и аха да му каже нещо. Опитваш ли се да ми кажеш нещо?

Той преглътна веднъж-дваж и се изчерви, което му струваше известно усилие, защото дори когато душата му е в покой, той си изглежда като крмно цвекло, произведено в духовен сан. Сякаш закопчаната му отзад свещеническа якичка винаги го души. С дрезгав глас отрони:

— Бърти.

— Да?

— Бърти.

— Още съм тук, старче, и целият съм слух.

— Бърти, зает ли си?

— Не повече от всеки друг път.

— Можеш ли да се откъснеш за ден-два?

— Мога да го уредя.

— Тогава можеш ли да дойдеш в Тотли?

— Искаш да кажеш, при теб в Тотли-на-платото?

— Не, в Тотли Тауърс.

Аз го зяпах облещен. Ако не знаех, че той е самата трезвеност и рядко си позволява нещо по-силно от светла бира, с изключение на

великите пости, когато и това не си позволява, бих заключил, че до мен седи един курат, който е обърнал не една чашка. Веждите ми се покатериха нагоре по челото, докато ми разрошиха косата.

— Да дойда къде? Ти не си на себе. Не е възможно да си забравил мъките, които изтърпях при последното си гостуване в Тотли Тауърс.

— Знам. Но Стифи иска да й направиш една услуга. Не пожела да ми каже. Само каза, че било изключително важно и трябва да го свършиш там.

Аз се изправих. Бях хладен и решителен.

— Ти си се побъркал, Смрадльо!

— Не разбирам на какво основание...

— Тогава нека обясня къде се проваля целият ти план. Преди всичко, допускаш ли след случилото се между нас със Уоткин Басет да покани на гости човек, който винаги е бил за него гноен цирей на врата? Ако някога е съществувал човек, одобряващ напълно избора ми на горния път, докато той поема по долния, това е същият този Басет. Неговата представа за щастлив ден е да го прекара на поне сто мили от Бъртрам.

— Мадлин ще те покани, ако я питаш с телеграма можеш ли да отидеш за ден-два. Тя никога не се допитва до със Уоткин за гостите си. Разрешено ѝ е да посреща в къщата когото пожелае.

Знаех, че това е така, но отминах предложението и продължих безмилостно.

— На второ място, добре познавам Стифи. Очарователно момиче, което, както казах на Емералд Стоукър, винаги съм готов да притисна до гърдите си, стига да не беше сгодена за теб. Но иначе е нещо средно между бомба и полтъргайт. Липсва ѝ онзи уравновесен разсъдък, който харесваме у момичетата. Тя има идеи и ако ти ги наречеш ексцентрични, аз няма да ти противореча. Едва ли е необходимо да ти припомням, че когато бяхме в Тотли Тауърс, тя те накара да задигнеш шлема на полицая Юстис Оутс — тъкмо постъпка, от която би трябвало да се въздържа един курат, за да напредне в църковната йерархия. Накратко, тя е неуравновесено младо куку. Каква е тази услуга, която иска от мен, засега не е известно, но аз подозирам, че тя е напълно негодна за човешка консумация. Стифи по никакъв начин ли не намекна за нейното естество?

— Не. Аз попитах, разбира се, но тя каза, че предпочита да си трае, докато те види.

— Няма да ме види.

— Нали ще дойдеш в Тотли?

— Няма да приближа дори тази септична яма.

— Стифи ще бъде ужасно разочарована.

— Ще ѝ дадеш духовна утеха. Нали това ти е работата. Кажй ѝ, че тези неща ни се пращат свише като изпитание.

— Може и да заплаче.

— Няма нищо по-пречистващо за нервната система.

Смрадльо явно разбра, че желязната ми воля е непробиваема, защото не направи по-нататъшен опит да ми пробута идеята си. С въздишка, изтръгната сякаш от петите, той се изправи, сбогува се, с характерна вещица прекатури чашата, от която се освежавах, и си тръгна.

Като знаете колко мрази Бъртрам Устър да разочарова някой приятел и да го зареже в труден час, вие сигурно си мислите, че тази печална сцена ме е разтърсила. Всъщност тя ме ободри като ден, прекаран на морски въздух.

Нека направим преглед на ситуацията. Още на закуска моят ангел хранител започна да ми изкарва акъла с предупреждения, че Тотли Тауърс се кани да нахлуе отново в живота ми. А сега стана ясно, че е имал предвид надвисналата неизбежност, породена от молбата на Стифи да се явя там. Ангелът е предчувствал, че в момент на слабост мога да се оставя да бъде убеден въпреки поривите на здравия си разум. Сега опасността беше отшумяла. Тотли Тауърс направи своя скок и не улучи с цяла миля. Нямаше повече за какво да се главоболя. С тра-ла-ла на сърцето се присъединих към група търсачи на удоволствия, които мятаха стрелички по мишена, и ги направих на пух и прах, без дори да си дам зор. Наближаваше три часът, когато напуснах клуба, и сигурно е минавало три и половина, когато се домъкнах до родния дом.

Отвън беше спряло такси, отрупано с багаж. Главата на Гъси Финк-Нотъл се подаваше от прозореца и си спомням как си помислих още веднъж колко грехи Емералд Стоукър относно външността му. Не

можах да открия в него нищо агнешко. За разлика от това толкова много приличаше на камбала, че ако не носеше очила с рогови рамки, което рядко се случва, на камбалите, щях да си помисля, че се е измъкнал незабелязан от рибарски магазин.

Поздравих го с тиролски трели и той обърна очилата си в моята посока.

— Здравсти, Бърти. Тъкмо теб търсех. Оставих съобщение при Джийвс. Леля ти поръча да ти предам, че пристига в Лондон вдругиден и иска да я нахраниш на обяд.

— Да, тя ми го съобщи лично тази сутрин по телефона. Сигурно е помислила, че ще забравиш да ме уведомиш. Ела горе да те черпя един портокалов сок — казах аз, защото той разчита именно на тази помия да му повдигне духа.

Гъси погледна часовника си и очите му изгубиха блясъка, който винаги се появява в тях, спомене ли се за портокалов сок.

— Де да можех — въздъхна. — Ще си изпусна влака. Заминавам в четири часа за Тотли.

— Наистина? Тогава потърси във влака една твоя приятелка, която също пътува в четири. Емералд Стоукър.

— Стоукър? Стоукър? Емералд Стоукър?

— С лунички. Американка. Изглежда като породист пекинез. Разказа ми, че те е срещнала неотдавна на едно парти в Челси и ти си й говорил за тритоните.

Лицето му се проясни.

— Разбира се. Сега си я спомних. Тогава беше такава врява, че не чух добре името й. Да, ние разговаряхме подробно за тритоните. И ги отглеждала като дете, само че американците им викат саламандри. Много очарователно момиче. Ще се радвам да я видя отново. Не помня да съм срещал по-привлекателно момиче.

— Освен, разбира се, Мадлин.

Лицето му потъмня буреносно като на камбала, засегната от грубата забележка на друга камбала.

— Мадлин! Да не чувам за Мадлин! Повръща ми се от Мадлин!
— изсъска той. — Гара Падингтън! — извика на кочияша и изчезна като вихър, а аз останах да зeya подире му с увиснало чене и тресяща се снага.

[1] Шекспир, „Макбет“, V действие, III сцена. В перевод на Валери Петров. — Б.ред. ↑

[2] Шекспир, „Макбет“, I действие, VII сцена. В перевод на Валери Петров. — Б.ред. ↑

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Ще ви кажа защо се тресеше снажната ми снага. Критичните ми забележки по адрес на Мадлин в разговора с Емералд Стоукър трябва да са ви дали представа колко алергичен бях към тази Басетова напаст. Тя беше за мен същия цирей на врата, какъвто бях аз за баща ѝ или за Родерик Споуд. Независимо от това съществувахе безспорна опасност да се наложи да я взема за добро и за зло, както гласи брачната церемония.

Фактите подлежат на лесно разяснение. Гъси, влюбен в Басет, умираше от желание да ѝ откrehне вратата на чувствата си, но при всеки опит да го стори самообладанието го напускаше и той се улавяше, че бръщолеве за тритони. Тогава му хрумна да ме помоли да пледирам за неговата кауза и когато го направих, тази патка Мадлин взе, та реши, че пледирам за себе си. И рече скръбно колко много съжалявала, дето трябва да ми причини болка, но сърцето ѝ принадлежало на Гъси. Кое то щеше да е прекрасно, стига да не беше добавила, че ако някога нещо я накарало да промени мнението ѝ за Гъси като крал сред кралете и мъж сред мъжете и му отрежела квитанцията, аз съм бил следващият на опашката. И макар да било невъзможно да ме обича със същата неугасима страст, щяла да се постараете да ме направи щастлив. С една дума, намирах се в положението на вицепрезидент на Съединените американски щати, на когото засега му е широко около врата, но си знае, че ще бъде овътрет за нула време, ако не дай Боже нещо сполети титуляра.

Затова няма какво да се чудите, че изявлението на Гъси „Повръща ми се от Мадлин!“ ме помете като тон тухли и ме изстреля вътре с името на Джийвс на уста. Както неведнъж досега, аз отново разбрах, че единственото спасение е да се оставя в ръцете на неговия висш разум.

— Сър? — каза той, като се материализира.

— Случи се нещо ужасно, Джийвс! Надвиснала е беда!

— Наистина ли, сър? Съжалявам да го чуя.

Трябва да се признае едно нещо на Джийвс. Остава миналото да погребее своите мъртъвци. Двамата с младия господар може и да са имали разногласия във връзка с тиролските шапки с розови пера, но види ли същият млад господар да се огъва под стрелите на свирепата съдба^[1], той прибира меча в ножницата, както подобава на верен васал. Тъй че сега вместо студенина и сдържаност, каквито се очакват от една по-дребна душа, той показва надлежно вълнение и загриженост. Кое то ще рече, че позволи на едната си вежда да се повдигне с няколко милиметра нагоре.

— Какъв е проблемът, сър?

Аз се отпуснах на един стол и попих росата от челото морно. Отдавна не бях цопвал в по-дълбока септична яма.

— Току-що видях Гъси Финк-Нотъл.

— Да, сър. Господин Финк-Нотъл беше тук преди малко.

— Срегнах го отвън в едно такси. И знаеш ли какво?

— Не, сър.

— Споменах за госпожица Басет и той каза... внимавай сега, Джийвс, той каза... цитирам: „Не ми говори за Мадлин. Повръща ми се от Мадлин.“ Край на цитата.

— Наистина ли, сър?

— Това не са думи на обич.

— Прав сте, сър.

— Те са думи на човек, комуто е дошло до гуша от предмета на любовта. Нямах време да разнищя въпроса, защото се понесе като попарен котарак към гара Падингтън, но няма съмнение, че се е образувала пукнатина в онова... Как му беше името... Нещо пиперлия... люто...

— Възможно ли е лютия да е думата, която търсите, сър?

— Нищо чудно. Но и не бих заложил ризата си.

— Поетът Тенисън казва: „Малката пукнатина в лютията е тази, която кара постепенно музиката да затихне и разширявайки се, бавно убива я докрай.“^[2]

— Тогава думата е лютия. А ние знаем какво ще се случи, ако тази конкретна лютия се пропука.

Разменихме многозначителни погледи. Или поне аз му метнах многозначителен поглед, а той ме зафиксира като препарирана жаба, както прави, когато е дискретен. Известно му е как стоят нещата

между мен и госпожица Басет, но, естествено, никога не обсъждаме въпроса и свеждаме размяната на мнения до гореспоменатите многозначителни поглед и препарирани надувки. За подобно нещо двама истински английски джентълмени дума не обелват. Не знам дали подобен разговор може да попадне в категорията „очерняне името на дама“, но от всяко положение не би било редно, а ние, Устърови, стриктно се придържаме към благоприличието. Както впрочем и Джийвсови.

— Какво да правя?

— Сър?

— Не ми отговаряй със: „Сър?“ Знаеш не по-зле от мен, че е възникнала ситуация, налагаща незабавно притичване на помощ на засегнатата страна от всички свестни люде. Важното е годежът на Гъси да не се скапе. Трябва да се предприемат някакви стъпки.

— Това действително е крайно препоръчително, сър.

— Но какви? Аз, разбира се, трябва да забързам към полесражението и да се правя на гълъбчето на мира. Или, с други думи, да видя какво е в състояние да стори един спокоен и благ светски мъж, за да събере младата двойка заедно.

— Добре разбирам смисъла на думите ви, сър. Вашата роля така, както я виждам, ще бъде на *raisonneur*^[3], както се изразяват французите.

— Освен дето ми се гади само при мисълта да бъда отново под покрива на Тотли Тауърс, има и друга пречка. Говорих със Смардльо Пинкър преди малко и той каза, че Стифи Бинг иска от мен услуга. Е, добре, ти знаеш какви неща обикновено иска Стифи от хората. Спомняш ли си епизода с шлема на полицаия Оутс?

— Много живо, сър.

— Оутс предизвика нейното неудоволствие само като съобщи на чичо й, че псето Бартоломю го капичнало от велосипеда, в резултат на което той тупнал в една канавка и получил охлузвания и други средни телесни контузии. Тогава тя предума Харолд Пинкър — едно духовно лице, забележи, което не пропуска да закопчае яката си отзад — да задигне полицейския шлем на Оутс. Описаният епизод обаче е нищо за потенциала на Стифи. Буквално не съществуват граници за приумиците й, щом й скимне да ги осъществява. Ум да ти зайде при мисълта какво ми готви.

— Определено имате основания за тревожни предчувствия, сър.

— Това е положението. Бавно се пека на два огъня. Питам се, трябва ли да отида и да видя как мога да закърпя лютнята, или ще е по-мъдро да си натискам тук парцалите и да оставя природата да следва естествения си ход с надеждата, че Времето, този велик лечител, ще си свърши работата?

— Мога ли да направя едно предложение, сър?

— Давай, Джийвс.

— Не бихте ли могли да отидете в Тотли Тауърс, но да отклоните молбата на госпожица Бинг?

Прецених това предложение от всичките му ъгли. В него имаше хляб.

— С други думи, да й кажа да върви да се дави в езерото?

— Точно така, сър.

Изгледах го с благоговение.

— Джийвс — казах, — ти както винаги си на висота. Ще питам с телеграма госпожица Басет мога ли да отида, а на леля Далия ще съобщя, че не мога да я черпя обяд, защото напускам столицата. И ще кажа на Стифи, че каквито и бръмбари да се мътят в така наречения й ум, да не разчита на услуга и съдействие от мен. Да, Джийвс, ти улучи. Ще замина за Тотли, макар че тръпки ме побиват само при мисълта. Татко Басет ще бъде там. Споуд ще бъде там. Песът Бартоломю ще бъде там. Човек започва да се пита защо се вдига толкоз пушилка във филмите за Дивия запад за онези обречените, дето яздят миля подир миля към Долината на смъртта. В края на краищата те нямаше да намерят татко Басет в другия й край. Е, нека се уповаваме на благополучен изход.

— Това е единственият начин на действие, сър.

— Значи горе главата, а, Джийвс?

— Без съмнение, сър. Това е, ако мога така да се изразя, духът, в който е препоръчително да се действа.

---

[1] От знаменития монолог на Хамлет в III действие, I сцена. — Б.ред. ↑

[2] От поемата „Женитбата на Гераинт“. — Б.ред. ↑

[3] В случая — миротворец. — Б.ред. ↑

ПЕТА ГЛАВА

Както Смрадльо предрече, Мадлин Басет не постави никакви пречки пред гостуването ми в Тотли Тауърс. В отговор на моето просещо покана послание тя ми даде зелена светлина и някъде около час след пристигането на телеграмата ѝ леля Далия позвъни от Бринкли. Току-що получила съобщението ми и изгаряше от нетърпение да научи какво, мътните да ме отнесат, става, та няма да мога да ѝ дам обяда, на който разчитала.

Обаждането ѝ не ме изненада. Предчувствах, че може да се получи известно оживление на фронта в Бринкли. Старата роднина е добра душа и силно обича своя Бъртрам, но е с властна натура и не търпи желанията ѝ да бъдат осуетявани. Гласът ѝ се стовари връз мен като глутница разбеснели се хрътки.

— Бърти, ти долно чучело и мръсно петно върху английския пейзаж!

— На телефона.

— Получих телеграмата ти.

— Така си и мислех. Телеграфната служба е много ефикасна.

— Какво искаш да кажеш с това напускане на града? Та ти никога не го напускаш, освен за да дойдеш тук да се тъпчеш с храната на Анатоли.

Ставаше дума за несравнимия ѝ френски готвач, при споменаването на чието име лигите сами потичат. Наричат го дар Божи за стомашните сокове.

— За къде си тръгнал?

Изчаках лигите ми да се оттекат и я осведомих, че отивам в Тотли Тауърс. Тя изсумтя ядно.

— Тия телефони за нищо не ги бива. Счу ми се, че отиваш в Тотли Тауърс.

— Така е.

— *Тотли Тауърс!*

— Заминавам днес следобед.

— Какво, по дяволите, ги е принудило да те поканят?

— Не са ме канили. Самопоканих се.

— Искаш да кажеш, че съзнателно и преднамерено си заламтял за компанията на сър Уоткин Басет? Значи си по-голямо магаре, отколкото винаги съм те мислила. Говоря като жена, която този дърт досадник тормози с присъствието си повече от седмица.

Разбрах мисълта ѝ и побързах да обясня.

— Признавам, че татко Басет всекиму идва в повече — казах — и ако човек не е притиснат от обстоятелствата, най-препоръчително е да не го замеря с камък. Само че в моя живот възникна остра криза. Настъпил е разрыв в отношенията между Гъси Финк-Нотъл и Мадлин Басет. Годещт им бере душа, а ти знаеш какво означава този годещ за мен. Отивам там, за да се опитам да излекувам пукнатината.

— Ти пък какво можеш да направиш?

— Ролята ми, както я виждам, ще бъде на резоньор, както се изразяват французите.

— Което ще рече?

— Е, тук ме хвана натясно, но такава е ролята, която Джийвс каза, че ще изпълнявам.

— Ще го вземеш ли със себе си?

— Разбира се. Правя ли изобщо крачка без него?

— В такъв случай си отваряй зъркелите на осем. Само това ти казвам. Случайно знам, че Басет му се усуква.

— Как така му се усуква?

— Опитва се да ти го отмъкне.

Аз се олюлях и щях да падна, ако не бях седнал.

— Неимоверно!

— Ако искаш да кажеш невероятно, много грешиш. Така че имай си едно наум. Казах ти как беше впечатлен и омагьосан от Джийвс. Непрекъснато го изпиваше с поглед, докато твоят човек сервираше — като котка патица, както би казал Анатоли. И една сутрин направо го чух да му прави неприлично предложение. Е? Какво става с теб? Припадна ли?

Казах ѝ, че моментното ми мълчание се дължи на изумление от думите и, а тя отвърна, че не вижда защо трябва да се изумявам толкова, след като познавам Басет.

— Не може да си забравил как се опита да отмъкне Анатоли. Няма низост, на която този човек да не е способен. Без капка съвест. Когато пристигнеш в Тотли-на-платото, срещни се с един туземец на име Планк и го попитай какво мисли за сър Уоткин. Той измамил този нещастен Планк... По дяволите! — изруга възрастната ми роднина, когато един глас произнесе монотонно: „Три-и-и минути“. И затвори, като ме остави полазен от студени тръпки, сякаш тя беше моят ангел хранител, за чиято дарба по въпроса вече споменах.

Същия следобед продължавах да тръпна е нестихваща амплитуда, докато шофирах спортната си кола по пътя към Тотли-на-платото. Разбира се, бях убеден, че Джийвс никога не би помислил да скрита отзад старата си фирма, а подканен настойчиво от проклетия Басет да го стори, би спрял да слуша като глуха пепелянка^[1], което, както вероятно знаете, означава решителен отказ да се чуе гласът на заклинателя, колкото и изкусно той да си надува свирката. Работата обаче е там, че можеш да си уверен в нещо и независимо от това да ти треперят гащите, докато размишляваш над него. Тъй че не бях никак в мир със себе си, когато намалих скоростта на арабския си жребец през портите на Тотли Тауърс.

Не знам дали сте слушали в църквата един химн, чийто припев звучи горе-долу така:

*Трам папам папам парари,
трам парам парара,
там гледката окото гали
и сал човекът я разваля.*

Описанието би паснало на Тотли Тауърс като тапет на стена. Неговата фасада, обширните земи с хълмист парк, гладко окосени морави и всичко, каквото се полага, бяха като поръчани от майката природа за любимо чедо. Но каква файда, като знаех какво ме очаква вътре? Няма никаква проклета полза от приятната гледка, ако вражеската глутница, която върви в пакет с нея, я изпортва.

Леговището на стария Басет е един от най-забележителните английски домове — не някое показно място като къщите с триста шестдесет и пет стаи, петдесет и две стълбища и дванайсет двора, но и

не бих го нарекъл бунгало. Беше го купил мебелирано преди известно време от лорд не-знам-си-кой, изпаднал в нужда от пари в брой, както се случва на мнозина лордове в наше време.

Но не и татко Басет. В залеза на живота си беше фрашкан с благини. Всъщност няма да преувелича, ако го нарека неприлично богат. Съзнателният си живот прекара като съдия в столицата и в това си качество веднъж ме глоби пет лири за една невинна шега в нощта на ежегодното състезание с лодки между Оксфорд и Кеймбридж. А едно бащинско смърряне щеше да е далеч по-уместно. Малко след това един негов роднина починал и му оставил огромно състояние. Поне такава беше оповестената версия. Разбира се, в действителност, ако питате мен, през всичките си години на съдийстване той е присвоявал глобите и така е натрупал торби с мангизи. Пет лири тук, пет лири там и ето ти дюшекът пълен.

Бяхме пътували доста бързо, та към пет без двацет вече звънях на входната врата. Джийвс откара колата в конюшнията и икономът (спомних си, че се казва Бътърфийлд) ме отведе в салона.

— Господин Устър — обяви той.

Не бях изненадан да заваря чаепиенето в пет часа в пълен ход, защото чух звън на чаши. Мадлин Басет домакинстваше, та ми протегна една клюмнала длан.

— Бърти! Колко се радвам да те видя.

Мога да си представя как някой случаен наблюдател, ако бях му доверил своите опасения при мисълта за брак с това момиче, би повдигнал с недоумение вежди, защото тя си беше безспорно красавица — стройна, гъвкава и щедро надарена със златни коси и всичко, което се полага. Но случайният наблюдател щеше да направи груба грешка, ако пропуснеше да забележи онази нейна сантиментална превзетост, онова едва доловимо изражение, показващо, че е готова всеки момент да се разлигави с бебешки език.

— Познаваш господин Пинкър — каза тя и аз забелязах присъствието на Смрадльо. Той бе натикан безопасно в едно кресло и доколкото можах да видя, още не беше съборил нищо. Обаче имаше вид на човек, готов за скок и сигурно щеше да се задейства в най-скоро време. Все пак в стаята имаше голяма маса на пачи крак, огъваща се от кифли, сандвичи, сервизи и чайници, та нямаше начин да ѝ се размине.

Като ме видя, той видимо трепна, изпусна една чиния с половин кифличка и очите му се ококориха. Разбира се, знаех какво си мисли. Беше решил, че съм променил решението си и затова съм тук. И без съмнение шепнеша на себе си: „Порадвайте се с мене, защото си намерих загубената овца.“^[2] Аз потъгувах за бедния човечец, защото знаех какъв неприятен ритник го очакваше, щом разбереше, че нищо не е в състояние да ме склони да изпълня несъмнено отблъскващото поръчение на Стифи. По този въпрос бях решил да бъда твърд независимо от душевните страдания. Отдавна съм научил, че тайната на един щастлив и успешен живот е да нямам нищо общо с всеки замисъл, роден в главата на тази млада напаст на име Стифи.

Последвалият разговор бихте могли да наречете... забравих думата, но започва с б... безразборен? Безпредметен? Не... Тъй като Смардльо бе в обсега на разговора, двамата с Мадлин не можехме да пристъпим към същината на въпроса, така че просто си бърбяхме... безцелно — това беше думата. Просто бърбяхме безцелно за туй и онуй. Смардльо каза, че бил дошъл да разговаря със сър Уоткин относно приближаващия училищен празник и аз се обадох:

— А, така ли? Значи ще има училищен празник?

А Мадлин каза, че празникът бил вдругиден и поради заболяването на викария се налагало господин Пинкър да се нагърби с провеждането му. Смардльо сгърчи лице, сякаш бе захапал лимон.

Мадлин попита дали пътуването ми е било приятно и аз отговорих:

— О, да.

Смардльо отбеляза, че Стифи толкова ще се радва на пристигането ми, а аз пуснах една от моите дискретни усмивки. После Бътърфийлд влезе да докладва, че сър Уоткин можел да приеме господин Пинкър и Смардльо се изпари. Веднага щом вратата се затвори зад него и иконома, Мадлин стисна молитвено длани, хвърли ми един от онези нейни влажно-морни погледи и загука.

— Ах, Бърти, не трябваше да идваш. Сърцето не ми позволи да отхвърля трогателната ти молба. Знаех колко си закопнял да ме видиш отново, макар и за кратко, макар и безнадеждно... Но беше ли това *благоразумно!* Не е ли само излишно завъртане на ножа в раната? Няма ли близостта ми да ти причини ненужна мъка, като знаеш, че никога

няма да бъдем нещо повече от добри приятели? Безполезно е, Бърти. Не трябва да се надяваш. Аз обичам Огъстъс.

Думите ѝ, както можете да си представите, бяха музика за ушите ми. Чувствах, че тя няма да се изказва толкова решително, ако наистина съществуваше сериозен разрыв между нея и Гъси. Очевидно неговото изхвърляне, че му се повръща от нея, е било мимолетно и в резултат на временно спречкване, причинено от нейна забележка, че пуши прекалено или нещо от този род. При всички случаи, каквато и да беше причината за спукването на лютнята, тя сега явно бе забравена и простена. При това положение си казах, че би трябвало да успея да се измъкна отгук веднага след закуска на другия ден. И тогава забелязах как физиономията ѝ придоби болезнен израз и очите ѝ се замъглиха.

— Мисълта за твоята безнадеждна любов толкова ме натъжава, Бърти — рече и добави нещо за пеперуди и звезди, което не схванах добре. — Животът е тъй трагичен, тъй жесток. Но какво мога да сторя?

— Нищо — отвърнах от сърце. — Просто продължавай да го живееш, без да ти мига окото.

— Но това ми къса сърцето!

И при тези думи избухна в неудържими ридания. Рухна на стола, закри лице с длани и му удари един голям рев. Реших, че елементарната учтивост изисква да я погладя по главата с цел успокояване. Така и направих, но сега като поглеждам назад, виждам грешката си. Спомням си Монти Бодкин от „Търтеите“, който веднъж погладил една разревана дама по главата, без да съзнава, че годеницата му стои непосредствено зад него и жадно попива с очи цялата сцена. Той ми каза, че клопката при поглаждането по главата се състои в това, че ако не внимаваш зорко, току-виж, си забравил да си отдръпнеш ръката. Просто стърчиш там с длан върху косите на субекта и никак не е изключено това да накара зрителите да свият устни.

Монти сторил тази грешка. Също и аз. А за свиването на устните се погрижи Споуд, който взе, че влезе в същия момент. Като видя Мадлин обляна в сълзи, целият се олюля от носа до кърмата.

— Мадлин! — ревна. — Какво става?

— Нищо, Родерик, нищо — отвърна тя сподавено.

И изхвърча навън, вероятно да си изплакне очите, а Споуд се завъртя на пети и ми хвърли изпепеляващ поглед. Забелязах, че е

пораснал от последния път, когато го видях. В разговора си с Емералд Стоукър, ако си спомняте, го сравних с горила, но тогава имах пред вид редова горила, а не Кинг Конг, какъвто се представи пред погледа ми. Юмруците му бяха стиснати здраво, очите му мятаха мълнии и дори най-тъпият наблюдател би отгатнал, че отношението му към Бъртрам не е дружелюбно.

---

[1] Става дума за цитат от „Молитвеника“ (1662) на Англиканската църква: Отровни са като отрова на пепелянка, дори като глуха пепелянка, запушила уши и отказваща да чуе гласа на своя заклинател, колкото и изкусно да се опитва да я омагьоса. 58:4. — Б.ред. ↑

[2] Новият завет, Евангелие от Лука, 15:6. — Б.ред. ↑

ШЕСТА ГЛАВА

За да разреда напрежението, го попитах дали не иска сандвич с краставичка, но той с яростен жест ми даде да разбера, че не дава пет пари за тези сандвичи, макар че ако ме питаше мен, много се мина, защото си ги биваше.

— Една кифличка?

Не, не щял и кифличка. Изглежда, беше на диета.

— Устър — каза той, като шаваше енергично с мускулите на долната си челюст, — все не мога да реша да ти строша ли врата, или да.

Моят глас беше единодушно за „не“, но той не ми даде време да го изразя.

— Аз бях изумен, когато научих от Мадлин, че си имал дебелоочието да се самопоканиш тук. Мотивът ти, разбира се, е ясен. Дошъл си да подкопаеш вярата ѝ в мъжа, когото обича, и да сееш раздор в душата ѝ. Като пъплеца змия — добави той и аз с интерес научих, че змиите пъплят. — Как не можа да проявиш елементарна почтеност, когато тя направи своя избор, и да изчезнеш от пейзажа. Надявал си се да я отнемеш от Финк-Нотъл.

Усетих, че е време да кажа нещо, и стигнах до „Аз...“, но той ме прекъсна с поредния си яростен жест. Не помня някога да съм срещал друг човек, който така да узурпира разговора.

— Не се съмнявам, че ще се оправдаваш с всепоглъщащата си любов, която не ти позволила да устоиш на непреодолимия импулс да паднеш на колене пред нея и да ѝ се молиш. Зарежи тази работа. Презряна слабост. Нека ти съобщя, Устър, че от дълги години обожавам това момиче, но никога дори с една дума или поглед не съм ѝ го намекнал. За мен беше непоносим удар, когато тя взе, че се сгоди за този... Финк-Нотъл, но се примирих с положението, защото се тешах с мисълта, че той държи ключа към щастието ѝ. Макар и зашеметен, запазих...

— Горе главата? — подсказах аз.

— ... чувствата в себе си. Стискаха...

— Юмруци?

— ... зъби и не продумвах дума, която по някакъв начин да ѝ намекне за силата на моите чувства. За мен беше важно само тя да е щастлива. Ако ме попиташ дали одобрявам този Финк-Нотъл като неин бъдещ съпруг, ще призная откровено, че изобщо не го одобрявам. Той според мен притежава всички задължителни качества на горчивия хап и мога да добавя, че мнението ми се споделя от баща ѝ. Но той е мъжът, когото тя избра, и аз се примирявам с нейния избор. Не се промъквам зад гърба на Финк-Нотъл и не се опитвам да я настройвам срещу него.

— Браво на теб.

— Какво каза?

Обясних, че му прави чест. Казах му, че е много благородно от негова страна.

— Така ли? Добре тогава. Предлагам ти, Устър, да последваш примера ми. И нека ти кажа, че няма да те изпускам от очи и да не съм видял повече галене по главата. Иначе ще...

Не успя да сподели точно какво възнамерява да направи иначе (макар че се досещаш), защото в този момент Мадлин се завърна. Очите ѝ бяха зачервени, а цялостният ѝ вид беше на попарена теменужка.

— Ще ти покажа стаята, Бърти — каза с безцветен глас на препостила светица и Споуд ми метна предупредителен поглед.

— Внимавай, Устър, много внимавай — каза той, докато ние с Мадлин излизахме.

Тя изглеждаше изненадана.

— Защо Родерик те предупреди да внимаваш?

— А, това нивга не ще узнаем. Дали не се страхува, че ще се подхлъзна на паркета?

— Прозвуча ми сякаш беше ядосан. Скарахте ли се?

— Господи, не, разбира се. Разговорът ни протече в атмосфера на сърдечно дружелюбие.

— Помислих, че може да се е подразнил от идването ти тук.

— Напротив. Нищо не може да се сравни с топлината на неговото „Добре дошъл в Тотли Тауърс“.

— Толкова се радвам. Много би ме заболяло, ако вие двамата...
О, ето го и татко.

Бяхме стигнали коридора на втория етаж и сър Уоткин Басет излизаше от стаята си с весело тананикане на уста. Когато ме видя, тананикането умря върху устните му. Стоеше и ме гледаше ужасен. Напомни ми за един от онези, дето прекарват нощта в обитавани от духове къщи и на другата сутрин ги намират мъртви с лица, изкривени от неописуем ужас.

— А, татко — рече Мадлин. — Забравих да ти кажа. Поканих Бърти да ни погостува няколко дни.

Татко Басет преглътна мъчително.

— Като казваш няколко дни...

— Надявам се поне една седмица.

— Божичко!

— Ако не и по-дълго.

— Велики небеса!

— Чаят е сервиран в салона, татко.

— Ще ми трябва нещо по-силно — каза татко Басет с нисък, дрезгав глас и се затътри нанякъде напълно съсипан. Гледката на отдалечаващата му се глава, докато слизаше към долните помещения, където го очакваха течните подкрепления, ме накара да си спомня едно стихотворение, което ме караха да декламирам като дете. Забравил съм го почти цялото, но там ставаше дума за буря в морето и интересната строфа беше: „Свършено е с нас — кресна капитанът и политна по стълбите надолу.“

— Татко ми се видя разстроен от нещо — обади се Мадлин.

— Наистина създава такова впечатление — казах аз въздържано, понеже бях засегнат от отношението на стария цирей. Можех да проявя снизхождение, защото беше естествено за един човек с установени навици да се мръщи на внезапното цъфване на Устърови сред себе си, но все пак смятах, че беше редно да се напъне малко повече и да го понесе като мъж. Взemi пример от индианците, Басет, бих му казал, ако бяхме в по-добри отношения, и щях да му изтъкна, че те са демонстрирали най-висок дух, когато са ги заличали от двете страни на кладата.

Тази болезнена среща, последвала толкова скоропостижно разговора ми със Споуд, ако неговото излияние може да се нарече

разговор, би трябвало да ми спуска балона, но нищо подобно. Бях тъй окрилен от официалната новина, че всичко между М. Басет и Г. Финк-Нотъл е наред, че дори не й обърнах внимание. Разбира се, не е никак обнадеждаващо да гостуваш в дом, чийто домакин се раздрусва погнушено само при вида ти и хуква презглава към бутилките. Устърови обаче са на висота и в добро, и в зло, така че ударите на гонга малко по-късно, призоваващи обитателите на къщата на вечеря, ме завариха в превъзходно настроение. Завързах си вратовръзката с песен на уста и с пружинираща стъпка се запътих към коритото за хранене.

Нормално вечерята е събитието, което кара Бъртрам да изпъкне и да се представи в най-добрата си форма. Обичам да вечерям. Много от най-щастливите ми часове са преминали в компанията на супа, риба, фазан или съответното месо, суфле, плодове и заключителния портвайн. Те измъкват най-доброто от мен и ме карат да блестя като току-що шлифован брилянт. „Устър, казват често тези, които ме познават, може да не става за нищо през деня, но само потопете света в мрак, запалете мекото осветление, отпушете шампанското, наблъскайте го с изискани ястия на вечеря, и акълът ще ви се вземе.“

Но за да бъда бляскав и да очаровам всичко живо, поставям едно условие — компанията да е на нужната висота. А за този конкретен случай мога да твърдя, че не съм срещал по-смачкана компания. Сър Уоткин Басет, все още разтърсен от появата ми в дома му, нямаше нищо общо със сърдечния домакин, който от самото начало се превръща в душата на компанията. Освен дето ми хвърляше погледи над очилата и премигваше, сякаш още не можеше да повярва, че съм от плът и кръв, а после с бързо потръпване се извърщаше да не ме вижда, той допринасяше малко, или дори нищо за това, което Джийвс нарича пир за разума и изплакване на душата^[1]. Като прибавите към картината Споуд, мъжествен и смълчан; Мадлин Басет, тъжовна и оклюмала; Гъси, кисел и навъсен; и Стифи, очевидно блееца, и ще получите траурно бдение над любим покойник.

Скръбна — това е думата, която търсех. Атмосферата беше скръбна. Целият гуляй напомняше за сцена от руска пиеса от онези, на които леля Агата сегиз-тогиз ме кара да водя сина й Томас в „Олд

Вик“^[2], за да се усъвършенства разумът му, който, както е всеизвестно, има належаща нужда от усъвършенстване, усъвършенстване и пак усъвършенстване.

Някъде към средата на вечерята почувствах, че е време някой да каже нещо, та привлякох вниманието на татко Басет към предмета в центъра на масата. Във всеки нормален дом това щеше да е ваза с цветя или нещо подобно, но в Тотли Тауърс бяха цопнали малка черна фигурка, изваяна от някакъв неизвестен за мен материал. Тя бе тъй оскърбителна за зрението, щото веднага предположих, че е скорошна придобивка за колекцията му. Чичо Том винаги се връща от разпродажби с подобни тръни за очите.

— Това е ново, нали? — казах аз и той подскочи. Предполагам, че тъкмо е успял да си внуши, че съм мираж, та напомнянето, че съм от плът и кръв, силно го е разстроило.

— Онова по средата на масата, дето мяза на участник в негърско шоу. Явно е нещо, което сте придобили откакто... ъ... откакто бях тук последния път.

Може би беше нетактично да му напомням за онова мое предишно гостуване и не биваше да повдигам въпроса, но се случва тези неща да ти се изплъзнат от езика.

— Да — каза той, след като направи пауза, за да потръпне. — Това е последното допълнение към колекцията ми.

— Татко я купи от един човек на име Планк, който живее недалеч оттук в Хокли-над-Местън — обади се Мадлин.

— Прекрасно малко бижу — казах аз. Болеше ме да го гледам, но реших, че няма да загубя нищо, ако му се подмажа. — Точно по тези неща си пада чичо Том и умира да ги притежава. Между другото — спомних си аз, — леля Далия спомена за това вчера по телефона и добави, че чичо Том би дал и предните си зъби, за да го има в колекцията си. И не съм изненадан. Явно е ценно.

— Струва хиляда лири — каза Стифи, излизайки от комата си и отваряйки уста за първи път.

— Толкова много? Боже!

Странна работа, помислих се аз, как съдиите са в състояние да си позволяват подобни мащабни разходи само като глобяват упорито хората години наред и присвояват парите от глобите. Пет лири тук...

— Какво е това? Креда? — продължих да разпитвам.

Сбърках.

— Кехлибар — сопна се татко Басет и ми проби дупка в челото с погледа, с който ме прикова на подсъдимата скамейка в полицейския съд на улица Бошър. — Черен кехлибар.

— Да, разбира се. Сега си спомням, че и леля Далия така го нарече. Тя говореше за предмета с голямо уважение, извънредно голямо уважение.

— Наистина?

— И още как.

Надявах се, че този непринуден диалог ще стопи леда, така да се каже, и ще започнем да си бъррим като в някой от онези старовремски светски салони, за които пише по книгите. Но уви. Мълчанието се спусна отново, но най-сетне вечерята приключи. Две минути по-късно бях на път за стаята си, където възнамерявах да прекарам остатъка от вечерта с книга на Ърл Стенли Гарднър, която си носех. Не виждах никакъв смисъл да се смесвам с тълпата в салона, където Споуд ще ми се блещи, татко Басет ще ми се въси, а Мадлин най-вероятно да ми пее стари английски песни, докато стане време за лягане. Съзнавах, че като се измъквах по терлици, извършвах социален гаф, способен да накара автора на книга за светския етикет да повдигне неодобрително вежди. Обаче големият урок, който научаваме от живота, е кога да бъдем и кога да не бъдем в центъра на събитията.

---

[1] От „Имитации на Хораций“ (1733) от английския поет Александър Поуп (1688–1744):

*Там светî Йоан ще вдигне дружелюбно чашата,
пир за разума и изплакване на душата. — Б. ред. ↑*

[2] Един от най-старите лондонски театри, строен през 1818 г., в който от 1914 г. насам се играят пиеси от класическия репертоар. — Б.ред. ↑

СЕДМА ГЛАВА

Не го споменах досега, бидейки зает с други неща, но по време на вечерята, както можете да си представите, нещо доста ме озадачи — загадката какво, за Бога, бе станало с Емералд Стоукър.

На онзи наш обяд тя ми каза недвусмислено, че заминава за Тотли Тауърс същия следобед с влака в четири часа и колкото и бавно да се е движел, този влак отдавна трябваше да е пристигнал, още повече, че и Гъси беше пътувал с него и се намираше благополучно в имението. Само че не можах да открия никаква следа от Емералд. Като премислих всички факти, стигнах до единственото заключение, а именно, че е избудалкала стария Устър.

Но защо? С каква цел? Задавах си тези въпроси, докато се промъквах нагоре по стълбата, където ме очакваше Ърл Стенли Гарднър. Ако ме бяхте охарактеризирали като объркан и озадачен, нямаше да сбъркате.

Заварих Джийвс да изпълнява камериерските си задължения в стаята ми и изложих проблема пред него.

— Гледал ли си филма „Изчезналата дама“^[1], Джийвс?

— Не, сър. Рядко посещавам кинематографични представления.

— Е добре, в него става дума за една изчезнала дама, ако следиш мисълта ми и причината, поради която го споменавам, е, че една моя приятелка явно се е изпарила яко дим във въздуха.

— Крайно мистериозно, сър.

— Ти го каза. Блъскам си главата, но всуе се опитвам да разреша загадката. Когато обядвахме вчера, тя ми каза, че заминава с влака в четири часа за Тотли, но явно не е пристигнала. Помниш ли деня, когато обядвах в „Риц“?

— Да, сър. Носехте тиролска шапка.

— Ако искаш да знаеш, няколко момчета от „Гъртеите“ ме попитаха откъде я имам.

— Без съмнение, с оглед да заобикалят по-отдалеч улицата на шапкаря ви, сър.

Видях, че няма да спечеля от този спор. Насочих разговора към по-приятна и по-малко противоречива тема.

— Добре, Джийвс, ще се зарадваш да чуеш, че всичко е наред.

— Моля, сър?

— Във връзка с лютнята, която обсъждахме. Няма пукнатина. Звънти като камбанка. Научих направо от източника, че госпожица Басет и Гъси все още си гукат като гургулички. Камък ми падна.

Не очаквах да плесне с ръце и да подскочи, защото, естествено, никога не го прави, но не бях подготвен за начина, по който прие тази гореща новина. Изобщо не влезе в тон с радостното ми настроение.

— Боя се, сър, че сте прекалено оптимистичен. Възможно е чувствата на госпожица Басет да са каквито ги описахте, но с прискърбие трябва да отбележа, че от страна на господин Финк-Нотъл съществува немалко недоволство и горчивина.

Усмивката, която цъфтеше по лицето ми, повехна. Никога не е лесно да се преведат думите на Джийвс на човешки английски, но този път успях да ги схвана мигновено и целият се разтресох като вдишал амонячни соли.

— Искаш да кажеш, че тя все още е гургулица, но не и той?

— Точно така, сър. Срегнах господин Финк-Нотъл в двора на конюшната, докато прибирах колата, и той сподели доверително своите беди. Разказът му ми причини силно притеснение.

Още една тръпка премина през тялото ми. Имах неприятното чувство, че орди стоножки щъкат нагоре-надолу по гръбнака ми. Опасявах се от най-лошото.

— Но какво се е случило? — изпелтечих аз, ако това е точната дума.

— Съжалявам, че трябва да ви уведомя, сър, но госпожица Басет е настояла господин Финк-Нотъл да спазва вегетарианска диета. Настроението му е разбираемо бунтовно и размирно.

Залитнах. И в най-черните си мисли не бях допускарал нещо толкова непоправимо. На вид не му личи, защото мяза на съсухрена скарида и никога не наддава на тегло, но Гъси обича да си хапва. Ако го зърне как нагъва порциите си в „Търтеите“, всяка тения би му свалила шапка. Да му отнемете печеното, вареното и особено студения пай с месо, който той обича като родна майка, значи да го превърнете в човек, склонен на предателство, кроежи и заговори подли^[2], дете има

една приказка, или с две думи в човек, който ще разтрогне годеж като две и две четири. С влизането си в стаята бях на път да си запаля цигара, та сега запалката падна от безжизнената ми длан.

— Тя го е накарала да стане *вегетарианец*?

— Така ме осведоми господин Финк-Нотъл.

— Никакви пържоли?

— Да, сър.

— Никакви телешки филета?

— Да, сър.

— Само спанак и ряпа?

— Така разбрах, сър.

— Но защо?

— Научих, че напоследък госпожица Басет изучава живота на поета Шели, сър, и е станала привърженичка на неговите възгледи, че консумацията на месни храни е бездуховна. Поетът Шели е поддържал пламенно такова мнение по въпроса.

Сякаш в транс, аз вдигнах запалката. Знаех, че Мадлин Басет дава фира на тема звезди, зайчета и секнеци се феи, но никога не съм и сънувал, че може да изкука до такава крайност. Но после си спомних как на вечерята Гъси със сключени вежди чоплеше нещо, което несъмнено имаше вид на спанак, и разбрах, че е казал истината. Нищо чудно, че сподели с мен с агонизиращ дух как му се повръща от Мадлин. По същия начин би се изказал питон от зоопарка за гледача си, ако последният внезапно започне да му пробутва солети, вместо полагаемия му се заек.

— Но това е ужасно, Джийвс!

— Действително е донякъде обезпокоително, сър.

— Ако Гъси ври и кипи от метежни настроения, всичко може да се случи.

— Да, сър.

— Нищо ли не можем да направим?

— Бихте могли да поговорите с госпожица Басет, сър, и да се опитате да пледирате каузата на господин Финк-Нотъл. Разполагате с убедителна отправна точка. Медицинските изследвания са установили, че идеалната диета е тази, в която животинските и растителните храни са добре балансирани. Стриктна вегетарианска диета не се препоръчва от преобладаващата част от лекарското съсловие, тъй като ѝ липсват в

достатъчна степен белтъчини и особено белтъкът, необходим за изграждане на аминокиселините, жизненоважни за организма. Компетентни наблюдатели са проследили някои случаи на умствени разстройства в резултат на подобна недостатъчност.

— Ти би ли й го казал?

— Може да помогне, сър.

— Съмнявам се — казах аз и издихах едно унило кръгче дим. — Не мисля, че ще я разколебае.

— Като размисля, аз също изпитвам съмнения, сър. Поетът Шели разглежда въпроса от хуманитарна гледна точка, а не от гледна точка на телесното здраве. Той твърди, че трябва да се отнасяме с благоговение към другите форми на живот и именно този възглед е възприела госпожица Басет.

Дълбок стон се изтръгна от гърлото ми.

— Проклет да е поетът Шели! Дано се препъне с връзката на обувката си и си счупи дебелия врат.

— Твърде късно, сър. Той вече не е сред нас.

— По дяволите всички зеленчуци!

— Да, сър. Вашата загриженост е разбираема. Мога да кажа, че готвачката се изрази по сходен начин, когато я уведомих за затруднението на господин Финк-Нотъл. Сърцето й се разтопи от топло съчувствие към неговата злочестина.

Не бях в настроение да слушам за сърцата на готвачките, разтопими или не, и тъкмо да облека в словесна форма това си становище, когато той продължи.

— Тя ми заръча да предам на господин Финк-Нотъл, че ако е склонен да посети кухнята в някой късен нощен час, когато домочадието се е оттеглило за сън, би била щастлива да му набави студен пай с месо.

Сякаш слънцето усмихнато проби облаците или маловероятният кон, на който бях заложил и последната си риза, беше надбягал съперниците в края на гонката с един нос разстояние. Защото заплахата, застрашаваща да разцепи оста Басет — Финк-Нотъл, бе предотвратена. Познавах и кътните зъби на Гъси. Отнеми му белтъчините и аминокиселините и си вкиснал иначе дружелюбната му природа, като си го превърнал в навъсен омразник на себеподобните си, готов да заръфа и най-близките и скъпите на сърцето си люде, и то

здравата. Дай му обаче неговия студен пай с месо, позволявайки му по този начин да удовлетвори своите законни възжелания, и тъгата ще изчезне, а той отново ще възвърне старата си обичлива същност. Грозното озъбване ще бъде заменено от нежно скимтене, жлъчната забележка — от медена дума и всичко в любовния му живот ще се посипе с цветя и рози. Гърдите ми преливаха от благодарност към готвачката, чиято бърза мисъл бе разрешила успешно проблема.

— Коя е тя, Джийвс?

— Моля, сър?

— Коя е тази животоспасяваща готвачка? Държа специално да я спомена във вечерните си молитви.

— Името ѝ е Стоукър, сър.

— Стоукър? Стоукър ли каза?

— Да, сър.

— Странно!

— Моля, сър?

— Нищо. Просто едно доста озадачаващо съвпадение. Каза ли на Гъси?

— Да, сър. Господин Финк-Нотъл е склонен да сътрудничи. Възнамерява да се представи в кухнята малко след като удари полунощ. Студеният пай с месо, разбира се, е само палиативна мярка...

— Напротив. Това е любимото ястие на Гъси. Виждал съм да го поръчва в „Гъртеите“ дори в деня, когато там сервират само кърри. Много си пада по него.

— Наистина ли, сър? Това е крайно удовлетворително.

— Удовлетворително е точната дума. Поуката, Джийвс, е никога да не се отчайваме, защото винаги има надежда.

— Да, сър. Ще желаете ли още нещо?

— Не, благодаря. Чашата ми прелива от блага.

— Тогава ще ви пожелаая лека нощ, сър.

— Лека нощ, Джийвс.

След като си отиде, аз отделих около половин час на моя Ърл Стенли Гарднър, но малко трудно успях да следя нишката и да не откъсвам очи от уликите. Мислите ми все се отплесваха по посока на тази епохална готвачка. Странно, мислех, че името ѝ е Стоукър. Може би беше роднина на Емералд.

Можех да си я представя много живо. Набита, червендалеста, с очила, малко раздразнителна, ако ѝ се месят, когато пече кейк или измисля сос, но с меко като масло сърце. Явно нещо в изнемощелия вид на Гъси я беше трогнало. „Това завалийче плаче да го поохрани човек“, си казва със сълзи на очи. Или пък си пада по златните рибки и той я привлича, защото ѝ напомня за тях. Или е била скаутка и още не може да се отърве от неудържимото влечение да върши добри дела. Във всеки случай, какъвто и мотив да се криеше зад добрата ѝ постъпка този ден, тя заслужаваше одобрението на Бъртрам и аз си казах, че един щедър бакшиш ще я възнагради при моето заминаване. Кесии със злато трябваше да се ръсят с щедра ръка.

Така размишлявах аз и с всяка изминала минута се чувствах все по-благоразположен, когато в стаята ми влетя самият Гъси и се оказах прав, описвайки вида му като изнемощял. Имаше характерния вид (който с нищо не може да се сбърка) на човек, тъпкан със спанак от седмици.

Предположих, че е дошъл да ме пита какво правя в Тотли Тауърс — въпрос, който, естествено, би трябвало да го занимава, но, изглежда, това не го вълнуваше. Той незабавно се впусна в най-разобличителното оплюване на растителния свят, което някога съм чувал, макар да ме озадачи фактът, че говореше с повече горчивина за брюкселското зеле и броколите вместо за спанака, който очаквах да фигурира на изтъкнатото място в изказването му. Измина доста време, преди да успея да вмъкна дума, но когато го сторих, гласът ми преливаше от топло съчувствие.

— Да, чух вече от Джийвс — казах — и сърцето ми се къпе в кръв заради теб.

— И много правилно! Ще кърви с цели кофи, ако притежаваш искрица човечност — откликна той с много жар. — Мъките, които изстрадах, не се поддават на думи, особено докато бях в Бринкли Корт.

Аз кимнах с разбиране. Знаех какво страдание е било. При майсторското боравене със скарата от страна на Анатоли, несравнимия френски готвач на леля Далия, последното място, където бих желал да съм на диета, е Бринкли. Много пъти, радвайки се на гостоприемството на старата ми роднина, горчиво съм се вайкал, задето притежавам само един стомах.

— Ден подир ден бях принуден да отказвам ненадминатите специалитети на Анатоли и ако ти кажа, че две вечери подред той ни гощава с онези негови *Mignonettes de Poulet Petit Due*, а един път дори с *Timbales cle Ris de Veau Toulousiane*, ще разбереш какво съм преживял.

Тъй като мое неизменно правило е да пръскам мимоходом щастие, побързах да му посоча и добрата страна на нещата.

— Страданията ти трябва да са били ужасни — съгласих се аз. — Но горе главата, Гъси! Мисли за студения пай с месо.

Докоснах вярна струна. Изпитото му лице живна.

— Джийвс каза ли ти вече?

— Каза, че готвачката е приготвила всичко и те чака. И си помислих, че тя е същинска перла сред жените.

— Меко казано. Тя е ангел в човешки образ. Още щом я видях, забелязах ненадминатите й добродетели.

— Ти си я виждал? — учудих се аз, защото има нещо крайно необичайно в това обитателите на един благороден английски дом да виждат тънещата на долните етажи прислуга.

— Разбира се. Не може да си забравил вече разговора ни, когато бях в таксито на път за гара Падингтън. Макар че от къде на къде ти е хрумнало, че прилича на пекинез, умът ми не го побира.

— Кой?

— Емералд Стоукър. Изобщо не прилича на пекинез.

— Какво общо има Емералд Стоукър с това?

Той, изглежда, се изненада.

— Тя не ти ли каза?

— Какво да ми каже?

— Че е пътувала насам, за да постъпи като готвачка в Тотли Тауърс.

Аз седнах. Помислих за момент, че лишенията, които търпеше, са повредили мозъка му на тритонолюбител.

— Готвачка ли каза?

— Изненадан съм, че не ти го е съобщила. Сигурно е решила, че няма да можеш да запазиш тайната й. Всички те знаем какво си дрънкало. Да, тя е готвачката тук в Тотли.

— Но *защо* тя е готвачката? — заекнах аз.

— Обясни ми го изчерпателно във влака. Оказва се, че е зависима от месечната издръжка, отпускана от баща ѝ в Ню Йорк, и обикновено се справя доста сносно с тази сума. Но рано този месец не ѝ провървяло на хиподрума. Говоря за Слънчевия Джим в надбягването от три часа в Кемптън Парк.

Аз си спомних споменатия кон. Само лоши предчувствия ме предпазиха да не заложа на него.

— Животното финиширало шесто от общо седем и тя загубила и последната си риза. Трябвало или да се обърне към баща си за средства, което би наложило пълно признание, или да си потърси платена работа, за да издържи, както тя се изрази неизвестно защо, до пристигането на морската пехота^[3].

— Можела е да се обърне към мен или към сестра си Полин.

— Драго мое магаре, момиче като нея не взема пари назаем. Прекалено е горда. Затова решила да стане готвачка. Каза, че не се колебала и трийсет секунди, преди да направи избора си.

Не бях изненадан. Да се разкрие пред баща си, би означавало да се натика доброволно в пъкъла. Старият Стоукър не беше от бащите, които се превиват от смях, когато дъщерите им ги уведомяват, че са загубили и последната си копринена нощничка на конните залагания. Не мисля, че той изобщо се е превивал от смях през живота си. Никога не съм го виждал дори да се усмихва. Осведомен за деянията на рожбата си, той несъмнено ще подскочи до тавана и ще я смачка до равнището на третостепенна световна сила. Присъствал съм, когато дъртото зло се е вихрело в такава насока, и мога да свидетелствам, че неговата точка на кипене е твърде ниска. Емералд съвсем правилно беше преценила, че мълчанието е злато.

Доста ми олекна, когато можах да освободя съзнанието си от загадката Емералд Стоукър, защото не обичам да се озадачавам, а проблемът ми тежеше. Оставах само един или два момента за доизясняване.

— Как така е дошла именно в Тотли?

— Аз съм отговорен за това. Помня, че по време на разговора ни на онова парти споменах, че сър Уоткин Басет си търси готвач и вероятно съм ѝ дал адреса, защото тя се обадила и била назначена. Тези млади американки са много предприемчиви.

— Допада ли ѝ работата?

— Напълно, според Джийвс. Тя учи иконома на покер.

— Надявам се да го обере до шушка.

— Несъмнено ще го направи, когато той напредне достатъчно, за да играе на пари. Освен това ми каза, че обича да готви. Как са манджите ѝ?

Можех да отговоря на този въпрос. Беше ме канила на вечеря един-два пъти в апартамента си и софрата беше безупречна.

— Топят се в устата.

— Не и, в моята — каза горчиво Гъси. — Е, добре добави с помек блясък в очите, — да не забравяме все пак пая с месото.

И с тази щастлива забележка той се оттегли.

---

[1] Известен филм на Алфред Хичкок (1938). — Б.ред. ↑

[2] Шекспир, „Венецианският търговец“, V действие, I сцена. Само че Шекспир говори за човек, комуто е чужда музиката. Б.ред. ↑

[3] Намек за холивудските продукции за Втората световна война, където на финала всичко се оправя с пристигането на американската морска пехота. — Б.ред. ↑

ОСМА ГЛАВА

Беше доста късно, когато свърших с прелистването на моя Ърл Стенли Гарднър, а още по-късно се събудих от леката дрямка, в която бях изпаднал след затварянето на книгата. В Тотли Тауърс отдавна преваляше полунощ и в къщата всичко бе смълчано, с изключение на някакъв любопитен къркорещ звук откъм моите недра. Наострих слух и след малко констатирах произхода му. Бях вечерял оскъдно, в резултат на което сега безмилостно къркорех.

Не знам как е с вас, но на мен малко ми трябва, за да ми преседне залъкът. Достатъчно е атмосферата на обяд или вечеря да е натегната и апетитът ми котки го драли. Такъв е често случаят, когато споделям хляба и солта с леля Агата, и същото ме бе сполетяло тази вечер. Заради напрежението от постоянното кръстосване на погледи с татко Басет и забързано извърщане встрани, кръстосване на погледи със Споуд и забързано извърщане, за да срещна отново взора на татко Басет, не бях оценил по достойнство несъмнено възхитителните дарове на Емералд Стоукър. Често съм чел как героят само си играе с храната или дори отмества чинията недокосната, та, общо взето, същото важеше и за мен. Затова сега зеех кух, сякаш някой бе изгребал с лъжица вътрешностите ми.

Този повелителен повик за запълване на вакуума вероятно се беше задал още докато четях Ърл Стенли Гарднър, но бях толкова вгълбен в напъните си да проследя сложните перипетии на оръжието на престъплението, подставеното оръжие и оръжието, което Пери Мейсън бе заровил в градината, че ми се е изплъзнал от вниманието. Едва сега започвах да усещам силните спазми и пред очите ми все по-ясно се очертаваше видението на месния пай, спотайващ се в кухнята. Чувах как тих глас ме зове: „Ела и го вземи.“

Странно е колко често откриваш, че всяко зло е за добро. В случая имахме нагледен пример. Винаги съм смятал предишното си посещение в Тотли Тауърс за пълна загуба. Сега се убедих, че съм сбъркал. Да, това бе крайно изпитание за нервната система, но имаше

и нещо, което може да се постави в кредитната част на счетоводния тефтер. Намеквам за факта, че онова гостуване ми показва пътя към кухнята. Той минава надолу по стълбите, през салона в трапезарията и оттам през вратата в дъното. Предполагам, че зад нея има някакъв коридор, водещ право при пая с месото. Едно просто начинание, което не може да се сравни със сложността на някои, които съм предприемал по тъмна доба.

За Устърови мисленето води до незабавни действия, та след по-малко от две минути вече бях на път.

Стълбището беше тъмно. Салонът беше още по-тъмен. Но аз напредвах задоволително и бях преполовил последния, когато се получи непредвидена засечка. Блъснах се в човешко тяло — последното нещо, което очаквах да срещна, и за момент... Е добре, не мога да кажа, че всичко ми причерня, защото то вече си беше от черно по-черно, но бях твърде смутен. Сърцето ми направи ефектен подскок, на който би завидял и Нижински^[1], и аз трескаво пожелах да бъда някъде другаде.

За жалост обаче не бях другаде. Нямах друг избор, освен да се счепкам с този среднощен мародер и когато сторих това, с радост установих, че явно бе започнал да пуши от малък, което бе забавило силно растежа му. Усетих, че е мършав като спаружена скарида и това ме въодушеви. Реших, че ще е детска игра да го стисна за гърлото и да го надвия и тъкмо върших това много сърцато, когато ръката ми докосна стъкло и в същия момент едно сподавено „Ей, внимавай с очилата ми!“ ми подсказа, че съм поставил грешна диагноза. Не беше среднощен главорез, а старо другарче, с когото в детските години бях споделял последното си блокче млечен шоколад.

— Здравей, Гъси — казах. — Ти ли си? Взех те за разбойник.

— Да, ама не съм — отговори той наежено.

— Виждам. Но трябва да признаеш, че грешката ми е простима.

— За една бройка да се капична от сърдечен удар заради теб.

— И на мен ми се обърнаха вътрешностите. Нямахше поизненадан от моя милост, когато ти се пръкна ненадейно. Мислех, че пътят ми е чист.

— Закъде?

— Искан ли питане? За към месния пай. Ако си оставил нещо, разбира се.

— Доста остана.

— Бива ли го?

— Много.

— Тогава да тръгвам. Лека нощ, Гъси. Съжалявам, че те обезпокоих.

Продължих по пътя си, но смутен от тази среща, изглежда закъсах леко с ориентацията. Общуването с приятели си взема своя данък. Както и да е, казано накратко, след като продължих пипнешком покрай стената, се сблъсках с един древен часовник, за чието съществуване изобщо не подозирах, а той се сгромоляса с шум, подобен на доставката на няколко тона въглища през покрива на оранжерия. Разхвърчаха се стъкла, зъбчати колела и други чаркове и както стоях, опитвайки се да отлепя сърцето от предните си зъби, лампите светнаха и пред зора ми щръкна сър Уоткин Басет.

Моментът беше рядко конфузен. Доста е неприятно да бъдеш спипан от домакина си, докато се прокрадваш из къщата му в малките часове, дори ако този домакин е горещ твой поклонник и близък личен приятел, а аз, струва ми се, вече обясних, че татко Басет не беше от моите обожатели. Той едва ме понасяше на слънчева светлина, така че в един часа сутринта сигурно черен съм му се видял.

Усещането ми за халосване с крем карамел между очите се задълбочи при вида на неговия халат. Той беше ситно човече. Явно, когато са правили съдиите, не е стигнал материалът. Но поради някаква трудна за обяснение причина колкото по-мижав е бившият съдия, толкова по-крещящ е халатът му. Неговият бе ярко виолетов на жълти жаби и не мамя публиката си, като казвам, че ми подежда като удар и ме лиши от дар-слово.

Не че щях да се разбъбря, ако той бе тапициран с нещо кротко и скромно. Просто човек никога не съумява напълно да се отпусне в компанията на някого, пред когото е стоял на подсъдимата скамейка, изричайки „Да, ваша чест“ и „Не, ваша чест“, а той ти е казал, че този път ще се отървеш само с глоба, макар че си заслужаваш две седмици в дранголника без право на обжалване. Това е особено вярно, ако току-що си потрошил стар часовник, чието добруване несъмнено му е изключително присърце. Както и да е, той започна разговора, а не аз.

— Господи Боже мой! — възкликна с всички признаци на ужас.
— Вие!

Когато някой ми казва „Вие!“, не знам и сигурно никога няма да знам какво да отговоря. Едно кротко „Добър вечер“ беше най-доброто, което можах да промълвя в този случай, но дори аз почувствах, че не върши работа. За предпочитане, разбира се, от „Как сте, Басет?“ но все пак не ставаше за нищо.

— Мога ли да попитам какво правите в този час, господин Устър?

Да, ще кажете, бих могъл да се изсмея весело и да отговоря шеговито: „Събарям стари часовници“, поставяйки всичко на закачлива дружеска нога, но някакво шесто чувство ме предупреди, че няма да се приеме много добре. Тогава ме осени вдъхновение.

— Слязох долу да си взема книга. Свърших моя Ърл Стенли Гарднър, но не можах да заспя, та си рекох: я да видя какво има по библиотечните рафтове. И в тъмното се блъснах в часовника.

— Нима? — каза той, като насити тези четири букви с подигравателна ироничност за цяла азбука. Пропуснах да спомена за този маломерен кучи син, че по време на кариерата си на съдийската скамейка той беше един от онези неприятно саркастични магистрати, които успяват да си спечелят неодобрението на престъпните класи. Познавате този тип съдии. Техните забележки винаги се публикуват във вечерните вестници с думата „смях“ след тях в скоби и за тях денят е загубен, ако не накарат някой нещастен джебчия, пропаднал пияница или смутител на реда да се почувства като забравено на припек сирене. Когато стояхме един срещу друг в полицейския съд на улица „Бошър“, още в първите две минути той накара публиката да се превива от смях с три сочни шеги за моя сметка. Изложи ме като кифладжия.

— Нима? — каза той. — Мога ли да попитам защо провеждате литературните си занимания на тъмно? Да се щракне ключът за осветлението, щеше да е в рамките дори на вашите възможности.

Тук ме хвана натясно, разбира се. Най-доброто, което се сетих да кажа, беше, че не съм помислил за това, а той изсумтя противно, сякаш искаше да внуши, че аз съм тъкмо скудоумното магаре, което не би помислило за това. После върна разговора към въпроса за часовника, който аз с радост бих оставил непроветрен. Каза, че винаги го е ценил като зеницата на окото си.

— Баща ми го купи преди много, много години. Носеше го навсякъде със себе си.

Тук аз отново можех да разведрия атмосферата, като го попитам дали не е било по-лесно да носи ръчен часовник, но шестото чувство отново се намеси и ми пошушна, че на татко Басет му липсва чувство за хумор.

— Баща ми беше на дипломатическа служба и постоянно го местеха от страна в страна. Никога не се разделяше с часовника. Той го придружи непокътнат от Рим до Виена, от Виена до Париж, от Париж до Вашингтон, от Вашингтон до Лисабон. Човек би казал, че този часовник е вечен. Но не му било писано да издържи на върховното изпитание — среща с господин Устър, която се оказа непосилна за него. На господин Устър не му дошло наум... вярно, човек не може да мисли за всичко... че светлината се включва чрез натискане на един бутон, тъй че...

Тук той млъкна не толкова, защото се беше изказал, а защото на този етап от разговора аз скочих върху големия скрин, отстоящ на шест-седем стъпки от мястото, където си бъбрехме. Може и да съм докоснал попътно земята, но не повече от веднъж, и то крайно неохотно. Котка върху горещи тухли не би припнала с по-голяма пъргавина.

Мотивите ми за тази постъпка имаха солидна подплата. Към края на по-късните стадии от коментарите относно часовника аз постепенно осъзнах присъствието на интересен звук, сякаш някой наблизко си правеше гаргара. Като се поогледах наоколо, се улових, че се вирам право в очите на песа Бартоломю. В тях недвусмислено се четеше кръвопийската напрегнатост, характерна за тази порода добитък. Тези териери, може би заради рунтавите им вежди, имат склонността да гледат така, сякаш се намират на амвона на някоя фанатично стриктна шотландска секта, а ти си енорияш с неблагоуханна репутация, изтъпанчил се на първия ред.

Не че разглеждах очите му много дълго, защото вниманието ми тутакси се отплесна към неговите зъби. Бартоломю бе горд собственик на великолепен комплект, който бе оголил злонамерено, и за секунда през съзнанието ми премина всичко, което бях чувал за склонността му първо да хапе, а после да задава въпроси. Затова и направих спасителния скок. Устъррови са сърцат народ, но мразят ненужния риск.

Татко Басет беше явно озадачен от поведението ми и чак когато и неговият поглед кацна връз Бартоломю, той заряза първоначалната си

теория, че Бъртрам е превъртял от напрежението и няма да е зле час по-скоро да се консултира с добър специалист. Изглежда студено Бартоломю и му се сопна със стържеш глас, сякаш кучето бе исправено пред него в полицейския му съд.

— Махай се, ако обичаш! Долу! Я марш оттук!

Можех да го предупредя, че не се говори с шотландски териер с такъв тон, защото, с изключение на доберманите, няма друга по-докачлива порода.

— Наистина, племенницата ми най-възмутително позволява на това животно да броди свободно из...

Предполагам, че щеше да каже „къщата“, но думата остана неизречена. Моментът плачеше за бързо действие, а не за речи. Гъргорещият звук се засили и Бартоломю напрегна мускули, готов за скок. И татко Басет с неподозирана пъргавина разпери гълъбови криле и кацна до мен върху скрина. Дали подобри моето време, не мога да кажа, но на ваше място бих заложил на него.

— Това е непоносимо! — изсумтя той, когато аз учтиво се отместих, за да му сторя място. В състояние бях да погледна на така създалото се положение от негова гледна точка. Сега, в заника на живота си, когато бе натрупал пари безчет, единственото, което искаше от живота, бе да се намира възможно най-далеч от Бъртрам Устър, а ето ги тук буза до буза върху един възнеудобен скрин. Известна сприхавост бе неизбежна.

— Кофти работа — съгласих се аз. — Поведението на това животно плаче за една хубава критика.

— То направо е откачило! Познава ме отлично. Вижда ме всеки ден.

— Хм — казах аз и бръкнах в слабото място на аргументацията му, — едва ли ви е виждало в този халат.

Бях прекалено прям. Той веднага ми даде да разбере, че се е докачил.

— Какво му е на халата ми? — разпалено поиска да узнае.

— Малко е ярък, не мислиш ли?

— Не, не мисля.

— Едно темпераментно куче обаче едва ли споделя това мнение.

И млъкнах, за да се изсмея кротко, а той попита какво, по дяволите, се кикотя. Осведомих го.

— Просто си мислех как ме сърбят ръцете да халосам това куче. Бедата в такива случаи е, че човек винаги е без оръжие. Същото се случи преди години, когато един ядосан лебед ни подгони с мой приятел върху покрива на някакъв навес за лодки в имението на леля Агата. Нищо нямаше да ни достави по-голяма наслада от възможността да метнем тухла по птицата или да я цапнем с лодкарска кука, но нямахме нито тухла, нито кука. Трябваше да чакаме да се появи Джийвс в отговор на нашите викове. Ако бяхте видели Джийвс тогава! Той напредваше безстрашно...

— Господин Устър!

— Аз.

— Моля да ми спестите спомените си.

— Аз просто казвах...

— Недейте.

Настъпи мълчание. От моя страна едно наранено мълчание, защото само се опитвах да разведря ситуацията със занимателни светски разговори. Отместих се демонстративно на няколко сантиметра. Устърви не принуждават към разговор нежелаещите.

През цялото това време Бартоломю се опитваше да се присъедини към нас посредством серия от енергични скокове. За щастие Провидението в своята безкрайна мъдрост е дало на териерите къси крака, та макар и изпълнено с воля за победа, псето не успя да постигне нищо конструктивно. Колкото и упорито да следва един шотландски териер сред сняг и лед знаме със странния девиз „Все по-нагоре“^[2], почти винаги му се налага да се задоволи с мръсни погледи и яростен лай.

Няколко минути по-късно кацналият до мен наруши мълчанието. Несъмнено надменността в поведението ми го бе стреснала, защото в гласа му се долавяше липсваща преди мекота.

— Господин Устър.

Аз се обърнах студено.

— На мен ли говорите, Басет?

— Все трябва да можем да направим нещо.

— Защо не го глобите пет лири?

— Не можем да стоим тук цяла нощ.

— Така ли? Какво ще ни попречи?

Това му затвори устата. Той отново потъна в мълчание. Седяхме като двама траписти^[3], когато един глас каза: „Това пък какво е?“, и аз установих, че Стифи е сред нас.

Разбира се, появата ѝ не ме капична от изненада. Където са шотландските териери, там е и Стифи.

---

[1] Вацлав Нижински (1890–1950) — балетист от знаменития Руски балет, гастролирал из цял свят. — Б.ред. ↑

[2] От поемата на Хенри Уодсуърт Лонгфелоу (1807–1882) „Все по-нагоре“. — Б.ред. ↑

[3] Монаси от католическия орден на Трапистите (името произхожда от местността Ла Трап във Франция), даващи обет за въздържание и мълчание. — Б. ред. ↑

ДЕВЕТА ГЛАВА

Като се има предвид, че по-голямата част От будните часове на Стифи са посветени на накисване на невинни минувачи в септични ями, тя е далеч по-приятна за окото, отколкото заслужава. Дребна е — техническият термин, ако не се лъже, е миньон. Винаги ми се е струвало, че когато двамата със Смардльо поемат по пътеката между църковните пейки към олтара, ако изобщо някога се стигне дотам, разликата в ръста им ще развесели от сърце зрителите от първите редици. И според мен, когато свещеникът попита Смардльо дали е готов да вземе тази тук Стефани за законна съпруга, най-подходящият отговор ще бъде: „Ами да, разбира се, колкото я има в наличност.“

— Какво, за Бога, си въобразявате, че правите вие двамата? — попита тя, изненадана не без основание да види чичо си и стар свой приятел в сегашното ни положение. — И защо събаряте мебелите?

— Това бях аз — признах си. — Блъснах се в стария часовник. Също като Смардльо, нали, — блъскам се в къде какво има. Ха-ха!

— Намали хахато — разгорещено ме парира тя. — И не смей да споменаваш себе си в едно изречение с моя Харолд. Все пак това не обяснява защо клечите там горе като лешояди връз дърво.

Татко Басет се намеси с най-обидения си глас. Това, че тя го оприличи на лешояд, макар в неговия случай сравнението да беше рядко удачно, изглежда, го засегна.

— Бяхме нападнати най-кръвожадно от твоето куче.

— Не толкова нападнати — допълних аз, — колкото гледани накриво. Не му дадохме време да ни нападне и сметнахме за най-здравословно да се оттеглим от неговата сфера на влияние преди да се захване за работа. Опитва се да ни докопа вече два часа.

Или поне на мен ми се сториха толкова.

Тя незабавно защити безсловесното си другарче.

— Горкото ангелче не е виновно. Естествено, че ви е взело за международни шпиони на щат към Москва. Да се промъквате на пръсти из къщата в този нощен час! Разбирам Бърти да го прави — все

пак той е паднал на главата си като бебе, но съм изненадана от теб, чичо Уоткин. Защо не си легнеш?

— С най-голямо удоволствие ще си легна — увери я татко Басет студено, — ако бъдеш така добра да отстраниш това животно. То е обществено зло.

— Много е раздразнителен — вмъкнах аз.

— То си е много добро куче, ако си гледате работата и не го закачате. Връщай се в леглото си, Бартоломю, невъзпитано момче такова! — каза Стифи и такова бе мощното излъчване на личността ѝ, че хайванчето се обърна на пети и без да каже дума, се омете в нощта.

Татко Басет слезе предпазливо от скрина и насочи рибешкия си съдийски поглед към мен.

— Лека нощ, господин Устър. Ако смятате да трошите още от моите мебели, чувствайте се свободен и задоволете до насита странните си вкусове — каза той и също изчезна в нощта.

Стифи гледаше замислено след него.

— Ако питаш мен, чичо Уоткин не те харесва, Бърти. Забелязах как те гледаше на вечеря. Сякаш са се сбъднали най-страшните му кошмари. Е, не се учудвам, че пристигането ти му е нанесъл тежък удар. Същото беше и с мен. През живота си не съм била толкова изненадана, когато ти внезапно изплува като труп от застояло блато. Харолд ми каза, че те е молил да дойдеш, но нищо не е било в състояние да те убеди. Как така си промени решението?

При предишното ми пребиваване в Тотли Тауърс обстоятелствата ме принудиха да доверя на тази млада холера как съм поставен в очите на братовчедка ѝ Мадлин. Затова сега не се поколебах да ѝ изложа последните развития.

— Научих, че имало неприятности между Мадлин и Гъси, дължащи се, както бях уведомен, на принуждаването му от нейна страна да следва стъпките на поета Шели и да стане вегетарианец. Та реших да помогна като *raisonneur*.

— Като какъв?

— Знаех си, че тънката дипломация не е за теб. Това е френски израз и струва ми се, означава спокоен и добронамерен светски мъж, който се намесва при разрыв между две влюбени сърца, за да ги събере отново. Нещо крайно съществено при сегашната криза.

— Искаш да кажеш, че ако Мадлин отреже квитанцията на Гъси, ще се омъжи за теб?

— Накратко е горе-долу така. Но макар да уважавам Мадлин и дори да ѝ се възхищавам, аз въставам срещу перспективата усмихнатото ѝ лице да надзърта към мен над каната с кафе през остатъка от живота ми. Така че дойдох тук, за да видя какво мога да направя.

— Не можеше да избереш по-подходящ момент. След като вече си тук, захващай се с онази работа, която Харолд ти каза, че искам да свършиш за мен.

Разбрах, че трябваше да изкоренявам злото, преди да е пуснало корени.

— Без мен. Дори не си прави устата. Познавам те с твоите работи.

— Но това е нещо много просто. Можеш да го свършиш и с главата надолу. И ще внесеш светлина и щастие в живота на един беден мърляч, който има нужда и от двете. Бил ли си скаут?

— Само като дете.

— Тогава имаш да наваксваш много загубено време и да вършиш добри дела до посиняване. Моето поръчение ще е добро начало, тъкмо като за теб, фактите са следните.

— Не искам да ги чуя.

— Може би ще предпочетеш да повикам Бартоломю отново и да му кажа да продължи оттам, откъдето прекъсна?

Джийвс би нарекъл аргумента ѝ необорим.

— Добре де, добре. Разкажи ми всичко, но накратко.

— Помниш ли малката черна статуетка върху масата на вечеря?

— Онова грозното?

— Чичо Уоткин я купи от един човек на име Планк.

— Чух вече.

— Добре, знаеш ли колко му е платил за нея?

— Ти не каза ли хиляда лири?

— Не, не казах. Просто споменах, че толкова струва. А той я получил от горкия Планк за пет лири.

— Шегуваш се.

— Не, не се шегувам. Платил му е пет лири. И не го пази в тайна. Когато бяхме в Бринкли, показа статуетката на господин Травърс и му

разказа всичко... Как я зърнал върху камината у Планк и разбрал колко е ценна и как му казал, че не струва, кажи-речи, нищо, но би дал пет лири за нея, защото знаел колко е затруднен човекът. Хвалеше се злорадо с хитростта си, а господин Травърс се гърчеше като тел за разбиване на яйца.

Можех да си го представя. Ако има нещо, което кара някой колекционер да плаче с кървави сълзи, това е да чуе как друг колекционер е направил изгодна сделка.

— Откъде знаеш, че Планк е бил затруднен?

— Щеше ли да се раздели с предмета за пет лири, ако не беше?

— Има нещо такова.

— Не можеш да отречеш, че чичо Уоткин е подло псе.

— Аз съм последният човек, който ще седне да го отрича. Твоят разказ само потвърждава това, което винаги съм твърдял. А именно, че няма низост, на която да не е способен един съдия. Нищо чудно, че си праведно възмутена. Твоят чичо Уоткин е разкрит като мошеник от най-чиста и долна проба. Но, разбира се, нищо не може да се направи.

— Не съм толкова сигурна.

— Да не си се опитала вече да действаш?

— В известен смисъл — да. Накарах Харолд да изнесе една много силна проповед върху лозето на Навутей^[1]. Не мисля, че някога си чувал за лозето на Навутей.

Аз настръхнах. Тя засегна гордостта на моя живот.

— Съмнявам се, че ще намериш човек в цял Лондон, който да познава по-отблизо фактите относно лозето на Навутей. Може и да не ти е известно, но в училище спечелих награда върху Светото писание.

— Сто на сто си преписвал.

— Нищо подобно. Дълга го единствено на старание и ученолюбие. Смрадльо съгласи ли се?

— Да. Той каза, че идеята е прекрасна и цяла седмица смука таблетки за гърло, за да бъде гласът му във форма. Планът беше като онази пиеса в „Хамлет“. Нали се сецаш? Да се събуди съвестта на краля и прочее.

— Стратегията ми е ясна. Свърши ли работа?

— Не. Харолд е на квартира при госпожа Бутъл, жената на пощальона, където имат само газени лампи, а той се спънал в масата, съборил лампата и тя запалила проповедта. Нямам време да я напише

наново, та се наложи да изрови нещо от архива си. Беше ужасно разочарован.

Аз присвих устни и тъкмо да кажа, че Х. П. Пинкър надминава всички спънати смотаняци, когато съобразих, че има опасност да нараня чувствата ѝ, и се въздържах. Току-виж, свирнала на Бартоломю.

— Така че се налага да се справим с проблема по друг начин и тук ти влизаш в действие.

Усмихнах се толерантно.

— Разбирам накъде биеш — казах. — Искаш да отида при чичо ти Уоткин и да се опитам с жарки слова да събудя заспалата му съвест. Искаш да му кажа: „Играй по правилата, Басет, и нека съвестта те направлява“, опитвайки се да му набия в тиквата колко е нередно да мами вдовици и сираци. Приемам за целите на разговора, че Планк е сирак, макар и със сигурност да не е вдовица. Но моя заблудена млада скаридо, наистина ли допускаш, че татко Басет гледа на мен като на сърдечен приятел и съветник, в чиито доводи винаги е готов да се вслуша? Само преди малко ти лично изтъкваше колко е алергичен към обаянието на Устър. Нищо няма да излезе от разговора ми с него.

— Че кой те кара да говориш?

— Тогава какво искаш?

— Искам да задигнеш статуетката и да я върнеш на Планк, който после ще я продаде на господин Травърс на прилична цена. Само като си помисля, че чичо Уоткин му е дал някакви си пет лири за нея! Не можем да го оставим да се отърве ненаказан след подобна низост. Той има нужда от един хубав урок.

Отново се усмихнах толерантно. Младата песоглавка ме забавляваше. Мислех си колко прав съм бил в предвиждането, че всяка задача, възложена от нея, би имала крайно нездравословни последици.

— Ама и теб си те бива, Стифи!

Тихият укор в гласа ми би трябвало да я удави в срам и угризения, но нищо подобно.

— Ти ли ще ми кажеш, че ме бивало! — нахвърли се тя по-зле от Бартоломю. — Всички знаят, че постоянно отмъкваш къде що видиш! Полицейски шлемове и тям подобни.

Кимнах леко. В интерес на истината, навремето обитавах Аркадия^[2].

— Има — почувствах се задължен да призная — известна доза истинност в думите ти. Признавам, че на младини може и да съм свалил капак или два от горните етажи на полицейските служители...

— Видя ли!

— ... но само по време на гребните гонки между Кеймбридж и Оксфорд, когато сърцето бе по-младо от днес. Подобен епизод ни събра за първи път с чичо ти Уоткин. Но можеш да ми повярваш, че горещата кръв е охладена и сега съм друг човек. Отговорът ми на предложението ти е: не.

— Не?

— Поне няма накъде — уверих я аз, изразявайки се пределно ясно и за най-скромния интелект. — Защо ти самата не я задигнеш?

— Няма смисъл. Не мога да я занеса на Планк, защото ми забраниха да излизам. Бартоломю ухапа иконома и сега плащам за греховете на шотландците. Според мен трябва да премислиш, Бърти.

— Не се надявай.

— Не бъди толкова муле.

— Може да съм муле, но си знам интереса и не мога да бъда отместен от правия път.

Тя помълча известно време. После тихо въздъхна.

— Боже, Боже. А така се надявах, че няма да се наложи да кажа на Мадлин за Гъси.

За пореден път видимо потръпнах. Рядко съм чувал думи, които да ми допаднат по-слабо. Сториха ми се натежали от зловеща многозначителност.

— Знаеш ли какво се случи тази нощ, Бърти? Събудих се преди около час и какво, мислиш, ме събуди? Нечии крадливи стъпки. Измъкнах се от стаята си и съзрях Гъси да се промъква надолу по стълбите. Беше тъмно, разбира се, но той носеше фенерче и светлината се отразяваше в очилата му. Отиде в кухнята. Надникнах вътре и там готвачката го тъпчеше с месен пай, както докер товари кораб със зърно. И в съзнанието ми проблесна мисълта, че ако Мадлин чуе за това, ще го срита, преди той да разбере откъде му е дошло.

— Но едно момиче не сритва човека само защото му е казала да се придържа към брюкселското зеле и спанака, а е разбрала, че той се е нахвърлил върху месен пай — казах аз, опитвайки да си вярвам, но без голям успех.

— Басирам се, че Мадлин ще го направи.

Така мислех и аз. Естествените човешки норми не важат за дропли като Мадлин Басет. Това, което едно нормално момиче би направило, и онова, което дроплата би сторила, са две различни и отделни неща. Не бях забравил времето, когато срита отношенията си с Гъси само задето той, без да иска, оплеска връчването на наградите в началното училище на Маркет Снодсбъри.

— Ти знаеш колко са непостижими нейните идеали. Да, господине, ако някой изпусне дума пред нея за тази среднощна оргия, сватбените камбани няма да зазвънят. Гъси ще е свободен, а тя ще започне да се оглежда за някой друг, който да запълни овакантеното място. Наистина смятам, че ще трябва да премислиш решението си, Бърти, и да покрадеш още малко.

— О, пресвета моя лельо!

Изказах се като елен, разгорещен от преследването и копнеещ с изплезен език за хладни потоци. Щеше да е ясно и на един къде-къде по-непроницателен ум от моя, че тази проклета Бинг ме е спипала натясно и сега ще диктува стратегията и тактиката, докато прегракне.

Шантаж, разбира се, но по-нежният пол много си пада по шантажа. Не веднъж, а неколкократно съм бил подчиняван на волята на леля си Далия със заплахата, че ако не стане нейното, тя ще ме отлюспи от софрата си, като по този начин лиши търбуха ми от благините на Анатоли. Посочете кое да е нежно и крехко създание от женско вероизповедание и аз ще ви разголя един безмилостен Наполеон на престъпността, готов, без да му мигне окото, да окаже давление върху някой злочест мъж, от чиито услуги се нуждае. Трябва да се прокара закон в защита на жертвите.

— Жребият явно е хвърлен — казах неохотно.

— Хвърлен е — увери ме тя.

— Наистина ли си непреклонна?

— Няма накъде повече. Сърцето ми кърви за Планк и ще се погрижа правдата да възтържествува.

— Добре тогава. Ще видя какво мога да направя.

— Така те харесвам. Цялата работа е безобразно лесна и проста. От теб се иска само да вдигнеш предмета от масата в трапезарията и да го отнесеш на Планк. Помисли как личицето му ще грейне, когато

влезеш със статуетката при него. Представям си как ще каже: „Ти си моят герой!“

И със смях, който макар и звънлив, прозвуча в ушите ми като скърцане на калем, тя си тръгна.

---

[1] Навутей отказал да продаде лозето си на цар Ахав и затова бил обвинен в богохулство и убит, а лозето му иззето. Старият завет, Трета книга Царства, 21:4. — Б.ред. ↑

[2] Местност в Пелопонес, обитавана според древните поети от щастливи овчари и селяни. — Б.ред. ↑

ДЕСЕТА ГЛАВА

Върнах се в стаята си и се пъгнах между чаршафите с намерението да поспя, но не успях да го осъществя както трябва по вина на акулите, които ме преследваха насън. Някои от тях приличаха на Стифи, други на сър Уоткин Басет, а трети на Бартоломю. Когато на сутринта Джийвс се появи размазан пред очите ми със закуската, побързах да го осведомя изчерпателно за смърдящата каша, в която се бях накиснал до ушите.

— Разбираш положението, Джийвс — заключих аз. — Когато се открие липсата на предмета и се вдигне полагаемата се патърдия, кой ще бъде заподозрян начаса? Устър, на вашите услуги. Името ми в този дом и без това се въргаля в калта и на началството и през ум няма да му мине да търчи подир друга престъпна ръка. Ако ли пък откажа да се насадя, Стифи ще се почувства пренебрегната, а ти неведнъж си ме предупреждавал какво ме чака, ако взема, че пренебрегна някоя жена^[1]. Тя ще изплюе пред Мадлин Басет камъчето, че Гъси вкусно е похапнал пай с месо, и последствията ще са разруха и съсипия в дома Устър. Не виждам начин да се преборя с дилемата.

За моя изненада вместо да повдигне вежда с обичайните няколко милиметра и да каже: „Крайно обезпокоително, сър“, той за една бройка да се усмихне. Кое то ще рече, че левият ъгъл на устата му потрепна незабележимо, преди да се върне към изходното си положение.

— Не можете да изпълните молбата на госпожица Бинг, сър.

Отпих една изумена глътка кафе. Не разбирах накъде бие. Реших, че не ме е слушал внимателно.

— Но ако не го направя, тя ще ме изпорти на ФБР.

— Не, сър, защото дамата ще бъде принудена да признае, че ви е физически невъзможно да изпълните желанието ѝ. Статуетката вече не е на разположение. Поставена е зад здрава стоманена врата в стаята, съхраняваща колекцията на сър Уоткин.

— Добри ми Боже! Откъде знаеш?

— Минавах през трапезарията, сър, и случайно дочух разговор между сър Уоткин и Негова светлост.

— Наричай го Споуд.

— Много добре, сър. Господин Споуд отбеляза пред сър Уоткин, че никак не му допаднал интереса, който сте проявили към фигурката снощи на вечеря.

— Просто смазвах татко Басет със стария подмазвачески мехлем с надеждата да подсладя атмосферата.

— Точно така, сър, но вашето изявление, че предметът бил „точно каквото чичо Том би желал да притежава“, произвело силно впечатление върху господин Споуд. И помнейки злощастния епизод със сметаниерата, помрачил удоволствието ви от последното гостуване в Тотли Тауърс, той информира сър Уоткин за промяна в първоначалното си впечатление, че сте тук с цел да отнемете госпожица Басет от господин Финк-Нотъл. Сега бил убеден, че мотивът ви да се явите в къщата имал връзка със статуетката, която несъмнено възнамерявате да отнемете противозаконно в полза на господин Травърс. Сър Уоткин беше силно развълнуван от това предположение, прие тази теория в нейната цялост и дори си обясни с нея срещата, която сте имали с него в ранните часове на деня.

Аз кимнах.

— Да, другарувахме в коридора към един часа сутринта. Бях слязъл да видя дали ще мога да докопам останките от местния пай.

— Разбирам ви напълно, сър. Постъпката ви не е била благоразумна, ако ми разрешите да го кажа, но зовът на пая е бил неустоим. Непосредствено след проведения разговор сър Уоткин осъществи на практика предложението на господин Споуд статуетката да бъде поставена под ключ в стаята с колекцията.

Предполагам, че сега се намира там, и когато се обясни на госпожица Бинг, че достъп до нея можете да получите единствено посредством инструменти за взлом или шише с тринитротолуол, убеден съм, че дамата ще се вразуми и ще отстъпи от позициите си.

Само обстоятелството, че в момента лежах в леглото, ми попречи да изтанцувам няколко безгрижни стъпки.

— Думите ти са балсам за слуха, Джийвс. Това ми отървава кожата.

— Напълно, сър.

— Какво ще кажеш да отскочиш и да обясниш на Стифи кое как стои в момента. Ще предадеш дочутия разговор много по-добре от мен, а тя трябва да влезе в течение на новостеклите се обстоятелства час по-скоро. Не знам къде се намира по това време на деня, но не се съмнявам, че вече ръси злочестие и бели коси, без да се скъпи.

— Забелязах госпожица Бинг в градината в компанията на господин Пинкър, сър. Допускам, че се опитва да го подготви за приближаващото тежко изпитание.

— Ъ?

— Ако си спомняте, сър, поради временното неразположение на викария господин Пинкър единствен ще е отговорен утре за училищния празник и го очаква с разбираемо тревожен трепет. Сред учениците в Тотли-на-платото се наблюдават екземпляри с престъпни наклонности и той се опасява от най-лошото.

— Тогава кажи на Стифи да прекъсне за две минути насърчителното си слово и да изслуша твоето комюнике.

— Много добре, сър.

Той отсъства доста време — толкова дълго, че когато се върна, аз вече, кажи-речи, се бях облякъл.

— Срегнах се с госпожица Бинг, сър.

— И?

— Госпожицата продължава да настоява да възстановите собствеността на господин Планк върху статуетката.

— Тя е куку. Не мога да проникна в стаята с колекцията.

— Така е, сър, но госпожица Бинг може. Тя ме осведоми, че неотдавна сър Уоткин си изпуснал ключа, а тя го вдигнала и пропуснала да му го върне. Сър Уоткин си направил друг ключ, но оригиналът останал притежание на госпожица Бинг.

Хванах се за пулсиращото междутиквие.

— Искаш да кажеш, че тя може да влиза в стаята, когато ѝ скимне?

— Точно така, сър. Всъщност току-що го стори.

И с тези думи измъкна от един вътрешен джоб оскърбителната за зрението статуетка и ми я връчи.

— Госпожица Бинг предлага, след като се наобядвате, да отнесете предмета на господин Планк. По своя характерен и неподражаем начин заяви (цитирам думите ѝ), че след като се

натъпчете, повече ще ви стиска да... Раничко е, сър, но да ви донеса ли малко бренди?

— Не малко, Джийвс — изпъшках аз. — Влаци бъчонката.

Не знам как Емералд Стоукър се справя с четката и палитрата, тъй като никога не съм виждал продукцията ѝ, но тя несъмнено умее да Си служи с тиган и тенджерата. Всяко домакинство би било честито да я нарече своя. С две думи, обядът се топеше в устата.

Ала зловещото поръчение на Стифи, тегнещо като секира над темето ми, тровеше апетита. Веждите ми бяха смръщени, поведението блеещо, в стомаха ми пърхаха лекокрили пеперуди. Моето обичайно слънчево аз котки го драли.

— Джийвс — казах намусено, докато той ме придружаваше до колата след приключване на обяда, — не ти ли се струва странно, че при тази ширеща се детска смъртност момиче като Стифи е оставено да дочака двайсетте си години? На това му се вика лошо управление. Как се казваше онова дърво, за което четох, че усмъртява човека, седнал под него?

— Упас^[2] сър.

— Тя е една упас. И бих добавил: Боже упаси да я наближи човек. Ръси бедствия наляво, надясно и накъдето очите видят. И още нещо. Лесно ѝ е да каже безгрижно: „Занеси тази грозотия на Планк.“ А аз къде да го търся? Не мога да чукам на всяка врата в Хокли и да викам: „Извинете, вие ли сте Планк?“ Все едно да търся прословутата игла в купа сено.

— Много образно сравнение, сър. Разбирам затруднението ви. Бих предложил да се отбиете в местната поща и да отправите съответното запитване. Пощенските служители винаги разполагат с информация за местоживеенето на локалното население.

Той не грешеше. Спрях колата на главната улица в Хокли и открих, че пощата е от онези селски магазини, където в допълнение към пощенските услуги можеш да купиш цигари, тютюн за лула, вълна, близалки, канап, чорапи, ботуши, престилки, пощенски картички и бутилки с жълти безалкохолни напитки, най-вероятно газирани. В отговор на моето запитване старата дама на гишето ми каза, че мога да намеря Планк в голямата къща с червени капаци на около половин миля обратно по пътя. Тя изглеждаше малко разочарована, че търся само информация и не възнамерявам да купя

чифт чорапи или кълбо канап, но понесе удара философски, а аз се затътрих назад към колата.

Спомних си въпросната къща, защото я бях отминал на идване. Впечатляваща резиденция с обширни площи прилежаща земя. Предположих, че този Планк е физически труженик в имението. Представях си го като набит, възлест старец, чийто син моряк е донесъл грозотията от някое свое плаване и никой от двамата няма и най-малка представа, че е ценна. „Ще я сложа върху полицата над камината, татко“, несъмнено е казал синът, на което старецът е отвърнал: „Бива, момче, да пукна, ако не изглежда добре тъдява.“ Или нещо подобно. Не мога да предам диалекта, разбира се. Значи те са я заврели върху полицата, а после се появил сър Уоткин с тънките си градски номера и избудалкал таткото и потомството му. Такива неща се случват под път и над път.

Стигнах до къщата и щях да почукам на вратата, когато отвътре се появи забързан възрастен господин с квадратно лице, почерняло от слънцето, сякаш бе прекарал доста време на открито без чадър.

— А, ето ви и вас — зарадва ми се той. — Надявам се, че не съм ви накарал да чакате. Имахме футболна тренировка, та съм изгубил представа за времето. Влизайте, добри ми човече, влизайте.

Излишно е да казвам, че подобно сърдечно посрещане на човек, който независимо от достойнствата си му беше напълно непознат, затопли съществено душата ми. И с чувството, че неговото поведение прави чест на глостърширското гостоприемство, аз го последвах през салон, обилно наръсен с глави на лъвове, леопарди, гну и друга фауна в стая с френски прозорци, отворени към градината. Тук той ме остави, за да донесе питиета, защото първият му въпрос беше дали бих желал нещо за разквасване на сливиците, на което отговорих утвърдително с нескрит и подчертан ентузиазъм. Когато се върна, той ме завари да разглеждам фотографиите по стената. На онази, която съзерцавах в момента, фигурираше училищен футболен отбор и не бе трудно да установя самоличността на малолетния престъпник, седнал с топката в средата.

— Вие? — попитах.

— Аз — отговори той. — Последната ми година в училище. През онзи сезон бях капитан на отбора. А това е старият Скръби Уилоуби, седнал до мен. Бърз защитник, но така и не се научи да връща топката.

— Не може да бъде! — шокирах се аз. Нямах представа за какво говори, но казаното бе достатъчно, за да разбера, че този Уилоуби е бил крайно неапетитна личност. Затова, когато ме доосведоми, че горкият стар Скърби умрял от цироза в Малайзия, аз изобщо не се изненадах. Явно онези, които така и не се научават да връщат топката, свършват зле.

— Приятелчето от другата ми страна е Смайлър Тод, център нападател.

— Център нападател значи?

— При това много добър. По-късно игра за Кеймбридж. А вие какво ще кажете за Ръгби?

— Мисля, че не го познавам.

— Говоря за ръгби футбола.

— О, а... Не, никога не съм си падал по него.

— Така ли?

— Да.

— Господи!

Стана ясно, че се сринах в очите му, но той беше домакин и успя да се пребори с чувството за гадене.

— Винаги съм бил луд по ръгбито. Но не съм го играл много след училище, защото ме натириха в Западна Африка. Опитах се да обуча туземците на играта, но бях принуден да вдигна ръце. Твърде много смъртни случаи с последвалите неизбежни кървави междуособици. Сега съм в оставка и се установих тук. Опитвам се да превърна Хокли в най-доброто ръгби село в околността и мога да кажа за младежите, че се справят доста добре. Но се нуждаем от добър център нападател и все не мога да намеря подходящ. Но на вас едва ли ви се слуша всичко това. Интересува ви моята бразилска експедиция.

— О, били сте в Бразилия?

Изглежда, казах нещо неуместно, както често ми се случва. Той се облеци.

— Не знаете ли, че съм бил в Бразилия?

— Никой нищо не ми казва.

— Мислех, че са ви подготвили накратко в редакцията. Все пак е глупаво да изпращат репортер да бие целия този път, без да му кажат за какво го пращат.

Аз съм доста съобразителен и тутакси включих, че някъде са се преплели жиците.

— Да не би да очаквате репортер?

— Разбира се, че очаквам. Вие не сте ли от „Дейли Експрес“?

— Съжалявам, не съм.

— Помислих, че сте човекът, който трябваше да ме интервюира за бразилските ми пътешествия.

— О, вие сте пътешественик?

Отново казах нещо неподходящо. Той явно беше наранен.

— А за какъв ме взехте? Името Планк не ви ли говори нещо?

— Името ви е Планк?

— Разбира се.

— Виж ти, какво странно съвпадение — казах заинтригуван аз.

— И аз търся някой си Планк. Не вие, а някой друг. Чичката, който ми трябва, е набит селски труженик, вероятно жилав и корав, и има син моряк. Тъй като носите същото име като него, сигурно, ще проявите любопитство към историята, която смятам да ви разкажа. Имам тук — казах аз и извадих онова грозното от джоба си — нещо любопитно.

Той се оцъкли насреща му.

— Откъде сте го взели? Това е малка туземна скулптура, която забърсах в Конго, а после продадох на сър Уоткин Басет.

Аз се шашнах.

— Вие сте му я продали?

— Определено.

— Пресвета моя лельо!

Изпитах неподправено бойскаутско вълнение. Харесвах този Планк и се възрадвах, че съм в състояние да извърша в негова изгода добро дело. Чувствах, че след няколко мига той ще плесне с ръце, ще ме прегърне и ще изхлипа: „Бог да благослови Бъртрам Устър!“ За пръв път се почувствах щастлив, че Стифи ме натовари с тази мисия.

— Тогава ето какво ще ви кажа — започнах. — Ако просто ми дадете пет лири...

Млъкнах. Той ме гледаше със студен оцъклен поглед, с който без съмнение е гледал покойните лъвове, леопарди и гнута, чиито останки можеха да се видят в салона. Мои приятели от „Търтеите“, опитвали се да изръсят клубния ни милионер Уфи Просър за незначителен заем,

колкото да изкарат до следващата сряда, ми го описваха с точно такъв поглед.

— О, значи това било! — каза той и дори татко Басет не би могъл да го каже по-неприятно. — Загрях ти номера. Срещал съм такива като теб по целия свят. Няма да получиш никакви пет лири, мой човек. Остани, където си, и да не си мръднал. Ще повикам полицията.

— Няма да е необходимо, сър — каза един изпълнен с уважение глас и Джийвс влезе през френския прозорец.

---

[1] Става дума за знаменит стих от поемата „Старият ергенин“ на английския драматург Уилям Конгрийв (1670–1729):

*Небето не познава гняв, сравним с любов, преминала в омраза,
ни пъкълът познава ярост, сравнима с пренебрегната жена.* —
Б.ред. ↑

[2] Високо дърво, разпространено в горите на остров Ява, чиято кора изпуска силна отрова. — Б.ред. ↑

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Неговата поява предизвика у мен внезапно оцъкля не и струва ми се, стреснато изкряване. Последният човек, когото бих очаквал да съзра. И как се беше озовал тук, акълът ми не стигаше. Понякога имах чувството, че се материализира като индийски факир, дето се стопява във въздуха в Бомбай и след пет минути цъфва в Калкута.

Нито пък разбрах как бе отгатнал, че младият господар е загази и се нуждае спешно от помощта му, освен ако всичко не се дължеше на онова, което, ако не се лъжа, се нарича телепатия. Но така или иначе, той бе тук с изпъкналата си отзад глава (поради изобилие на сиво вещество) и с онова изражение на кротка интелигентност върху лицето, което се получава от консумацията на много риба, и аз се зарадвах на присъствието му. Знаех от опит колко го бива да измъква нариснатите от калта, а в този момент делата на Устър тънеха в най-лепката и неблагоуханна кал, в която някога са били сритвани.

— С майор Планк ли имам честта да говоря? — попита той.

Планк се звереше не по-зле от мен.

— Кой, по дяволите, сте вие?

— Главен инспектор Уидърспун, сър, от Скотланд Ярд. Пари ли се опитваше да ви измъкне този човек?

— Тъкмо го правеше.

— Както и предполагам. Ние от доста време го държим под око, но досега не сме успели да го заловим на местопрестъплението.

— Известен мошеник значи?

— Точно така, сър. Той е мошеник от съществена величина в подземния свят. Обикаля къщите и измъква пари от собствениците им под прикритието на някоя правдоподобна история.

— Прави нещо повече. Задига ценни предмети от хората и се опитва да ги продава. Погледнете статуетката в ръцете му. Продадох я на сър Уоткин Басет, който живее в Тотли-на-платото, а този тук има наглостта да дойде и да се опитва да ми я препродаде за пет лири.

— Наистина ли, сър? С ваше разрешение ще конфискувам предмета.

— Ще ви трябва за доказателство?

— Точно така, сър. Сега ще отведе престъпника в Тотли Тауърс и ще го изправя пред сър Уоткин.

— Да, направете го. Така му се пада. Не бях виждал по-престъпна мутра през живота си. Заподозрях от самото начало, че е търсен от полицията. Значи от доста време го държите под око?

— Да, сър. При нас в Скотланд Ярд е известен като Джо Тиролеца, защото винаги носи тиролска шапка.

— Той и сега е с нея.

— Крачка не прави, без да си я сложи.

— Толкова ли не му минава през ума да се дегизира по някакъв начин?

— Прав сте, сър, но е трудно да се проследи мисловният процес на престъпния елемент.

— Тогава значи не е необходимо да се обаждам на местната полиция?

— Не, сър. Аз ще го задържа.

— Не бихте ли ми позволили първо да го чокна по главата със зулу боздуган?

— Не е необходимо, сър.

— Може да е по-безопасно.

— Не, сър, сигурен съм, че ще ме последва безропотно.

— Е, както кажете — въздъхна разочаровано Планк. — Но не го оставяйте да избяга.

— Ще бъда много предпазлив, сър.

— Тикнете го в тъмница с влажни стени и се погрижете плъховете хубавичко да го оглозгат.

— Много добре, сър.

След всички приказки за връщане на топки и център нападатели плюс напрежението от внезапното цъфване на лични камериери и принудата да слушам разюздани слова за зулу боздугани, Устъровото кратуние не беше в най-добрата си форма, поради което двамата с

Джийвс мълчахме като пукали, докато не стигнахме до моята кола, паркирана пред портата.

— Главен инспектор кой? — попитах аз, възвръщайки си дар-слово при достигането на целта ни.

— Уидърспун, сър.

— Защо именно Уидърспун? От друга страна — добавих аз, защото обичам да разглеждам нещата от всичките им страни, — защо пък не? Така или иначе, това няма кръвна връзка със същината и може да се отложи за по-късно обсъждане. Истинският въпрос, който плаче за незабавен отговор, е как, за Бога, се озова тук?

— Предвиждах, че пристигането ми може да предизвика у вас известно недоумение, сър. Последвах ви незабавно, щом научих за разкритието, направено от сър Уоткин пред госпожица Бинг, тъй като предположих, че разговорът ви с майор Планк може да ви постави в притеснително положение и се надявах да успея да ви пресрещна, преди да установите контакт с него.

Фактически всичко това влезе от едното и излезе от другото, без да остави следи в междутиквието.

— За какво разкритие става дума?

— Това се случи малко след обяда, сър. Госпожица Бинг ме осведоми, че е решила да се обърне към сър Уоткин и да отправи последен апел към неговата по-добра същност. Както ви е известно, тя от самото начало взе твърде присърце въпроса със статуетката. Затова преценила, че ако се обърне към сър Уоткин с достатъчно жар, съществува вероятност да постигне нещо конструктивно. За нейно огромно изумление, едва отворила уста, и сър Уоткин, кискайки се от сърце, я попитал дали умее да пази тайна. После разкрил, че историята, която разказал на господин Травърс, не била правдива и че в действителност е заплатил на майор Планк хиляда лири за предмета.

Отне ми близо минута, за да вникна.

— Хиляда лири?

— Да, сър.

— А не петачка?

— Не, сър.

— Искаш да кажеш, че е излъгал чичо Том?

— Да, сър.

— Защо, по дяволите?

Очаквах да каже, че хабер си няма, но нищо подобно.

— Мисля, че мотивът на сър Уоткин е бил очевиден, сър.

— Не и за мен.

— Постъпил е така от желание да подразни господин Травърс. Господин Травърс е колекционер, а за колекционера няма нищо по-мъчително от това да научат, че някой съперник е придобил за няколко пенита предмет с голяма ценност.

Това вече ми влезе в главата. Схванах мисълта му. Откритието, че татко Басет е придобил нещо, струващо хиляда лири, кажи-речи за една усмивка, сто на сто е покачило киселинното съдържание в стомаха на чичо Том. Стифи го описа като гърчеща се тел за разбиване на яйца и аз го вярвах безпрекословно. Завалията направо се е гърчел в неописуеми мъки.

— Ти улучи. Джийвс. Напълно в стила на татко Басет. Нищо не би му доставило по-голямо удоволствие от това да изпорти деня и да кисне живота на чичо Том. Какъв човек, Джийвс!

— Да, сър.

— Би ли желал да притежаваш ум като неговия?

— Не, сър.

— Нито пък аз. Това показва, че съдийството изсмуква моралната подплата. Помня как си мислех, докато седях пред него на подсъдимата скамейка, че очите му играят и че не бих му доверил и вчерашния си вестник. Всички съдии са такива.

— Може да има изключения, сър.

— Едва ли. Изкривени съзнания. Значи моята мисия е била... каква, Джийвс?

— Ялова, сър.

— Ялова? Не ми допада звученето, но ти знаеш по-добре. Жалко, че току-що донесените от теб новини не изплуваха на повърхността, преди да се представя пред Планк. Щеше да ми бъде спестено едно пренеприятно преживяване.

— В състояние съм да вникна в нервното напрежение, което сте преживели, сър. Съжалявам, задето не успях да пристигна по-рано.

— Как изобщо пристигна? Това ме озадачава. Не може да си дошъл пеша.

— Не, сър. Заех колата на госпожица Бинг. Оставих я малко по-надолу на пътя и продължих до къщата пеша. Когато чух гласове,

приблжих се до френския прозорец и се заслушах, като по този начин успях да се намеся в решителния момент.

— Много си находчив.

— Благодаря ви, сър.

— Бих искал да изразя по някакъв начин признателността си. И като казвам признателност, имам предвид от все душичка и сърце.

— Няма защо, сър. За мен беше удоволствие.

— Ако не беше ти, Планк щеше да ме натика за нула време в местния дранголник. Между другото, кой е той? Добих впечатлението, че е бил пътешественик.

— Да, сър.

— Много известен, предполагам.

— Извънредно, сър. Неотдавна се е завърнал от експедиция във вътрешността на Бразилия. Наследил къщата, където се е установил сега, от починал кръстник. Отглежда кокер шпаньоли, страда малко от малария и се храни само със соев хляб.

— Изглежда си го проучил доста добре.

— Разпитах в пощата, сър. Личността зад гишето беше крайно разговорлива. Научих също, че майор Планк е запален по ръгби футбола и се надява да направи Хокли непобедим на игрището.

— И на мен това ми каза. Ти не си център нападател, нали, Джийвс?

— Не, сър. В действителност не знам какво означава терминът.

— Нито пък аз, освен че е нещо, което един отбор трябва да притежава, ако се надява да победи противника. Мисля, че Планк го е търсил навред, но засега, както би казал ти, ялово. Доста тъжно, като си помислиш. При толкова пари, кокер шпаньоли и соев хляб да си няма център нападател. Но такъв е животът.

— Наистина, сър.

Аз се плъзнах зад кормилото и му казах да скача вътре.

— Впрочем забравих. Ти си с колата на Стифи. Тогава аз ще потеглям. Колкото по-скоро ѝ върна тази статуетка, толкова по-добре.

Той не кимна, защото никога не го прави, но повдигна югоизточния ъгъл на една предупредителна вежда.

— Ако ме извините, сър, според мен ще е по-уместно, ако аз отнеса предмета на госпожица Бинг. Едва ли ще е благоразумно за вас

да навлезете с него в границите на Тотли Тауърс. Може да срещнете Негова светлост... исках да кажа господин Споуд.

— Дяволите ме взели!

Той наистина ме изненада.

— Нали не допускаш, че би ме претърсил?

— Смятам, че е много вероятно, сър. От разговора, който дочух, останах с впечатлението, че господин Споуд е готов на всичко. Ако ми връчите предмета, аз ще се погрижа госпожица Бинг да го върне в стаята с колекцията възможно по-скоро.

Размишлявах, но не за дълго. За мен беше удоволствие да се отърва от проклетото нещо.

— Много добре, щом казваш. Ето го. Макар да ми се струва, че незаслужено очерняш Споуд.

— Не мисля, сър.

И да пукна, ако не се оказа прав. Едва бях вкарал колата в двора на конюшната, когато едно гардеробоподобно тяло затъмни хоризонта и не щеш ли, самият Споуд, с вид на главен инспектор Уидърспун, готов да окошари човека.

— Устър! — каза той.

— Същият — казах аз.

— Излизай от тази кола — каза той. — Ще я претърся.

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

Усетих тръпка на благодарност заради далновидността на Джийвс. Имам предвид онази негова мистериозна способност, която му позволява да надзърта в бъдещето и да подготвя плановете и намеренията си отрано. Ако не беше точната му диагноза за опасностите, които ме грозяха, в този момент щях да съм натопен дълбоко в чорбата без надежда за спасителен бряг. А така можех да бъда волен, нехаен и непринуден. Досуц като онзи, дето — както веднъж чух Джийвс да казва — бил въоръжен до зъби с честност, поради което не помня вече чии заплахи преминавали над него. Като волен вятър, от който не му пукало^[1].

Мисля, че ако Споуд беше с около три стъпки по-нисък и не толкова широк в раменете, щях да му се изхили присмехулно в лицето и твърде възможно дори да му хвърля в лицето батистената си кърпичка.

Той ме пронизваше с поглед и дори не подозираше на какво магаре щеше да се направи, преди още ясното слънчице да залезе.

— Току-що претърсих стаята ти.

— Така ли? Ти ме учудваш. Да не би да търсиш нещо?

— Знаеш какво търся. Онази кехлибарена статуетка, за която ти каза, че чичо ти дава мило и драго.

— А, онази? Разбрах, че била в стаята с колекцията.

— Кой ти каза?

— Един обикновено добре информиран източник.

— Да, ама вече не е в стаята с колекцията. Някой я е задигнал.

— Това ме изумява.

— И като казвам „някой“, имам предвид един хлъзгав крадец на име Устър. Предметът не е в спатията ти, не е и в колата ти, следователно трябва да е у теб. Обърни си джобовете.

Уйдисах му на акъла най-вече защото бях повлиян от факта, че количествено той видимо изпълваше хоризонта. Пред някое джудже от цирка щях да бъда доста по-неуслужлив. След като го конфронтирах

със съдържанието на джобовете си, той разочаровано изсумтя, сякаш се бе надявал на нещо по-добро, гмурна се в колата, бръкна в жабката и надникна под седалките. В този момент се появи Стифи и с любопитство се зае да попива гледката на необятното дъно на панталоните му.

— Какво става? — попита тя.

Този път си позволих да се изхиял присмехулно. Стори ми се тъй уместно.

— Спомняш ли си онази черна грозотия, дето беше върху масата за вечеря? Била изчезнала, а на Споуд му хрумнала оригиналната идея, че аз съм я задигнал и я държа... Не инкогнито... Как беше?

— Инкомуникадо^[2].

— Той мисли, че я държа инкомуникадо.

— Така ли?

— Така твърди той.

— Този човек е магаре.

Споуд се извъртя, морав от физическото натоварване във връзка с претърсването. Приятно ми стана, че докато е надничал под седалката, се беше изплескал със смазка. Той изгледа Стифи, явно невярващ на ушите си.

— Магаре ли ме нарече?

— Естествено. Научена съм от цяла върволица гувернантки винаги да казвам истината. Що за хрумване да обвиняваш Бърти за кражбата на онази статуетка.

— Наистина прозвуча глупаво — съгласих се аз. Бих добавил чудато, парадоксално, фантастично, нечувано, куриозно и парадоксално. Или май споменах вече парадоксално?

— Предметът си е в стаята с колекцията на чичо Уоткин.

— Няма го.

— Кой казва?

— Аз казвам.

— Е, аз пък ти казвам, че е там. Иди и виж, ако не ми вярваш. Престани, Бартоломю, проклето куче такова! — изрева Стифи, рязко сменяйки темата, и хукна да преговаря с добичето, което бе изнамерило нещо в последния стадий на разложение и с нескрита наслада бързаше да се овъргая цялото в него. Шотландските териери вонят дори когато са прясно изкърпани. Прибавете към естествения им

аромат този на споминал се плъх и ще получите прекалено мощен букет за човешкия нос. Последва кратък и неравен спор и Бартоломю, проклинайки здравата, както си му е редът, бе повлечен към ваната.

Минута или две по-късно Споуд се завърна с доста провесен нос.

— Май че бях несправедлив към теб, Устър — каза той и аз се изумих, че е способен да говори толкова смирено.

Устърори са великодушни. Ние не размазваме победените под железния си ботуш.

— Да не би предметът наистина да е там?

— Ами... да.

— Е, добре. Всички грешим.

— Можех да се закълна, че го нямаше.

— Вратата не е ли заключена?

— Заключена е.

— Също като в криминалните романи, дето има заключена стая без прозорци и една хубава сутрин, не щеш ли, откриваш вътре милионер със стърчащ от гърдите му ориенталски кинжал. Имаш смазка на носа.

— Така ли? — каза той и се опипа.

— Сега имаш и на бузата. На твое място бих се присъединил към Бартоломю във ваната.

— Така и ще направя. Благодаря ти, Устър.

— Няма защо, Споуд, или по-скоро Сидкъп. Не жали сапуна.

Няма нищо по-ободрително за човека от гледката как силите на мрака се препъват и си удрят палеца на крака. Аз с леко сърце се запътих към къщата. Сякаш от плещите ми се бе смъкнал непосилен товар. Птички пееха, насекоми жужаха и се опитваха да кажат: „Всичко е наред. Бъртрам отърва кожата.“ Едно нещо обаче съм наблюдавал безпогрешно и то е, че освободя ли се от някой проблем, съдбата рядко пропуска да се присламчи и да ми пробута нещо друго, сякаш е любопитна да види какво натоварване може да понесе трафикът. Изигра редовния си номер в сегашния случай. Убедена, че трябва да се тревожи за нещо друго, тя си плю на ръцете и се залови за работа, позволявайки на Мадлин Басет да ме сгащи, докато минавах през вестибюла.

Дори ако беше в обикновеното си заваяно състояние, щеше да е последният човек, с когото бих искал да разменя дума, но уви,

състоянието ѝ далеч не бе такова. Нещо се беше случило и повехналото униние липсваше, а очите ѝ бълваха огън, който ме изпълни с неназован ужас. Видимо беше под пара и ми стана ясно, че каквото и да каже, Устър нямаше да плесне с ръце и да запее осанна като херувим и серафим, ако не греша терминологията. След миг само ми разкри какво я яде отвътре и го сервира без онова, което май се нарича увертюра или преамбюл.

— Бясна съм на Огъстър! — каза тя и сърцето ми замря. Сякаш семейният призрак на Тотли Тауърс, ако съществуваше такъв, бе положил ледена длан върз него.

— Защо, какво се е случило?

— Държа се крайно грубо с Родерик.

Не ѝ повярвах. Само световен шампион по борба би се държал грубо с необятен гардероб като Споуд.

— Не е възможно.

— Искам да кажа, че се изрази много грубо за Родерик. Каза, че му се гади от него и му е писнало да го гледа как се носи напред-назад из имението, сякаш е негово, и дали си нямал собствен дом. Освен това каза, че ако татко имал една унция мозък в повече от билиардна топка, щял да му иска да плаща наем. Изобщо беше извънредно сопнат.

Сърцето ми спря напълно. Няма да преувелича фактите, ако кажа, че бях изумен и шашнат. Казах си, че това беше последният пример какво можеше да стори вегетарианската диета на един приятел, променяйки го за миг от ровко в твърдо сварено яйце. Не се съмнявам, че кръгът на поета Шели е забелязал същото нещо у поета Шели.

Опитах се да смажа скърцащите панти.

— Сигурно само се е пошегувал, не мислиш ли?

— Не, не мисля.

— Не го ли каза с игрива искрица в очите?

— Не.

— Нито с лекокрил смях?

— Не.

— Пропуснала си да забележиш.

— Мислеше всяка дума, която изрече.

— Тогава е било само моментен пристъп на... как му се викаше... раздразнителност. Всички ги получаваме.

Тя изскърца с няколко зъба.

— Нищо подобно. Беше груб и язвителен и е такъв от доста време насам. Забелязах го първо в Бринкли. Една сутрин се разхождахме из зелените площи. Тревата цялата беше под нежно покривало роса и аз го попитах дали не му се струва понякога, че те са брачните воали на елфите, а той отговори остро: „Не, никога“, и добави, че през живота си не бил чувал по-голяма глупост.

Разбира се, той беше напълно прав, но нямаше смисъл да изтъквам това на момиче като Мадлин Басет.

— А онази вечер, докато наблюдавахме как слънцето чезне, аз прошепнах, че залезите винаги ми напомнят за Благословената девица^[3], надничаша от златния небесен чертог, а той каза: „Кой?“ и аз отговорих: „Благословената девица“. Тогава той отвърна: „Никога не съм чувал за нея“ и добави, че от залезите му се гади, а също и от Благословената девица. И нещо го стържело отвътре.

Видях, че пак ми е време да бъда резоньор.

— В Бринкли ли каза?

— Да.

— Разбирам. Значи след като си го накарала да стане вегетарианец. Сигурна ли си — продължих аз, резоньорствайки като невидял, — че си постъпила мъдро, като си го обрекла на спанак и плява? Мнозина горди духове въстават, лишени от насъщните си протеини. И не знам дали ти е известно, но медицинските изследвания са установили безусловно, че идеалната диета е тази, при която животинските и растителните храни са балансирани. Свързано е с някакви киселини, необходими за тялото.

Не твърдя със сигурност, че тя изсумтя, но звукът, който издаде, го докара успешно на изсумтяване или изпръхтяване.

— Ама че глупости!

— Това твърдят лекарите.

— Кои лекари?

— От Харли Стрийт^[4].

— Не го вярвам. Хиляди хора вегетарианстват и се радват на прекрасно здраве.

— Телесно здраве, да — вметнах аз, умно използвайки спорния момент. — Но какво ще кажеш за душата? Ако внезапно лишиш един мъж от пържолите и котлетите, това съсипва душата му. Веднъж леля Агата накара чичо Пърси да стане вегетарианец и цялата му природа

се вкисна. Не че — бях принуден да призная — тя вече не беше порядъчно вкисната, каквато по правило е природата на всеки, влизащ в постоянен контакт с леля Агата. Басирам се, че това не му е наред на Гъси. Той просто се нуждае от един-два овнешки котлета под колана.

— Да, ама няма да ги получи. И ако продължи да се държи като намусено дете, ще знам какво да направя.

Спомням си как веднъж Смардльо Пинкър ми разказа, че към края на престоя му в Оксфорд отишъл в един парк и там разпръсквал светлината на Словото, когато един уличен продавач го сритал в корема. Той каза, че в резултат на ритника се сдобил с някакво особено, объркано, съноподобно чувство и същото това чувство ме споходи и мен при тези злокобни думи на Мадлин Басет. Тя ги процеди през стиснати зъби и сякаш подкованият ботуш на продавач на портокали и банани ме уцели в слънчевото сплетение.

— Ъ... какво смяташ да правиш?

— Каквото смятам да правя, ще го направя.

Аз предпазливо заопипвах почвата.

— Ако предположим... не че е вероятно да се случи, разбира се... но да предположим, че Гъси, подлуден от продължителното въздържание, се отклони от правия път и се подплати с... да речем, напосоки с месен пай. Тогава какво?

Не съм предполагал, че е способна да пронизва с поглед, но точно това ми се случи. Дори очите на леля Агата не са се забивали по-дълбоко и по-болезнено в мен.

— Да не би ти, Бърти, да ми казваш, че Огъстъс се храни с месен пай?

— Опазил ме Господ! Това беше само... кажи го де...

— Не те разбирам.

— Как се наричат въпросите, дето всъщност не са въпроси? Започва с х. Хипотенузни? Хомопатични? Не, хипотетични. Това беше само един хипотетичен въпрос.

— Така ли? Е, тогава отговорът ми е, че ако до мен стигне слухът как Огъстъс се е тъпкал с плътта на безмилостно заклани беззащитни и безобидни животни, повече няма да имам нищо общо с него.

И с тези думи тя се оттегли, като ме остави само злочеста обвивка от предишното ми „аз“.

[1] Перифраза на известен цитат от пиесата на Шекспир „Юлий Цезар“. — Б.ред. ↑

[2] Без връзка с външния свят (лат.). — Б.ред. ↑

[3] Става дума за поемата на английския поет и художник Данте Габриел Розети (1828–1882) „Благословената девица“, която нетърпеливо очаква на небето нейният любим да се присъедини към нея. — Б.ред. ↑

[4] Улица в Лондон, където са кабинетите на най-прочутите частни лекари. — Б.ред. ↑

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

На другия ден пукването на зората ни донесе ясно и слънчево време. Или поне с такова впечатление останах. Самият аз не я видях да пука, тъй като едва призори потънах в метежен сън, но когато мъглите на съня се вдигнаха и аз отново бях в състояние да забележа външния свят, слънчевите лъчи се сипеха през прозореца, а ухото бе нападнато от врещолевенето на не по-малко от седемстотин и петдесет птичи разновидности, никоя от които, за разлика от мен, си нямаше и повей от проблем. Не бях виждал по-безгрижна компания и колкото повече ги слушах с погнуса, толкова повече ми се вкисваше душата, защото тъжовността ме бе белязала за своя плячка^[1], дете има една приказка, и цялата тази бойкост и ревностност само даваха храна за мрачното ми настроение след вчерашния разговор с Мадлин Басет.

Както разбирате, нейните заключителни слова ме сръгаха яко в междуребрието. Ясно стана, че това вече не е спречкване на двама влюбени, което се забравя след две-три сълзи и целувки, ами истинска първокласна бездна, зейнала и под моите нозе. И ако не се вземеха незабавни мерки чрез съответните канали, тя като нищо можеше да извади лютнята от строя и да ѝ запуши во веки устата. А как да предприема въпросните мерки, хабер си нямах. Два железни характера се бяха сблъскали. От една страна, имахме силното предубеждение на Мадлин към плътта като храна за плътта, а от друга — твърдата решимост на Гъси да получи всички резени от бута, които по право му се полагаха. И аз се питах каква ли ще е реколтата и все още тръпнех при мисълта какво ли крие бъдещето, когато Джийвс се вмъкна в стаята със сутрешната чаша чай.

— Ъ? — казах разсеяно, докато той я поставяше върху масата. Обикновено скачам при вида на освежаващата течност като тюлен пред резен риба. Но сега бях умислен. Или разсеян, ако предпочитате да го кажете по този начин.

— Казах, че имаме голям късмет с прекрасното време за училищното празненство, сър.

Рязко подскочих и седнах, като съборих чашата със сръчност, на която би завидял и преподаваният Х. П. Пинкър.

— Днес ли е?

— Този следобед, сър.

Изстенах от дън душа.

— Само това липсваше, Джийвс.

— Моля, сър?

— Последната сламка.

— Да не би нещо да ви тревожи, сър?

— Тревожи ме и още как. Самите основи на ада се клатят. Как наричаш това, когато два народа отначало са като другарчета, а после, започват да се наричат кръвопийци и нехранимайковци?

— Обичайната фраза би била, че отношенията са се влошили, сър.

— В такъв случай отношенията между госпожица Басет и Гъси са се влошили. Той, както знаем, вече недоволства, а сега и тя мръщи вежди. Оскърбена е от една негова пренебрежителна забележка по адрес на залеза. Тя има високо мнение за залезите, а той й казал, че му се гади от тях. Можеш ли да повярваш?

— Съвсем спокойно, сър. Господин Финк-Нотъл обсъди снощи с мен въпроса със залеза. Толкова му приличал на парче говеждо на скара алангле, че изпитвал неопикуема мъка при вида му. Човек може да разбере чувствата му.

— За можене може, но бих предпочел да запази това мнение за себе си, а не да го проветрява наляво и надясно. Също така е говорил с неуважение за Благословената девица. Таз пък коя е, Джийвс? Май не съм чувал за нея.

— Героинята на една поема от покойния Данте Габриел Розети, сър. Тя се надвесила от златния небесен чертог.

— Да, и до мен достигнаха тези слухове.

— Очите й били по-дълбоки от дълбините на водите, затихнали по заник слънце. Държала в ръка три лилии, а в косата си имала седем звезди.

— А стига бе! Така или иначе, Гъси обявил, че от нея също му се гади и госпожица Басет смъди като опърлен от слънцето врат.

— Извънредно обезпокоително, сър.

— Обезпокоително и още как. Ако нещата продължат така, никой букмейкър не би дал залози под сто към осем, че този годеж ще издържи още една седмица. Много годежи са минали през главата ми, но никой не е изглеждал по-назрял да се пръсне по шевовете. Неизвестността е ужасна. Кой беше онзи, за когото четох някъде, че над главата му висял меч на един-единствен косъм?

— Дамокъл, сър. Това е една стара гръцка легенда.

— Знам точно как се е чувствал. И с това обременено съзнание от мен се очаква да присъствам на някакво проклето училищно празненство. Няма да отида.

— Отсъствието ви може да предизвика коментари, сър.

— Хич не ме е грижа. Изобщо няма да се появя. Спасявам се, а те да коментират на воля.

На всичкото отгоре си спомних историята, която чух да разказва една нощ Понго Туисълтън в „Гъртеите“, илюстрираща колко необуздани могат да бъдат страстите при такива гуляи. Веднъж Понго се забъркал в едно училищно празненство в графство Съмърсетшир. Разказът му за това как трябвало да пъкне главата си в торба, за да даде успешен тласък на игра, наречена „У дома ли е господин Смит?“, и да позволи на подрастващото поколение да го налага с пръчки ни очарова всички в пушалнята и ние го слушахме с широко разперени уши. В място като Тотли, където дори в нормални дни човешкият живот не е в безопасност, можеха да се очакват къде-къде по-страшни изстъпления. Няколкото бегли погледа, които бях хвърлил на местните невръстници, ми бяха повече от достатъчни, за да си изясня каква престъпна групировка представляват и колко усърдно трябва да ги избягва човек, който е наясно какво му понася.

— Ще прескоча до Бринкли с колата и ще обядвам с чичо Том. Ще дойдеш с мен, надявам се?

— Боя се, че е невъзможно, сър. Обещах да помогна на господин Бътърфийлд в палатката за чая.

— Значи довечера ще ми разкажеш всичко.

— Много добре, сър.

— Ако оцелееш.

— Именно, сър.

Шофирането до Бринкли беше леко и приятно и аз пристигнах там точно преди обяда. Леля Даля я нямаше, защото, както

предвидих, беше отскочила за деня до Лондон, та двамата с чичо Том си направихме пиршество, издържано в най-добрия стил на Анатоли. Над *Supreme de Foie Gras au Champagne* и *Neige aux Pedes des Alpes* аз го поставих в течение на фактите относно черната кехлибарена статуетка и когато научи, че татко Басет не е придобил струващия хиляда лири предмет на изкуството за петачка, облекчението му бе толкова голямо и нещата, които сподели с мен по адрес на татко Басет, така ми погалиха ухото, че докато стане време да си тръгвам, духът ми се въздигна значително и оптимизмът ми се завърна на трона си.

В края на краищата, напомних си аз, Гъси нямаше да се намира непрестанно под зоркото око на Мадлин. Не след дълго щеше да отпраши обратно за Лондон и там можеше да се тъпче с овнешко и говеждо, докато му заскърцат ребрата с пълната увереност, че нито дума за деянията му не ще стигнат до нея. В резултат на говеждото щеше да се презареди със сладост и светлина и щеше да ѝ пише любовни писма до пресъхване на китката. Можеше да кара така, докато тя изплува от вегетарианската си фаза и се захване с колекциониране на марки. Познавах другия пол и внезапните му възторжени увлечения. Известно време душа дават за тях, но скоро им писва и се заемат с нещо друго. Леля Агата веднъж се захвана с политика, но ѝ трябваша само две-три събирания, на които я освиркаха, за да се убеди, че най-й подходя да си кротува у дома и да се занимава с красиво ръкоделие.

Мракът се канеше да забули земята, когато хвърлих котва в Тотли Тауърс. Промъкнах се както обикновено в стаята си и след няколко минути влезе Джайвс.

— Видях ви да пристигате, сър, и помислих, че може да се нуждаете от нещо освежително.

Уверих го, че интуицията му не го е заблудила, и той каза, че ще ми донесе незабавно уиски със сода.

— Надявам се, че сте заварили господин Травърс в добро здраве, сър.

Можех веднага да го уверя в това.

— Заварих го малко унил, но щом научи новината за грозилицето, разцъфна като полято цвете. Щеше да ти е полезно да чуеш какво каза за татко Басет. И като казах татко Басет, та се сетих: как мина училищното празненство?

— Мисля, че малолетният елемент остана доволен от празника, сър.

— Ами ти?

— Моля, сър?

— Успя ли да се спасиш? Не ти ли напъхаха главата в чувал, за да те налагат с пръчки?

— Не, сър. Моят дял в следобедните събития се ограничи с помощ в палатката за чая.

— Говориш така, Джийвс, но аз знам, че в палатките за чай по училищните празненства се вършат черни дела.

— Странно е, че го казвате, сър, защото именно в тази палатка един момък замери сър Уоткин с твърдо сварено яйце.

— И го улучи?

— По лявата скула, сър. Крайно неприятно.

Не бих се подписал под това изявление.

— Не знам защо казваш „неприятно“. Според мен е най-доброто, което е могло да се случи. Помня как си казах първия път, когато видях татко Басет в живописната обстановка на полицейския съд на улица Бошър, че пред мен седи човек, който направо си плаче за замеряне с твърдо сварени яйца. Една от моите съкаторжнички тогава, обвинена в пиянство, причиняване на безредици и съпротива на полицията, метна обувката си по него, но успя да уцели само съдийския писар. Как му е името на момчето?

— Не мога да кажа, сър. Действията му бяха забулени в анонимност.

— Жалко. Бих искал да го възнаградя, като му изпратя камилски керван с маймуни, слонова кост и пауни. Да си забелязал Гъси днес следобед?

— Да, сър. Господин Финк-Нотъл, по настояване на госпожица Басет, взе дейно участие в празненството и с прискърбие се налага да отбележа, но юнните гуляйджии се отнесоха твърде нехуманно с него. Освен другите несгоди, които бе принуден да понесе, едно дете зарови в косата му голяма лепкава близалка.

— Това сигурно го е раздразнило. Той държи на косата си.

— Да, сър, беше очевидно вбесен. Успя да отлепи сладкиша и го запрати доста силно надалеч, но за лош късмет уцели кучето на госпожица Бинг по носа. Засегнато от тази постъпка, която сигурно е

взело за непровокирано нападение, животното ухапа господин Финк-Нотъл по крака.

— Горкият стар Гъси!

— Да, сър.

— И все пак във всеки живот трябва да падне малко дъжд.

— Точно така, сър. Ще отида да донеса уискито и содата.

Той тъкмо излезе и довтаса Гъси, леко накуцващ, но иначе без видими белези от онова, което Джийвс нарече понесени несгоди. Дори ми се видя по-скоро над, отколкото под обичайната си форма и помня как си казах, че е същински булдог — много носи и тутакси забравя. Ако Гъси беше образец за издръжливостта и високия дух на млада Англия, бъдещето на страната бе осигурено. Поне така си помислих. Не всяка нация може да роди синове, способни да се хият като него малко след като са били ръфани от шотландски псета.

— А, ето те и теб, Бърти — обяви той. — Джийвс ми каза, че си се върнал. Отбих се за цигари.

— Заповядай.

— Благодаря — каза той и напълни табакерата си. — Ще водя Емералд Стоукър на разходка.

— Ще какво?

— Или ще гребем в лодка по реката. Както тя предпочита.

— Но, Гъси...

— Докато не съм забравил. Пинкър те издирва под дърво и камък. Казва, че било нещо важно.

— Остави Смордльо. Не можеш да водиш Емералд Стоукър на разходки.

— Не мога ли? Само ме гледай.

— Но...

— Съжалявам, но нямам време за празни приказки. Не искам да я карам да чака.

И ме остави затънал в мисли, и то не от най-приятните. Струва ми се, че обясних и на най-посредствения интелект как цялото ми бъдеше зависеше от придържането на Огъстъс Финк-Нотъл към правия тесен път и чистата му репутация. Затова не можех да не почувствам, че извеждайки Емералд Стоукър на разходки, той се плъзваше встрани от правия тесен път и определено петнеше репутацията си. Или поне така би погледнала на деянието му една

идеалистична дропла като Мадлин Басет, вече и без това с качено кръвно заради неговите подривни възгледи относно залезите и Благословената девица. Затова Джийвс, завърнат се с уискито и содата, ме завари с тикове и тресящ се върху стеблото.

Щеше ми се да го осведомя за последното развитие на събитията, но както неведнъж, съм казвал, това са неща, които не обсъждаме. Затова просто преполових пълната чаша и му съобщих, че Гъси току-що ме е навестил и е побъбрил с мен.

— Каза ми, че Смардльо Пинкър иска да ме види.

— Несъмнено във връзка с епизода със сър Уоткин и твърдо свареното яйце, сър.

— Само не ми казвай, че Смардльо го е хвърлил.

— Не, сър, смята се, че грубиянът е бил на доста по-невръстна възраст. Импулсивната му постъпка обаче доведе до пренеприятни последици. Накара сър Уоткин да се усъмни в мъдростта на решението да се довери викарство на курат, неспособен да поддържа реда на едно училищно празненство. Госпожица Бинг изглеждаше крайно разстроена, докато ми доверяваше тази информация. Тя предполагала — цитирам я буквално, — че заекът бил вече в торбата и естествено, сега е силно обезпокоена.

Изпразних чашата си и замислено запалих цигара. Ако Тотли Тауърс искаше да ме превърне в циник, добре се справяше.

— Има някакво проклетие върху този дом, Джийвс. Накъдето и да погледнеш, навред увехнали мечти и разбити надежди. Има нещо във въздуха. Колкото по-скоро се измъкнем оттук, толкова по-добре. Дали да не...

Щях да добавя „избягаме довечера“, но в този момент вратата се отвори и Споуд стремглаво нахълта вътре, с което избърса думите от устните ми и ме накара да повдигна една-две вежди. Започвах да изпитвам неприязън към навика, който той явно придобиваше, да ми цъфва, когато не го сея, като дяволче в пантомима. Не му казах нещо неприятно само защото не ми хрумнаха по-сдържани слова. Така че надянах маската и заговорих с любезността на безупречния домакин.

— А, Споуд. Влез и се разполагай по столовете казах аз и тъкмо да добавя, че ние Устърови държим вратата си широко отворена, когато той ме прекъсна с недодяланата рязкост, характерна за тези човекогорили. Родерик Споуд може и да притежава добри страни,

макар че аз така и не съм ги забелязвал, но и най-горещият му почитател не би го нарекъл радушен.

---

[1] Бърти цитира неточно стих от поемата на Томас Грей (1716–1771) „Ода за смъртта на любимата котка“. — Б.ред. ↑

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

— Виждал ли си Финк-Нотъл? — бяха думите му.

Не ми хареса тонът му, нито как изглеждаше. Забелязах, че устните му потрепват, а очите блестяха със светлина, която, мисля, се нарича заплашителна. Допуснах, че не издирва Гъси в дух на приятелство и взаимно разбиране и затова малко разводних истината, както постъпва благоразумният човек в такива случаи.

— Не, не съм. Току-що се върнах от имението на чичо си в Уърстършир. Възникна неотложен семеен проблем и трябваше да се погрижа за него, та за жалост пропуснах училищното празненство. Много съм разочарован. Ти не си виждал Гъси, нали, Джийвс?

Той не отговори, вероятно защото го нямаше в стаята. Общо взето, предпочита да се изсули дискретно, когато младият му господар приема гости от висшето общество, и никога не забелязваш как го прави. Сякаш се изпарява във въздуха.

— За нещо важно ли искаше да го видиш?

— Не. Просто искам да му извия врата.

Веждите ми, които се бяха върнали в нормалното си положение, отново се вирнаха.

— Наистина, Споуд! Внимавай да не ти се превърне в навик. Съвсем наскоро предъкваше идеята да извиеш моя врат. Мисля, че трябва да обуздаеш тази склонност да дишаш във врата на хората и да смажеш напъните, преди да е станало късно. Без съмнение си казваш, че всеки момент можеш да се откажеш, стига да решиш, но няма ли опасност това да ти стане навик? Защо ти е да извиваш врата на Гъси?

Той взе да скърца със зъби, поради което известно време мълча. После сниши глас, макар че наоколо нямаше жива душа освен моята.

— Мога да говоря откровено с теб, Устър, защото ти също я обичаш.

— Аз? Кой?

Май трябваше да кажа „кого“, но тогава не ми хрумна.

— Мадлин, разбира се.

— А, Мадлин...

— Както ти казах, винаги съм я обичал и нейното щастие ми е много скъпо. Бих се нарязал на парчета, само за да я царя с мигновено удоволствие.

Не можах да проследя последната му мисъл, но преди да попитам дали момичетата си падат да зяпат как хората се режат на парчета, той продължи:

— За мен беше голям удар, когато тя се сгоди за този... Финк-Нотъл, но приех постъпката ѝ, понеже мислех, че от това зависи нейното щастие. Макар и изумен, седях и мълчах.

— Много благородно.

— Дума не обелвах, с която да ѝ намекна за чувствата си.

— Браво.

— Стигаше ми тя да е щастлива. Всичко останало нямаше значение. Но когато стана ясно, че Финк-Нотъл е безпътник...

— Кой, Гъси? — гръмнах се аз. — Той е последният човек, на когото бих лепнал такъв етикет. Чист като сняг, бих казал, ако не и повече. Кое те кара да мислиш, че Гъси е разпуснат?

— Фактът, че го видях да целува готвачката преди по-малко от десет минути — каза Споуд през зъби, с които съм сигурен, че скърцаше. После се метна през вратата и изчезна.

Колко време останах неподвижен като манекен във витрина, не мога да кажа. Вероятно не много, защото, когато животът се завърна в скованите ми крайници и аз излязох в откритите простори да търся Гъси, за да го предупредя за спадналото атмосферно влияние, вещаещо циклони в околностите му, Споуд все още се виждаше в далечината. Той изчезваше в североизточна посока, така че, с цел да не се сблъскам с него, докато още е сприхав, аз свих на югозапад и открих, че не съм можел да избира по-мъдра посока. Насреща ми имаше тисова алея или нещо подобно и щом навлязох в нея, съзрях Гъси. Стоеше вкопан като в транс и тъпата му неподвижност в момент, когато би трябвало да бяга като заек, ме фрасна през очите и вложи допълнителна изразителност в моето „Хей!“, с което привлякох вниманието му.

Той се обърна и докато го доближавах, забелязах, че изглежда още по-възторжен от последния път, когато го видях. Очите му зад

очилата с рогови рамки блестяха още по-силно и усмивка трептеше на устните му. Приличаше на шаран, току-що научил, че богатият чичо от Австралия е ритнал камбаната и му е оставил всичкото злато на Америка.

— А, Бърти — каза той, — в крайна сметка решихме да се разходим, а не да гребем. Преценихме, че на реката ще е малко студено. Каква прекрасна вечер, нали, Бърти?

Не можех да се съглася с него.

— Така ли смяташ? Не бих се съгласил.

Той изглеждаше изненадан.

— В какво отношение не покрива високите ти изисквания?

— Ще ти кажа аз в какво отношение. Какво е това, дето го чувам за теб и Емералд Стоукър? Целувал ли си я?

Изражението му на душа преродена се засили. Пред отвратения ми поглед Огъстъс Финк-Нотъл определено се ухили самодоволно.

— Да, Бърти, направих го и ще го направя отново, дори ако е последното нещо, което имам да правя на този свят. Какво момиче, Бърти! Толкова мило, толкова отзивчиво. Тя е идеалът ми за женствена жена, а човек не ги среща днес под път и над път. Когато бях в стаята ти, няхах време да ти разкажа какво се случи на училищното празненство.

— Джийвс ми каза. Бартоломю те ухапал.

— Така беше. Това добиче ме сръфа до кокал. И знаеш ли какво направи Емералд Стоукър? Не само че гука над мен като две родни майки, ами изми и превърза разкъсания ми крак. Като същинска Флорънс Найтингейл^[1], като грижовен ангел, като... И малко след като привърши с почистването и превързването на раната, аз я целунах.

— Да, ама не е трябвало.

Той отново се изненада. Каза, че това негово хрумване му се сторило рядко уместно.

— Та ти си сгоден за Мадлин.

Надявах се тези думи да накарат съвестта му да заработи с всичките дванайсет цилиндъра, но явно нещо не беше наред с машинарията, защото той остана невъзмутим като риба върху лед.

— А, Мадлин — каза — Тъкмо се канех да засегна темата. Да ти кажа ли какво не ѝ е наред на Мадлин Басет? Няма сърце. Ето къде издиша. Гали окото, но тук е кухо — почука той лявата страна на

гърдите си. — Знаеш ли как реагира на моята дълбока мускулна рана? Застана на страната на Бартоломю. Каза, че аз съм си бил виновен за цялата работа. Обвини ме, че съм дразнел това животно. Накратко, тя се държа като подла въшка. Тъй различно от Емералд Стоукър. Знаеш ли какво направи Емералд Стоукър?

— Ти вече ми разказа.

— Освен че превърза раните ми. Отиде направо в кухнята и ми направи сандвичи. Те са тук с мен каза Гъси, извади като вълшебник от небитието голям пакет и се втрени в него благоговейно. — С шунка — добави с пулсиращ от вълнение глас. — Направи ги за мен със собствените си две ръчички и мисля, че нейната съобразителност ми показва дори повече от проявената съпричастност, че тя е единственото момиче на света за мен. Очите ми се отвориха и аз проумях, че чувствата ми към Мадлин са били само мимолетно юношеско увлечение. А чувството ми към Емералд Стоукър е истинско. Според мен тя няма равна на себе си и много ще ти бъде благодарен, ако престанеш да обикаляш наляво и надясно и да разправяш, че приличала на пекинез.

— Ама, Гъси...

Той ме накара да замълча с властно размахване на сандвичите с шунка.

— Излишно е да повтаряш „Ама, Гъси“. Това, което ти куца, Бърти, е, че не си способен да проумееш истинската любов. Ти си само пеперуда, пърхаща от цвят на цвят и пиеща нектар подобно на Фреди Уиджън и останалите малоумници, с каквито бъка „Гъртеите“. За теб едно момиче е само играчка в момент на скука, а всичко подобно на изпепеляваща страст ти е чуждо. Аз съм различен. Притежавам дълбочина. Аз съм от мъжете, които се женят.

— Но ти не можеш да се ожениш за Емералд Стоукър.

— Защо не? Ние сме сродни души.

Позамислих се дали да не му направя словесен портрет на стария Стоукър, за да му покажа с какъв тъст има опасност да се сдобие, ако изпълни намерението си, но се въздържах. Разумът ми показва, че мъж, който месеци наред е очаквал да се сроди с татко Басет, не може да бъде разколебан от подобен аргумент. Каквото и откровено описание да поднесях, Стоукър щеше просто да му прозвучи като промяна към по-добро.

Дълго стоях и се потривах и продължавах да стоя и да се потривам, когато чух някой да ме вика. Обърнах се и видях зад себе си Смрадльо и Стифи. Те махаха с ръце и с какво ли не и аз предположих, че идват да разнищят с мен сър Уоткин и твърдо свареното яйце.

Последното нещо, което ми се искаше в този критичен за съдбата ми момент, беше прекъсване, защото цялата ми надареност трябваше да бъде съсредоточена върху вразумяването на Гъси и опитите ми да го накарам да прогледне. Обаче не случайно се твърди за Бъртрам Устър, че когато някое другарче в беда привлече вниманието му, той забравя себе си. Каквито и да са моралните obligations на Устър, закъсалото другарче трябва само да му свирне, и той е с него. След като лаконично уверих Гъси, че в най-скоро време отново ще съм с него и ще си продължим спора, аз припнах към Стифи и Смрадльо.

— Говорете бързо — казах. — Навлязъл съм във важни преговори. Твърде дълго е за обяснение, но възникна огнище на опасно напрежение. Не по-малко от вашето, ако правилно съм разбрал Джийвс. От разказа му останах с впечатлението, че в момента някой едва ли би бил предуман да заложи на Смрадльовото викарство. Даде ми да разбере, че от страна на татко Басет отново има разни „не смея“, „почакайте“, „не знам дали“. Много лошо.

— Разбира се, не е трудно да видят нещата и от гледната точка на сър Уоткин — каза Смрадльо, който, освен дете е надарен с природния талант да се натъква на къде-що мебел има и да я прекатурва, има и съществения недостатък да бъде излишно толерантен към утайката на обществото. — Той е убеден, че ако бях вгълпил по-енергично на децата от неделния библейски клас разликата между доброто и злото, инцидентът е щял да бъде избегнат.

— Не виждам защо трябва да се избягва — каза Стифи.

Нито пък аз. Според мен никакво обучение в неделния следобед няма да е достатъчно, за да научи едно подрастващо момче да не замеря сър Басет с твърдо сварени яйца.

— Но аз няма с какво да помогна, нали така? — казах аз.

— А на бас, че има — рече Стифи. — Още не сме загубили напълно надежда да го умилостивим. Важното е да позволим на нервната му система постепенно да се съвземе и затова, Бърти, дойдохме да ти кажем в никакъв случай да не се приближаваш до него,

докато не се е поохладил. Не го търси, за да общуваш с него. Остави го на мира. Само като те види, и му става нещо.

— На мен да не би да не ми става нещо при вида му! — парирах разпалено аз. Гордият ми дух се възпротиви на внушението, че нямам с какво да запълвам времето си, освен да другарувам с бивши съдии. — Разбира се, че ще избягвам обществото му. За мен ще е удоволствие. Това ли е всичко?

— Това е всичко.

— Тогава ще се върна при Гъси — казах аз и понечих да се обърна, когато Стифи нададе остър писък.

— Гъси! Това ми напомни... Има нещо от жизнена важност за него, което трябва да му съобщя, и не разбирам как можа да ми излезе от ума. Гъси! — ревна тя и Гъси, сякаш пробуден от чуден сън, премига и дойде при нас. — Защо се мотаеш тук, Гъси?

— Кой, аз ли? Разговаряхме с Бърти и той каза, че ще се върне, щом се освободи, за да продължим разговора.

— В такъв случай съм длъжна да те уведомя, че нямаш време за разговори с Бърти.

— Ъ?

— Нито пък за ъкане. Току-що срещнах Родерик и той ме попита дали знам къде си. Исква бавно да те къса на парчета, защото те е видял да целуваш готвачката.

Челюстта на Гъси увисна с глух тътен.

— Ти не ми каза — обърна се той към мен и в гласа му долових укор.

— Съжалявам, забравих да го спомена. Обаче е вярно. Започвай да се спасяваш. Съветвам те да тичаш като заек.

Той възприе съвета ми. Излизайки вкупом, без спазване на сановете^[2], както е казал поетът, хукна като изстрелян куршум и вече постигаше превъзходно време, когато полетът му грубо бе прекъснат от внезапен сблъсък със Споуд, появил се в този момент откъм кулисите вляво.

---

[1] Флорънс Найтингейл (1820–1910) — английска медицинска сестра, организираше болници по време на Кримската война и обучила много медицински сестри. — Б.ред. ↑

[2] Цитат от „Макбет“ в превод на Валери Петров. Лейди Макбет умолява присъстващите да си тръгнат веднага, без излишни церемонии, защото разговорите само влошават припадъка на мъжа и (III действие, IV сцена). — Б.ред. ↑

ПЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Винаги е смущаващо някой — дори дребосък като Гъси — да те сръга в диафрагмата, както аз самият мога да свидетелствам, тъй като го преживях на Уошингтън Скуеър по време на едно посещение в Ню Йорк. Уошингтън Скуеър е обилно населен с малки италианчета с тъжни очи, които жужат напред-назад с ролкови кънки и едно от тях, както се носеше с наведена глава, я заби право в третото копче на жилетката ми. Това ме накара да изпитам едно особено „къде ли се намирам“ чувство и предполагам, че усещането на Споуд бе донякъде сходно. Въздухът му изскочи с едно остро „Уф!“ и той се олюля като горски исполин под брадвата на секача. Но за жалост Гъси също спря, за да се олюлява и той, а това позволи на Споуд да си възвърне равновесието и да прегрупира силите си. Той протегна ръка като пушен свински бут, сграбчи Гъси отзад за врата и каза: „Ха!“

„Ха!“ е едно от нещата, за които не е лесно да се намери подходящ отговор. В това отношение то прилича на „Вие!“, но на Гъси му бе спестена необходимостта да търси думи поради факта, че го друсаха като коктейл по начин, предотвратяващ всякаква реч. Очилата му паднаха близо до мястото, където стоях. Вдигнах ги с намерението да му ги върна, щом отново му потрябват, което, по всичко личеше, нямаше да е скоро.

Понеже този Финк-Нотъл е мой приятел от детинство, с когото, както казах, често споделях и последното си блокче млечен шоколад, и защото стана ясно, че ако някой не се намеси доста бързо, има опасност вътрешните органи да станат на руска салата, мина ми през ум мисълта да предприема някакви стъпки за слагане край на тази неприятна сцена. Но проблемът, предлагащ няколко интересни гледни точки, беше, разбира се, какви стъпки. Моят тонаж не беше от естество, допускащо да ангажирам Споуд в ръкопашна схватка, затова си поиграх с идеята да го тресна по тила с някоя подръчна цепеница. Този замисъл обаче бе обречен на провал поради липсата на подръчни цепеници. Тези тисови алеи предлагат съчки и опадали листа, но

нищо, наподобяващо цепеница. И тъкмо реших, че, току-виж, съм постигнал нещо, като се метна на гърба на Споуд и започна да го душа изотзад, когато чух Стифи да крещи:

— Харолд!

Човек можеше да се досети накъде бие. Гъси не ѝ беше задушевно приятелче, но понеже е мекосърдечна млада особа, винаги е готова да спасява чужди животни, стига да е възможно. Затова сега призоваваше Смрадльо да се включи в играта и да отърве кожата на Гъси. Ала един бърз поглед към него ми показа, че той не знае как да процедира. Стоеше там и се чешеше по ченето като котака, дете хем искал риба, хем не му се щяло да си намокри лапките^[1].

Знаех какво го спира. Не беше... на върха на езика ми е... започва с м... чувал съм Джийвс да използва думата... Милосърдие? Не... Малокръвие? Сети се, малодушие! Ще рече, в общи черти, че някой страда от тежка форма на шубе. Но не малодушието, както казах вече, го спираше. При нормални обстоятелства лъвовете биха се учили от него задочно и ако бе срещнал Споуд на футболното поле, без да му мисли щеше да му се метне на врата и да го завърже на моряшки възел. Бедата беше там, че е курат, а висшето духовенство гледа накриво на курати, които налагат енорияшите. Набий паството си и с теб е свършено. Така че сега той се въздържаше от намеса или просто предпочиташе кротката дума, за която се твърди, че гняв отвърща^[2].

— Слушай, ама таквоз, все пак — каза той.

Можех да му кажа, че подхожда към проблема от неподходящ ъгъл. Когато горила като Споуд позволи на страстите си да се разпалят, кроткото сгълчаване вълци го яли. Явно осъзнал това, Смрадльо се придвижи до мястото, където проклетникът душеше Гъси, и постави ръка на рамото му. После, като видя, че и това не постигна съществен резултат, той взе, че дръпна. Чу се звук на съдрано и стискащата длан отпусна хватката си.

Не знам дали някога сте се опитвали да откъснете снежен хималайски леопард от неговата жертва. Сигурно не, тъй като малко хора се мотаят по онези места, но ако сте го правили, щяхте спокойно да се обзаложите, че животното силно ще се засегне. Същото стана със Споуд. Раздразнен от недопустимата намеса в неговите лични дела и намерения, той халоса Смрадльо по носа и всички съмнения, терзали до този момент Божия служител, се стопиха яко дим.

Ако нещо е в състояние да накара човека да забрави свещеническия си сан, то е едно добре прицелено фрасване по мутрата. Докато само преди миг Смардльо се кахъреше единствено какво ще каже ръкоположеното му началство, сега, ако правилно четях мислите му, той си рече: „По дяволите всички миропомазани“ или, както може би се изразяват куратите: „Я да си четат библиите!“

Зрелището беше от класа и чак сега разбрах какво се има предвид под Воините на Христа. За мое голямо огорчение обаче наградата ми не продължи дълго. Споуд беше изпълнен с воля за победа, но Смардльо владееше изкуството. Не случайно бе прибавил боксьорска награда към футболната в любимата Алма Матер. Последва кратка схватка и изведнъж Споуд се оказа проснат на земята с вида на труп, престоял няколко денонощия във водата. Лявото му око видимо се подуваше и реферът можеше да брои до сто над него, без да предизвика реакция.

Стифи с лаконично „Браво, момчето ми!“ отведе Смардльо настрана, за да му почисти носа, а аз връчих очилата на Гъси. Той стоеше и си играеше разсеяно с тях като в транс, така че направих едно предложение, което смятах, че е в негов интерес.

— Не че искам да ти се налагам, Гъси, но няма ли да е по-мъдро да се изнесеш, преди Споуд да е дошъл на себе си? Доколкото го познавам, той спада към онези, дето се събуждат криви и стават с левия крак.

Рядко съм виждал някой да се движи по-бързо. Бяхме във от тисовата алея, преди думите да са напуснали устата ми. И продължихме с добро темпо, но в крайна сметка намалихме скоростта и той можа да коментира неотдавнашната сцена.

— Това беше ужасно преживяване, Бърти! — каза.

— Едва ли ти е било приятно — съгласих се аз.

— Целият ми живот премина за миг пред очите ми.

— Странно. Това не се ли случваше с удавниците?

— Да, но принципът е същият. Добре, че Пинкър демонстрира присъствието си. Какъв прекрасен човек.

— По-прекрасен няма накъде.

— Ето от какво се нуждае днешната църквата повече курати, способни да запрятат ръкави и да дават на хора като Споуд да разберат

каквото трябва да знаят. Човек се чувства тъй сигурно, когато е наблизо.

Аз изтъкнах един момент, който, изглежда, беше убягнал от вниманието му.

— Само че той няма винаги да е наоколо. Принуден е да запълва времето си с библейски класове, срещи с майки и други подобни. И не забравяй, че Споуд, макар и съборен на земята, ще се надигне отново.

— Не помислих за това.

— Чуй съвета ми — дим да те няма оттук и веднага излез в нелегалност. Стифи ще ти заеме колата си.

— Май си прав — каза той и добави нещо, което прозвуча като „из устата на младенци и кърмачета“^[3] и ми се стори малко обидно. — Ще тръгна още тази вечер.

— Без да се сбогуваш.

— Разбира се, че без да се сбогувам. Не, не натам. Дай наляво. Отивам в зеленчуковата градина. Казах на Ем, че ще се срещнем там.

— Казал си на кого?

— На Емералд Стоукър. Кого според теб имах предвид? Тя трябва да дойде в градината да набере фасул и други неща за вечеря.

И тя действително беше там с голяма купа в ръце, заета с шетнята си.

— Ето го Бърти, Ем — каза Гъси и тя се извърна бързо, при което разсипа няколко шушулки.

С тревога видях как всяка луничка по лицето ѝ грейна, като го зърна, сякаш се любуваше на прекрасен изглед, което изобщо не беше случаят. Към моята особа обаче прояви далеч по-незначителен интерес. С едно кратко „Здрасти, Бърти“ тя ме отписа, тъй като цялото ѝ внимание бе погълнато от Гъси. Изпиваше го с поглед като майка любимо чедо, довтасало вкъщи след спречкване в квартала. До този момент бях прекалено възбуден, за да забележа колко смачкан бе фасонът на Гъси след сблъсъка със Споуд, но сега видях, че приличаше на минат през центрофуга.

— Какво... какво си направил със себе си? — възкликна тя. — Изглеждаш като опустошена местност.

— Неизбежно при дадените обстоятелства — поясних аз. — Имаше малко неприятности със Споуд.

— Това да не е онзи, за когото ми разказа? Човекът горила?

— Същият.

— Какво се случи?

— Споуд се опита да го обърне наопаки.

— Ти бедно, сладко агънце-багънце! — каза Емералд на Гъси, не на мен. — Само да ми падне онзи в ръчичките! Ще му дам да се разбере!

И по закона на съвпаденията желанието ѝ се сбъдна. Вниманието ми бе привлечено от гръм и трясък, сякаш стадо хипопотами напредваше през тръстиките на речния бряг и кого да видя? Споуд, носещ се като океанска вълна след силен земетръс с очевидното намерение да поднови час по-скоро научните си изследвания върху цвета на Гъсевите вътрешности, които намесата на Смарадльо го принуди да остави в папката с недовършената работа. Излязох прав в предвиждането си, че тази напаст, макар и съборена на земята, ще се надигне отново.

Открих несъмнена прилика между поведението на новодошлия и това на асирийците, които, както знаем от близки до тях източници, са се нахвърляли като вълци връз овчите стада с бляскавите си от пурпур и злато кохорти. Споуд можеше спокойно да се появи в техния лагер и те щяха да му постелят червен килим, защото незабавно биха го разпознали като тяхно момче.

Обаче асирийците го превъзхождаха с това, че нямаше да заварят в кошарата млада жена с майчински уклон, яки китки и огромна купа в ръце. Въпросната купа изглеждаше направена от дебел порцелан и когато Споуд сграбчи Гъси и се зае да го тресе както той си знаеше, легенът се стовари върху тила му с нещо, което някои наричат глух, а други отвратителен тътен. Купата се строши на парчета, но междувременно мисията ѝ беше изпълнена. Споуд, чиито съпротивителни сили явно бяха с подкосени колене след неотдавнашната среща с преподобния Х. П. Пинкър рухна сред зеленчука с, като никога, миролюбив вид. Спомням си как си помислих тогава, че днес явно не е неговия щастлив ден и че е голяма грешка да си тръгнеш в човешки образ по рождение, защото рано или късно възмездието те настига. Както съм чувал Джийвс да каза неведнъж, Божиите мелници може да мелят бавно, но затова пък в крайна сметка го докарват много ситно^[4].

Известно време Емералд Стоукър стоя и се наслаждава на делото си с блажена усмивка на лицето и аз не я виня за самодоволството, защото несъмнено бе спечелила справедлива битка. После с внезапно „О, Боже!“ хукна да бяга като нимфа, изненадана по време на баня, и миг по-късно си изясних причината за тази пъргавина. Беше видяла Мадлин Басет да се приближава, а никоя готвачка не обича да обяснява на работодателя си защо удря гостите му с порцеланови легени по главата.

Когато взорът на Мадлин попадна върху тленните останки, очите ѝ се окръглиха като топки за голф и тя погледна Гъси, сякаш той бе масов убиец, по когото тя никак не си пада.

— Какво си сторил на Родерик? — попита.

— Ъ? — каза Гъси.

— Казах: „Какво си направил на Родерик?“

Гъси намести очилата си и сви рамене.

— А, това ли? Ами просто го напердаших. Сам си е виновен. Търсеше си го, та се наложи да му дам урок.

— Грубиян такъв!

— Нищо подобно. Предоставих му възможност да се оттегли. Не може да не е разбрал какво ще му се случи, когато ме видя да си свалям очилата. Сваля ли очилата, онези, които си знаят интереса, си плюят на петите и хукват презглава към хълмовете.

— Мразя те, мразя те! — извика Мадлин и да си призная, не бях чувал никой да изрича подобни слова освен във второто действие на музикална комедия.

— Мразиш ли ме? — учуди се Гъси.

— Да, мразя те.

— В такъв случай — каза той — сега ще изям един сандвич с шунка.

И преведе думите в дела с такъв вълчи апетит, че тръпки плъпнаха надолу по гръбнака ми, а Мадлин извреця пронизително.

— Това е краят!

Още нещо, което не чуваш много често.

Когато нещата между две нявга влюбени сърца се нажежат до бяло като в случая, за невинния наблюдател е най-здравословно да се оттегли дискретно, което и направих. Тръгнах обратно към къщата и в алеята за коли срещнах Джийвс. Беше зад волана в колата на Стифи.

До него с вид на шотландски старейшина, порицаващ греха, седеше кучето Бартоломю.

— Добър вечер, сър — каза Джийвс. — Водих този малък приятел на ветеринарен лекар. Госпожица Бинг беше притеснена, защото той ухапа господин Финк-Нотъл. Страхуваше се да не е прихванал нещо. Щастлив съм да кажа, че ветеринарят го обяви за напълно здрав.

— Джийвс — казах аз, — имам да ти разказвам една история на ужасите.

— Наистина ли, сър?

— Лютнята е няма — рекох аз и накратко му предадох фактите. Когато свърших, той се съгласи, че положението е извънредно обезпокоително.

— Но се страхувам, че няма какво да се направи, сър.

— Аз се олюлях. Толкова бях свикнал да виждам как Джийвс се справя с всеки мой проблем, че от това откровено признание на неспособността му да набави стоката ми секна дъхът.

— Ти не знаеш какво да правиш?

— Да, сър.

— Безпомощен си?

— Точно така, сър. Може би в бъдеще ще ми хрумне начин за уреждане на възникналата несгода, но съжалявам да кажа, че в момента не мога да измисля нищо. Съжалявам, сър.

Аз свих рамене. Душата ми бе пронизана с нажежено желязо, но аз запазих главата на Устър вдигната високо горе.

— Всичко е наред, Джийвс. Не си виновен, че подобен мащабен проблем задръсти дори теб. Карай, Джийвс — казах аз и той откара колата. Кучето Бартоломю ми метна един крайно неприятен надменен поглед, сякаш ме питаше дали съм се погрижил за спасението на душата си.

Довлякох се до стаята си — единственото място в тази къща на ужасите, където можеше да се намери нещо подобно на мир и спокойствие, макар че дори там не ги получавах напоследък. Бурният бързей на живота в Тотли Тауърс ме бе изнурил и сега копнеех да остана сам.

Трябва да съм седял така повече от половин час, опитвайки се да измисля най-доброто разрешение на проблема, когато от кашата се

избистри една свързана мисъл, а именно, че ако тутакси не обърна чашка, пиши ме храна за кучета. Беше часът за коктейлите и аз знаех, че каквито и недостатъци да притежаваше сър Уоткин Басет, той поне осигуряваше аперитиви за гостите си. Наистина, бях обещал на Стифи да избягвам неговата компания, но кой е предполагал тогава възникването на подобна спешност. Изборът беше между неоправдаване на доверието ѝ и загиване на място, поради което, без много размотаване, хукнах да неоправдавам доверието ѝ.

Намерих татко Басет в салона с добре зареден поднос до лакътя и се втурнах напред, облизвайки устни. Ако кажа, че ми се зарадва, ще подсиля излишно нещата, но в интерес на истината ми предложи спасителна чашка и аз я приех с благодарност. Последва неловка пауза от около два̀сет минути и тъкмо когато изпразвах втората чаша и гонех маслинката, в стаята влезе Стифи. Тя ми хвърли бърз, изпълнен с много укор поглед и веднага ми стана ясно, че доверието ѝ в обещанията на Бъртрам никога вече нямаше да е същото. Но основното ѝ внимание бе насочено към татко Басет.

— Здравей, чичо Уоткин.

— Добър вечер, миличка.

— Аперитивче преди вечеря, а?

— Така е.

— Ти си мислиш, че е така, но дълбоко се лъжеш и аз ще ти кажа защо. Няма да има никаква вечеря. Готвачката избяга с Гъси Финк-Нотъл.

---

[1] Шекспир, „Макбет“, I действие, VII сцена. — Б.ред. ↑

[2] Старият завет, Книга притчи Соломонови, 15:1. — Б.ред. ↑

[3] Псалтир, 8:3. — Б.ред. ↑

[4] Думите (Gettes Muehlen mahlen langsam, mahlen aber trefflich klein) са на немския поет Фридрих фон Логау (J 604–1655). — Б.ред. ↑

ШЕСТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Правило ли ви е впечатление колко различно приемат двама души една и съща вест? Например съобщавате нещо на Джонс и Браун, и докато Джонс седи потопен в скръб и рони сълзи по потопените си гемии, Браун започва да хвърля шапка и се впуска в народни танци. Винаги много съм се впечатлявал от това.

Та и сега същото. Неотдавнашната свада между Мадлин Басет и Гъси съвсем не ми повиши настроението, но сломеното ми сърце се ловеше и за сламка, дете има една приказка, та се опитвах да убедя самия себе си, че тяхната нежна любов, макар и сритана понастоящем отзад, в крайна сметка пак ще разцъфти.

Но при думите на Стифи тази надежда пририта и подбел и очи, сякаш и тя бе фрасната по тила с порцеланов леген, пълен с фасул, а аз се наведох напред и зарових в длани лице. Неизменната ми политика е да търся доброто зад всяко зло, но при условие, че има нещо за търсене. Това, както би се изразила Мадлин Басет, беше краят. Бях дошъл в този дом като резоньор, за да събера младите заедно, но колкото и виден резоньор да си, доста ще се озориш да събереш двама млади, ако единият от тях духне с трети млад. Това не само те възпрепятства, ами направо ти връзва ръцете. Така че, както казах, ми остана само да се навеждам напред и да заравям лице в длани.

На татко Басет обаче тази новина явно му дойде като рядък и освежаващ плод. Тъй като лицето ми беше заровено в длани, не можах да установя дали се впусна в народни танци, но не го изключвам, защото, когато проговори, гласът му прозвуча като на човек, на ръба да се пръсне от щастие.

Бълбукането му беше разбираемо, то се знае. От всички налични кандидат зетьове Гъси, с евентуалното изключение на Бъртрам Устър, беше последният, на когото би се спрял. Още от самото начало го наблюдаваше със загриженост и се косеше от яд, задето бе отминало времето, когато бащите имаха решаващата дума и можеха да теглят ножа на всички бракове на щерките си, които не им бяха присърце.

Гъси веднъж ми каза, че когато го представили на Басет като мъжа, който ще се жени за дъщеря му, Басет го зяпнал с увиснала долна челюст и после със задавен глас казал: „Какво!“ Не повярвал на очите си, ако разбирате мисълта ми, и явно се надявал, че го будалкат и всеки момент истинският годеник ще изскочи иззад някой стол с думите: „Първоаприлска шега!“ Но когато той, Басет, най-накрая проумял, че няма шега и наистина му се е паднал Гъси, той се оттеглил в един ъгъл и дълго седял там неподвижен, без да реагира, когато го заговаряли.

Нищо чудно тогава, че съобщението на Стифи му подежда като освежителен коктейл, който действа директно на червените кръвни телца и кара бузките да порозовеят.

— Избягал ли каза? — изгъркори той.

— Точно така.

— С готвачката?

— Със самата готвачка. Затова именно казах, че няма да има никаква вечеря. Ще трябва да минем с твърдо сварени яйца, ако са останали от училищното празненство.

Споменаването на твърдо сварените яйца накараха татко Басет да трепне и стана ясно, че мислите му отлетяха обратно в палатката за чай, но той беше прекалено щастлив, за да позволи на тъжните спомени да го помрачат. С махване на ръка даде да се разбере, че вечерята не е нещо важно. Жестът му подсказваше, че Басетови могат да търпят лишения, ако се наложи.

— Сигурна ли си в така изложените факти, милинка?

— Срецнах ги, когато потегляха. Гъси попита дали ще имам нищо против, ако заеме колата ми.

— Нали му я даде? — разтревожи се татко Басет.

— О, да. Казах: „Разбира се, Гъси. Вземи я“

— Браво. Добро момиче. Добро момиче. Значи наистина са заминат и?

— Отнесени от вихъра.

— И възнамеряват да сключат брак?

— Веднага щом Гъси успее да получи специално разрешение. В такива случаи човек трябва да се обърне към архиепископа на Кентърбъри и както съм чувала, съдирал по две кожи.

— Това са най-добре похарчените пари.

— Така каза и Гъси. Каза още, че ще остави готвачката при лелята на Бърти и след това ще отпрати за Лондон да се срещне с архиепископа. Той е изпълнен с жар и решителност.

Странното изявление, че Гъси щял да остави Емералд Стоукър при леля Далия, накара главата ми рязко да напусне уюта на двете ми длани. Улових се, че размишлявам как ли ще приеме старата ми роднина това нахлуване и с чувство на страхопочтително благоговение си помислих, че любовта на Гъси към неговата Ем трябва да е необятна, за да поеме такъв страховит риск. Възрастната ми роднина притежава мощно характерче и начаса превръща в мазно петно всичко, имало неблагоприятното да не ѝ се понрави. Разказвали са ми, че ловджии, имали навремето нещастieto да бъдат сгълчани от нея, задето конете им по непредпазливост сритвали някоя хрътка, никога вече не били същите хора и месеци наред ходели като замаяни и подскачали при всеки внезапен шум.

Тъй като вече бях вдигнал глава, можах да видя татко Басет и установих, че ме гледа тъй гальовно, щото не беше за вярване това да е същият бивш съдия, с когото съвсем наскоро пихме заедно. Ако може да се нарече пиене заедно, когато двама души седят двайсет минути, без да си продумат. Явно радостта го бе превърнала в приятел на целия свят, и то до такава степен, че можеше да гледа Бъртрам, без да се разтърсва от погнуса.

— Чашата ви е празна, господин Устър — възкликна весело той. — Мога ли да я напълня отново?

Казах, че може. Бях изпил две, което е, общо взето, мярката ми, но сега балонът ми беше спукан и чувствах, че трета няма да ми навреди. Дори бях склонен да отида и по-далеч. Веднъж четох за един, който изпил двайсет и шест мартинита преди вечеря и започвах да се убеждавам, че е разсъждавал правилно.

— Родерик ми каза — продължи той сияещ, сякаш в съда бяха посрещнали със смях някоя от шегите му, — че поради спешни семейни дела в Бринкли Корт не сте могли да бъдете с нас на училищното празненство. Надявам се, че всичко е приключило задоволително?

— О, да, благодаря.

— Липсвахте на всички, но работата е преди удоволствието, разбира се. Как е чичо ви? Надявам се, че сте го заварили в добро

здраве?

— Да, добре беше.

— А леля ви?

— Тя бе заминала за Лондон.

— Така ли? Сигурно много сте съжалявали, че не сте се видели. Възхитителна жена. Толкова гостоприемна. Толкова сърдечна. Такова удоволствие беше неотдавнашното ми гостуване в дома ѝ.

Мисля, че беше готов да продължи безкрай в същия възторжен дух, ако в този момент Стифи не беше излязла от замисленото мълчание, в което бе изпаднала. До този момент стоеше и го наблюдаваше с преценяващ поглед, сякаш спореше със себе си дали да се впусне в нещо. Сега явно се беше решила.

— Радвам се, че си толкова приповдигнат, чичо Уоткин. Страхувах се, че новината ще те разстрои.

— Да ме разстрои? — изуми се татко Басет. — Как ти хрумна?

— Все пак се лиши от един бъдещ зет.

— Това именно прави деня най-щастливия в живота ми.

— Тогава можеш да го направиш най-щастлив и за мен — заяви Стифи, твърдо решена да кове желязото, докато е вряло. — Като дадеш на Харолд онова викарство.

Тъй като съществена част от вниманието ми бе съсредоточено върху горещата каша, в която бях затънал, не мога да кажа дали татко Басет се поколеба, но дори да го е направил, то е било само за миг. Несъмнено за секунда-две образът на онова твърдо сварено яйце се е изпречил пред съзнанието му и той отново е почувствал възмущение от неспособността на Смрадльо да държи в твърда ръка малолетните овце от паството си, но мисълта, че Огъстъс Финк-Нотъл няма да бъде негов зет издуха недостатъците на младия духовник. Беше тъй просмукан от млякото на топлата човечност^[1], че чувах как то се плиска вътре в него, поради което не бе в състояние да отреже някому квитанцията. Убеден съм, че ако в този момент му бях поискал пет лири, щеше да се раздели с тях без плач.

— Разбира се, разбира се, разбира се — изчурулика той като чучулига на клона и охлюв на трънката, както би се изразил Джийвс. — Сигурен съм, че от Пинкър ще излезе превъзходен викарий.

— Най-добрият — убедено заяви Стифи. — Той се затрива като прост курат. Няма размах. Пусни го да се вихри като викарий и

Църквата само за него ще говори. Като Харолд няма втори.

— Винаги съм имал най-високо мнение за Харолд Пинкър.

— Не съм изненадана. И началството му така казва. Знаят, че му сече пипето. Много го бива във веруюто и може да проповядва като две и две четири.

— Да, проповедите му ги бива. Мъжествени и прями.

— Защото е здравеняк, който живее на чист въздух. Мускулесто християнство — там му е силата. Той играеше футбол в отбора на Англия.

— Така ли?

— Беше център нападател.

— Така ли?

При думите „център нападател“ аз, разбира се, трепнах забележимо. Не знаех, че Смрадльо е бил център, и си помислих за сетен път колко е несправедлив животът. Ето го Планк, дирещ със свещ посред бял ден точно това и вероятно отчаяно мислещ, че взорът му нийде няма да срещне къорав нападател, докато аз бях в състояние да му попълня отбора, но бях възпрепятстван да извърша доброто дело поради обтегнатост в двустранните ни отношения. Почувствах се много тъжен и ми хрумна мисълта, че човек трябва да е добър и към най-недостойните, защото никога не знае кога ще му влязат в работа.

— Тогава да кажа ли на Харолд, че парашутът му се отваря? — попита Стифи.

— Моля?

— Искам да кажа, официално ли е това за викарството?

— И още как!

— О, чичо Уоткин! Как да ти се отблагодаря?

— Всичко е наред, детето ми — каза татко Басет, по-благ от всякога. — А сега — продължи той, като се запъти към вратата — ще ме извините, господин Устър, и ти, Стефани. Трябва да отида при Мадлин и...

— Да й честитиш?

— Щях да кажа да избърша сълзите й.

— Ако има такива.

— Смяташ ли, че няма да е съкрушена?

— Как да е съкрушено момиче, спасено като по чудо от брак с Гъси Финк-Нотъл?

— Вярно. Много вярно — съгласи се татко Басет и излезе от стаята като защитник, който, макар и да не умее да връща топката, не се помайва на полето.

Ако хранех някакво съмнение, че сър Уоткин Басет е танцувал народни танци, то за Стифи нямаше две мнения. Тя рипаше и кръжеше и дори най-помраченият взор можеше да забележи, че ако не бе пропуснала да се запаси с цветя и рози, сега щеше да ги ръси невъздържано наляво и надясно. И тъй като вземах присърце интересите на Смрадльо, аз прибрах в килера за известно време всичките си несгоди и се заех да ѝ правя компания в ликуването. Силата на Бъртрам Устър е в уменията да загърбва личните тревоги, когато някой приятел има повод да празнува.

За известно време Стифи обсеби разговора и не ме остави да вмъкна и дума. Жените много ги бива в това отношение. И най-крехките притежават грамофонна мощ на фелдфебел. Виждам съм леля Агата да продължава да ме нарича с неназоваеми епитети дълго след като би трябвало да не са ѝ останали дъх и изобретателност.

Темата ѝ беше смайващият късмет, който са извадили новите енориаши на Смрадльо, защото щели да получат не само викарий като хората, не само една свята личност, която щяла да се погрижи един път за душите им, ами и такава съпруга на викария, че пръстите си да оближат. Чак когато млъкна, за да си поеме дъх, след като обрисова себе си, раздаваща супа на заслужилите бедняци и питаща с кротък глас как е ревматизмът им, аз можах да повдигна един належащ въпрос. Сред цялата тази веселба и потупвания по гърба ми хрумна една отрезвяваща мисъл.

— Съгласен съм с теб — казах. — Това наистина мяза на щастлив завършек и разбирам как си стигнала до заключението, че е най-лудешки веселият ден от цялата година нова^[2], но има нещо, над което трябва да се замислиш, какъвто за жалост не е случаят.

— Какво? Не мисля, че съм пропуснала нещо.

— Говоря за обещанието на татко Басет да ви даде викарството.

— Всичко е наред, нали така? Какво не ти харесва?

— Просто на твоето място бих го изискал в писмена форма.

Това я спря, сякаш се беше сблъскала с център нападателя. Възторгът ѝ се смени от угриженост и бързо прехапване на долната устна. Явно ѝ бях дал храна за размишление.

— Нали не допускаш, че чичо Уоткин ще ни преметне?

— Няма граници за онова, което чичо ти Уоткин би направил, ако е в подходящо настроение. Не бих му доверил и умрял плъх. Къде е Смрадльо?

— Отвън на моравата.

— Тогава го грабвай и право при татко Басет. И не мирясвай, докато не въплъти обещанието си в писмена форма.

— Знаеш ли, че заради теб ме полазиха студени тръпки?

— Има защо.

Тя помисли малко, а долната ѝ устна понесе още дъвчене.

— Много добре — каза накрая. — Ще доведе Харолд.

— Няма да навреди, ако доведеш и двама-трима адвокати — продължих да ръся съвети аз, докато тя профучаваше покрай мен.

След около пет минути, докато тънех отново в пуйчене над заплетеното състояние на личните ми дела, Джийвс влезе и съобщи, че ме търсят по телефона.

---

[1] „Макбет“, I действие, V сцена. В превод на Валери Петров. — Б.ред. ↑

[2] От поемата на Тенисън „Майската царица“ (1886). — Б.ред. ↑

СЕДЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

Пребледнях под загара си.

— Кой е, Джийвс?

— Госпожа Травърс, сър.

Точно от което се опасявах. Както вече посочих, от Тотли Тауърс до Бринкли Корт пътуването с кола беше леко и приятно и във въодушевеното си състояние Гъси несъмнено бе натискал до дъно педала и бе предоставил на машината всичката налична газ. Предположих, че двамата с новопридобитата любима току-що са цъфнали там и това телефонно повикване на леля Далия цели да ми проглуши тъпанчето с „какво, по дяволите, става?“ Бях до болка запознат с изявената неприязън на старата роднина да се оказва внезапно въввлечена в така наречените мои „магарии“, сред които несъмнено и на видно място се класираше неканената поява на Гъси с неговата Ем, аз поех дълбоко въздух и се въоръжих с цялото Устърово мъжество за предстоящия катаклизъм.

Може да кажете, разбира се, че аз не бях виновен за тази безразсъдна постъпка и нямах нищо общо с нея, но за лелите е неизменна практика да винят племенниците си за всичко, което се случва. Изглежда, че племенниците са за това. Винаги съм бил убеден, че леля Агата пропусна само по недоглеждане да ме държи отговорен преди две години, когато синът ѝ, младият Томас, за една бройка да бъде изхвърлен от учебното си заведение, задето се измъкнал през нощта, за да стреля в близкия увеселителен парк с цел да спечели наградата от един кокосов орех.

— Как ти се стори леля ми, Джийвс?

— Моля, сър?

— Спука ли ти тъпанчето?

— Не повече от всеки друг път, сър. Гласът на госпожа Травърс поначало се отличава с жизнерадостната си мощ. Има ли някакви конкретни основания да пука тъпанчета, както се изразихте?

— Има, и още как. Нямам време да ти разказвам сега, но небето притъмнява и атмосферата е изпълнена с депресионни области чак до брега на Исландия.

— Съжалявам, сър.

— Не си единственият. Кой беше онзи, или онези, защото ми се струва, че бяха повече от един, дето се навряха в запалена пещ^[1]?

— Седрах, Мисах и Авденаго, сър.

— Точно така. Имената им бяха на езика ми. Четох за тях, когато спечелих наградата в училище за най-добро познаване на Светото писание. Е, знам как са се чувствали. Лельо Далия? — казах аз, защото бях стигнал до апарата.

Очаквах ухото ми да бъде опърлено от добре подбрани думи, но за голямо мое изумление тя изглеждаше в добро настроение.

— Здравсти, млада заплахо за западната цивилизация — изгърмя тя. — Как си? Още ли тиктакаш?

— Донякъде. А ти?

— И аз съм добре. Да не те прекъснах по средата на десетия коктейл?

— Третия — поправих я аз. — Обикновено карам само на два, но татко Басет настоя да ми напълни отново чашата. Той малко не е на себе си в момента и се изживява като церемониалмайстор. Живее в очакване да изпече цял вол и да нахрани с него селото.

— Казваш, че е къркан, а?

— Не чак къркан, но определено е шампанизиран.

— Тогава, ако можеш да прекъснеш пиянската си оргия за минута-две, ще ти съобщя новините от къщи. Върнах се от Лондон преди четвърт час и какво мислиш намерих върху изтривалката? Онзи чешит, колекционера на тритони Спинк-Ботъл, под ръка с момиче, което мяза на пекинез с лунички.

Аз поех дълбоко въздух и се впуснах в защитната си реч. Ако можех да покажа Бъртрам в правилна светлина, сега беше моментът. Вярно, че засега гласът ѝ звучеше дружелюбно и тя не даваше признаци, че ще се взриви, но нямах гаранция, че просто не изчаква подходящия момент. В подобни моменти никак не е безопасно да махаш с ръка на лелите.

— Да — казах, — чух, че се е запътил към вас заедно с луничавия пекинез. Съжалявам, лельо Далия, че си жертва на това

недопустимо нахълтване и настоявам да изясня без сянка на съмнение, че то не е резултат от какъвто и да е съвет или насърчаване от моя страна. Бях в пълно неведение за неговите намерения. Ако беше ми доверил своя план да ти натрапи присъствието си, аз щях...

Тук млъкнах, защото тя ме помоли доста безцеремонно да си затварям устата.

— Спри да брътвиш, кречетало такова. За какво са всички тези сладкодумия и опити да се пишеш красноречив?

— Просто изразявах съжалението си, че си била изложена...

— Ами недей. Няма нужда да се извиняваш. Признавам, че неизменно съм по-щастлива, когато Спинк-Ботъл не ми диша във врата и не заема място в къщата, което ми трябва за други цели, но момичето ми дойде като манна в пустинята.

Тъй като бях спечелил споменатата награда върху Светото писание, с лекота схванах алюзията ѝ. Тя се отнася до една случка с децата израилеви, когато пресичали някаква пустиня и закъсали с провизиите. И точно си казвали един на друг колко добре би им се отразила малко манна небесна и колко жалко, че същата не фигурира в запасите на интендантския отдел, когато проклет да съм, ако цяло валмо не им паднало от небето, от което те останали много доволни.

Думите ѝ, разбира се, ме изненадаха донякъде и аз я попитах защо Емералд Стоукър е добре дошла като манна в пустинята.

— Защото пристигането ѝ вкара слънчева светлина в един застигнат от бедствие дом. Не можеше да избере по-подходящо време. Ти видя ли Анатоли, когато си бил тук днес следобед?

— Не. Защо?

— Питам се дали не си забелязал нещо нередно у него. Малко след като ти си тръгнал, го свил черният дроб и той се оттеглил в леглото.

— Съжалявам.

— И Том много съжаляваше. Напушен като черен облак очакваше вечеря, приготвена от кухненската прислужница, която, макар и момиче с много ценни качества, е привърженичка на изпепеляването, когато приготвя храна, а ти знаеш какво е храносмилането на чичо ти. Положението изглеждаше буреносно и точно тогава Спинк-Ботъл внезапно разкри, че този негов пекинез била опитна готвачка. И тя пое кухнята. Коя е? Знаеш ли нещо за нея?

— Дъщеря е на американски милионер на име Стоукър, който, предполагам, ще бълва змии и гущери, когато чуе, че тя се омъжва за Гъси. Последният, както и ти ще се съгласиш, не е за всяка уста лъжица.

— Значи той няма да се жени за Мадлин Басет?

— Не, мероприятиято е задраскано от дневния ред.

— Това сигурно ли е?

— Да.

— Май не си пожънал успех като резоньор.

— Така изглежда.

— Според мен ще бъде добра жена на Спинк-Ботъл. Вижда ми се добро момиче.

— Малко са по-добрите.

— Но ти май пак си закъсал? Щом Мадлин Басет е свободна, няма ли да очаква ти да запълниш овакантиеното място?

— Това, възрастна ми роднино, е страхът, от който ми белеят косите.

— Джийвс нищо ли не предлага?

— Той казва, че бил безпомощен. Но аз съм го виждал да изпада във временни безизходици и при предишни случаи, а после внезапно размахва вълшебната си пръчица и урежда всичко. Така че не съм загубил напълно надежда.

— Така е, и аз очаквам да отървеш кожата както винаги. Ще ми се да имах по петачка за всеки път, когато си бил на крачка от олтара и си успявал да измъкнеш невредим. Помня как ми каза веднъж, че вярваш в щастливата си звезда.

— Факт. И все пак излишно ще е да твърдя, че бедата не е надвиснала. Надвиснала е, та пушек се вдига. Къошето, в което съм наврян, е тясно и прашно.

— И душа даваш да се измъкнеш? Добре тогава, можеш да се върнеш към оргията си, след като ти кажа за какво позвъних.

— Не ми ли го каза вече? — попитах изненадан.

— Не съм. Не можеш да ме хванеш да си губя времето и парите за телефон в безгрижно обсъждане на твоите похождения. Сега по същество. Запознат си с онази черна кехлибарена джунджурия на Басет?

— Статуетката? Разбира се.

— Искам да я купя за Том. Опаричих се малко. Днес ходих в Лондон, за да се срещна с адвоката си във връзка с едно наследство, което някой ми остави. Стара училищна приятелка, ако това те интересува. Сумата е около две хиляди лири и от теб искам да набавиш статуетката.

— Ще е доста трудна работа.

— Ти ще се справиш. Качи до хиляда и петстотин лири, ако се наложи. А дали не можеш просто да я пъкнеш в джоба си? Това би спестило режийните. Но сигурно е прекалено да го искам от теб, така че заеми се с Басет и го накарай да ти я продаде.

— Добре, ще направя каквото мога. Знам как ламти чичо Том за статуетката. Разчитай на мен, лельо Даляя.

— Така те искам, моето момче.

Върнах се в салона донякъде замислен, защото отношенията ми с татко Басет бяха такива, че щеше да е трудно да правя бизнес с него, но бях облекчен от факта, че възрастната ми роднина отхвърли идеята за кражба на предмета. Както облекчен, така и изненадан, защото знаех от суровия си дългогодишен опит, че когато иска да направи на обичния си съпруг добър подарък, рядко подбира средствата за постигане на целта. Именно тя беше инициаторът, ако това е нужната ми дума, за кражбата на онази крава-сметаниера, поради което бе близко до ума, че и сега би предпочела да икономиса пари от сделката. Тя е убеден привърженик на схващането, че ако един колекционер задигне нещо от друг колекционер, това не се брои за кражба. Може да има нещо вярно в това. Татко Басет, докато е бил в Бринкли, несъмнено би ограбил колекцията на чичо Том, ако не са го държали изкъсо под око. Съвестта на колекционера е съизмерима единствено със съвестта на Али Баба и четирийсетте разбойника.

Размишлявах над тези неща и се опитвах да измисля най-добрия подход към татко Басет. Бях в неизгодно положение, защото той се тресеше като желе на силен вятър всеки път, когато ме зърнеше, и предпочиташе в мое присъствие да седи и да гледа пред себе си, без да обелва дума. В този момент вратата се отвори и влезе Споуд.

---

[1] Цар Навуходоносор хвърля в запалена пещ трима израилтянски младежи, оклеветени, че отказват да се покланят на златния му истукан. Книга на пророка Данаила, глава 3. — Б.ред. ↑

ОСЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

Първото нещо, което се натрапваше на сетивата, бе рядко ефектното му насинено око. Подобно не се среща по път и над път и в първия момент аз се озадачих как най-подходящо да реагирам на гледката. Някои с подобни очи търсят съчувствие, други предпочитат да се правиш, че не си забелязал нищо необичайно във външния им вид. Прецених за най-мъдро да го поздравя с едно безгрижно „А, Споуд“, което и направих, макар че като си помисля сега, „А, Сидкъп“ щеше да е по-подходящо. Докато произнасях думите, осъзнах, че той ме гледа зловещо с незатвореното си око. Споменах тези негови очи като способни да отворят стрида от шестдесет крачки и дори когато само едното от тях функционираше, мощта на погледа му бе обезпокоителна. Погледът на леля Агата има върху мен сходно въздействие.

— Търсех те, Устър — каза той.

Произнесе думите с неприятно стържещия глас, с който навремето е държал последователите си в трепет. Преди да наследи новата си титла, той се числеше сред диктаторите, от които по едно време бъкаше столицата, и се движеше с тълпи подчинени по черни шорти, крещящи „Хайл, Споуд“. Когато стана лорд Сидкъп, се отказа от диктатурата си, но все още бе склонен да се обръща към всички така, сякаш ругаеше някой член от антуража си, задето си е изплескал шортите.

— Така ли? — казах аз.

— Така. — Той млъкна за момент, продължавайки да ме фиксира с очи и после уточни: — Така значи!

„Така значи!“ също се вписва добре сред „Вие!“ и „Ха!“, за които не е лесно да се намери подходящ отговор. И тъй като нищо умно не ми хрумна, аз просто запалих цигара с преднамерена небрежност, въпреки че е много възможно да не съм я постигнал. Той продължи.

— Значи бях прав!

— Ъ?

— В подозренията си.

— Ъ?

— Те бяха потвърдени.

— Ъ?

— Спри да ъкаш, червей жалък, и ме слушай!

Аз реших да му играя по гайдата. Може да сте предположили, че след като съвсем неотдавна го видях повален от преподобния Х. П. Пинкър, а след това проснат наземи от Емералд Стоукър с нейния леген, сега ще се отнеса с презрение към него като към ситна цаца и бих му се изрепчил остро, задето ме нарече жалък червей. Но в интерес на истината това и през ум не ми мина. Вярно, той понесе удари съдбовни, но духът му си бе непокътнат, а могъщите бицепси както винаги наподобяваха на железни въжета, та от моя гледна точка, ако той изявяваше желание да не ъкам, аз разбирах и от една дума.

Продължавайки да ме пронизва с дежурното си око, той каза:

— Случайно минах през салона.

— Да?

— Ти говореше с леля си.

— Да?

— Престани да дакаш, дявол да те вземе!

Ограниченията, които ми налагаше, затрудняваше възможностите ми да давам своя принос към разговора, но не виждах какво мога да направя. Запазих изпълнено с достойнство мълчание, а той възобнови забележките си.

— Леля ти те подккоросваше да задигнеш кехлибарената статуетка на сър Уоткин.

— Нищо подобно.

— Ще прощаваш, но тъй като бях сигурен, че ще се опиташ да отхвърлиш обвинението, предвидливо си водих бележки. Статуетката беше спомената и ти каза: „Ще е доста трудна работа.“ Тя тогава явно те подкани да не пестиш усилия, защото ти каза: „Добре, ще направя каквото мога. Знам как ламти чичо Том за статуетката. Разчитай на мен, лельо Далия.“ Сега ли му е времето да си правиш гаргара?

— Не си правя гаргара — поправих го аз. — Просто безгрижно се смея. Защото си схванал погрешно цялата работа, макар че начинът, по който си успял да запишеш разговора, ти прави чест. Да не би да стенографираш?

— Какво съм разбрал погрешно?

— Леля Далия ме помоли да се опитам да купя предмета от сър Уоткин.

Той изпръхтя и каза: „Ха!“, а аз си помислих, че е несправедливо да хака, щом не ми е позволено да ъкам и дакам. Би трябвало да има равнопоставеност в тези неща, иначе закъде си?

— Да не би да очакваш да повярвам?

— Не го ли вярваш?

— Не. Аз не съм магаре.

Това, разбира се, беше спорен въпрос, но аз си замълчах.

— Познавам онази твоя леля — продължи той. — Тя би откраднала и пломбите от кътните ти зъби, ако знае, че ще ѝ се размине. — После замълча за момент и аз знаех, че си мисли за кравата-сметаниера. Той винаги (и трябва да призная, не без основание) бе подозирал старата плът и кръв, че е била движещата сила зад изчезването на предмета, и си представям какъв неприятен удар е за него обстоятелството, че нищо не може да се докаже. — Решително те съветвам, Устър, да не се оставяш този път да те използва като маша, защото, ако те спипат, в което не се съмнявам, работата ти е спукана. Не мисли, че сър Уоткин ще потули нещата, за да избегне скандала. Ще те натика на топло, така да си знаеш. Той не си пада по теб и нищо няма да го зарадва повече от възможността да ти осигури дълга присъда без право на обжалване.

Това свидетелстваше за отмъстителния нрав на старото прасе, което не одобрявах от цялата си душа, но прецених за неблагоприятно да облека тази мисъл в слова. Просто кимнах с разбиране. Бях благодарен, че няма опасност да изникне такава евентуалност, както би я нарекъл Джийвс. Знанието, че нищо не може да ме накара да свия тяхната прегнусна статуетка, ми вдъхна сили, та успях да остана спокоен и безразличен или поне толкова спокоен и безразличен, колкото е възможно, когато събеседниците ти са двуметрови мъже с едно притворено око и друго като ацетиленова горелка.

— Да, господинчо — каза Споуд, — пандизът те очаква.

И тъкмо да допълни, че ще му е страшно приятно да идва в дните за посещения, за да ми прави физиономии през решетките, когато татко Басет се завърна.

Обаче това беше един много различен татко Басет от бълбукация щастливец, който напусна салона преди малко. Тогава той целият сияеше като типичен баща, чиято дъщеря няма да се омъжва за Гъси Финк-Нотъл. Ала сега лицето му изглеждаше изпито и видът му беше на непредпазлив обядващ, който твърде късно открива, че е погълнал една доста възрастна стрида.

— Мадлин ми каза... — започна той. После забеляза окото на Споуд и млъкна. То беше такова, че каквото и да ти тегне на душата, пак не можеш да го пропуснеш. — Милостиви Боже, Родерик — каза, — да не си паднал?

— Паднал, дръжки — изсумтя Споуд. — Бях цапардосан от курат.

— Божичко! Какъв курат?

— Ако не се лъжа, наоколо има само един.

— Искаш да кажеш, че си бил нападнат от господин Пинкър? Ти ме изумяваш, Родерик.

Споуд заговори разпалено.

— Не и наполовина колкото той изуми мен. Да си призная, това беше малко или повече откровение, защото не знаех, че помощник-свещениците са надарени с подобни леви крошета. Той умее да те извади от равновесие с лъжлив финт и после да ти нанесе такъв спираловиден удар, на който не можеш да не се възхитиш. Трябва да го накарам някой път да ме научи.

— Говориш сякаш не храниш враждебни чувства.

— Разбира се, че не храня. Беше една много приятна схватка без лоши чувства и от двете страни. Нямам нищо против Пинкър. Което не се отнася за готвачката. Тя ме халоса с порцеланов леген. И на всичкото отгоре отзад, което съвсем не е спортменско. Ако ме извиниш, ще отида да си поговоря с нея.

Той очевидно изгаряше от нетърпение да каже на Емералд Стоукър какво мисли за нея, поради което ме болеше за човечеца, докато му обяснявах защо намерението му е неосъществимо.

— Не можеш — изтъкнах аз. — Тя не е повече сред нас.

— Не ставай магаре. Тя е в кухнята.

— Да, ама не е. Избяга с Гъси Финк-Нотъл. Подготвя се сватба и ще сключат брак веднага щом архиепископът на Кентърбъри му даде специално разрешение.

Споуд залитна. Разполагаше само с едно око, с което да ми се звери, но успя да изцеди всичките му възможности.

— Вярно ли е това?

— Абсолютно.

— Но щом Мадлин е отново в обращение... Благодаря ти, че ми го каза, Устър, стари приятелю.

— Няма за какво, Споуд, старче, или по-скоро лорд Сидкъп, старче.

Татко Басет, изглежда, за пръв път осъзна, че стройният, с благородна осанка млад мъж, застанал на един крак до дивана, е Бъртрам.

— Господин Устър — каза той. После млъкна, преглътна един или два пъти и пипнешком се придвижи до масата с напитките. Поведението му бе трескаво. След като изля една щедра доза през люка, той можа да продължи. — Току-що видях Мадлин.

— Нима? — казах учтиво. — Как е тя?

— Според мен не е на себе си. Твърди, че ще се омъжи за вас.

Аз бях подготвен за нещо подобно и освен дето се олюлях като разклатено малеби и пуснах долната си челюст да пада свободно, не проявих признаци на смущение и в това отношение коренно се различавах от Споуд. Той залитна за втори път и нададе рев като кафява мечка, ударила пръста на крака си в минаващ камък.

— Вие се шегувате!

Татко Басет поклати глава със съжаление. Лицето му беше измъчено, изпито.

— Де да беше така, Родерик. Не съм изненадан, че си разстроен. Аз се чувствам по същия начин. В паника съм. Когато тя ми каза, сякаш гръм ме порази.

Споуд ме гледаше с неназоваем ужас. Явно дори сега не бе в състояние да осъзнае цялостната катастрофалност на създалото се положение. В читавото му око се четеше недоверие.

— Но тя не може да се омъжи за *този*.

— Изглежда е решена да го направи.

— Но той е по-лош от онзи с рибешкото лице.

— Съгласен съм с теб. Къде-къде по-лош. И сравнение не може да става.

— Аз ще отида да говоря с нея — заяви Споуд и ни остави, преди да успее да изразя протеста си, задето ме нарече *този*.

Може би за късмет само след половин минута към нас се присъединиха Стифи и Смрадльо, защото, ако бях останал насаме с татко Басет, може би щях да бъда принуден да търся тема за разговор, способна да интригува, възпитава и забавлява.

ДЕВЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Носът на Смардльо, както можеше да се очаква, беше доста наедрял от последната ни среща насам, но това не му пречеше да е в превъзходно настроение. А Стифи направо бълбукаше от щастие. И двамата очевидно предвкусуваха щастливия завършек и сърцето ми закърви обилно заради тези нещастни млади мърльовци. Бях наблюдавал татко Басет с ястребово око, докато Споуд му разказваше с възхита за лявото кроше на Смардльо, и онова, което прочетох върху атласа му, не бе окуражаващо.

Тези благодетели, чиито възможности включват раздаването на викарства, притежават твърде сковани и ретроградни виждания по отношение на качествата, изискуеми от куратите, които възнамеряват да повишат в длъжност, а левите крошета, колкото и изкусни, не фигурират в списъка им. Ако татко Басет беше боксов мениджър в търсене на таланти, а Смардльо амбициозен новак, изгарящ от желание да бъде включен в следващата му програма за шеструндов предварителен мач, Басет без съмнение би погледнал на него с добро око. Но при сегашните обстоятелства насоченият поглед бе студен и мътен, сякаш виждаше на подсъдимата скамейка стар другар, обвинен в отглеждане на прасета без разрешение или пропуснал да поправи пушещ комин. Виждах надвисналата беда и не бих рискувал да заложа на щастлив край дори при най-благоприятни условия, предложени от агент по залаганията.

Натегнатата атмосфера, толкова очевидна за моите по-изострени сетива, беше останала незабелязана от Стифи. Никакъв глас не й шепнеше на ухото, че скоро ще бъде праметната с трясък, който ще я раздруса до кътните зъби. Тя беше цялата усмивки и оживление, явно убедена, че подписът над пунктираната линия е просто една досадна формалност.

- Ето ни, чичо Уоткин — каза тя сияйно.
- Виждам.
- Доведох Харолд.

— И това виждам.

— Ние си поговорихме и решихме, че ще е най-добре да въплътим обещанието ти в писмена форма.

Погледът на татко Басет стана още по-полярен и мътен и чувството ми, че се намирам пак в полицейския съд на улица Бошър, се изостри. Липсваше само хремав съдийски писар, прахоляк толкова гъст, че да го режеш с нож, и неколцина млади адвокатчета, навъртащи се наоколо с надеждата да докопат някое дело.

— Боя се, че не те разбирам — каза татко Басет.

— Стига, чичо Уоткин, знам, че си по-досетлив. Говоря ти за викарството на Харолд.

— Не знаех, че господин Пинкър разполага с викарство.

— Имам предвид онова, което ти ще му дадеш.

— Нима? — каза татко Басет и аз рядко бях чувал друго по-неприятно „Нима?“ — Току-що видях Родерик — добави той, пристъпвайки към въпроса.

При споменаването на името Стифи се изкикоти и аз можех да й кажа, че това е грешка. Има време, подходящо за девически волности, и време, когато те са неуместни. Не убягна от вниманието ми и фактът, че татко Басет бе започнал да се надува като някоя от онези любопитни кръгли риби, които се въдят във Флорида, и в добавка на това къркореше като вулкан, преди да изригне върху околното население и да го накара да съжалява, че не се е заселило другаде.

Но Стифи дори сега не предусети надвисналата гибел. Тя отново се изкикоти звънливо. Забелязал съм това мудро приспособяване към атмосферните условия и у други момичета. Изглежда, младите от нежния пол така и не проумяват, че на моменти сребристият смях е последното нещо присърце на техните слушатели.

— Бас държа, че е имал синина.

— Моля?

— Беше ли му насинено окото?

— Беше.

— Ще бъде ами! Харолд има сила за десетима, защото сърцето му е чисто като току-що навалял сняг. Е, какво ще правим с потвърдителния подпис? Аз имам писалка. Давай да раздвижим играта.

Очаквах татко Басет да се превъплъти в бомба, уцелила склад с амуниции, но той не го направи. Вместо това продължи да демонстрира ледената скованост, която се наблюдава у съдиите, глобяващи хората с пет лири за момчешки лудории.

— Струва ми се, че не си ме разбрала добре, Стефани — каза със стържещия глас, с който навремето се обърна към каторжника Устър. — Нямам намерение да поверявам викарство на господин Пинкър.

Стифи го прие мащабно. Тя се олюля от връхчетата на разрошената си от вятъра коса до токетата на елегантните си обувки и ако не държеше Смрадльо под ръка, щеше да се капичне. Разбрах чувствата ѝ. Беше наближила заветния бряг, уверена, че това е краят на изнурителното пътуване, когато от синьото усмихнато небе внезапно прогърмяват тези гибелни думи. Именно защото бе изненадващ и неочакван, този силен ритник сломи мъжеството ѝ, ако може да се каже така за момиче. Несъмнено се почувства като Споуд, когато легенът на Емералд Стоукър влезе в съприкосновение с темето му. Очите ѝ изхвъркнаха, а гласът ѝ излезе като страстно крякане.

— Но, чичо Уоткин! Ти обеща!

Можех да ѝ кажа, че си хаби дъха, опитвайки се да апелира към по-добрата страна на стария лешояд, защото съдиите, дори и бивши, не притежават добри страни. Тремолото в гласа ѝ би размекнало едно редово каменно сърце, но ефектът му върху татко Басет бе като от чуруликането на домашно канарче.

— Обещах временно и условно — поясни той. — Когато го направих, не знаех, че господин Пинкър зверски е нападнал Родерик.

При тези думи Смрадльо, който слушаше размяната на репликите с вдървеността на обработен от опитен препаратор екземпляр, внезапно живна, макар че успя само да издаде звук, подобен на изтичането на последните капки вода от ваната, поради което само си изхаби труда и средствата. Но така или иначе, успя да привлече вниманието на татко Басет и последният го погледна.

— Да, господин Пинкър?

Измина секунда или две, преди гъргорещият звук да бъде последван от реч. Но дори тогава тя не се оказа речовита.

— Аз... ъъ... Той... ъъ...

— Продължавайте, господин Пинкър.

— Това беше... Или по-скоро не беше...

— Ако съумеете да се изразите малко по-простичко, господин Пинкър, Това ще допринесе съществено за нашето разследване на разисквания въпрос. Трябва да призная, че за мен вие далеч не сте красноречив.

Това бе от шегичките, за които в славните стари времена на улица Бошър той беше свикнал да чете в пресата, последвани от думата „смях“ в скоби, но в този случай тя се плюсна с тъп звук и остана да лежи бездиханна на пода. Не изтръгна смях от мен, нито пък от Смардльо, който просто събори едно порцеланово украшение и се зачерви още повече. Затова пък Стифи се оказа в страхотна форма.

— Не е необходимо да се изказваш като съдия в съда, чичо Уоткин.

— Моля?

— Дори е за предпочитане изобщо да млъкнеш и ме оставиш да обясня. Харолд се опитва да каже, че не той е нападнал зверски Родерик, а точно обратното.

— Нима? Историята, която чух, не прозвуча по този начин.

— Да, но се случи по този начин.

— Напълно готов съм да изслушам твоята версия за печалния инцидент.

— Много добре тогава. Ето я. Харолд гукаше на Родерик като гургулица, а Родерик изневиделица се обърна и го фрасна право по носа. Ако не ми вярваш, погледни го. Бедното ангелче пръскаше кръв като версайски фонтан. Е, ти какво очакваш да направи Харолд? Да си обърне и другия нос?

— Бих очаквал да не забравя духовния си сан. Трябваше да се оплаче на мен и аз щях да се погрижа Родерик да се извини както подобава.

Звук, подобен на изстрел, чут по целия свят, прогърмя в стаята. Оказа се, че Стифи е изсумтяла.

— Извинение! — кресна тя, след като освободи системата си от сумтенето. — Каква полза от извинения? Харолд постъпи по единствения възможен начин, като просна Родерик на земята. Всеки на негово място би го направил.

— Всеки, който не трябва да мисли за расото си.

— За Бога, чичо Уоткин, човек не може да мисли непрекъснато за расата си. Случаят беше спешен. Родерик се беше заел да убива

Гъси Финк-Нотъл.

— И господин Пинкър му попречи? Велики небеса!

Настъпи пауза, през която татко Басет се бореше с чувствата си. След това Стифи, както Смрадльо бе сторил със Споуд, опита благата дума. Тя спомена, че Смрадльо бил гукал на Споуд като гугутка и ако паметта не ми изневерява, той точно така беше гукал. А сега тя изпълни номера гукащата гургулица. Като всяко момиче, целящо да извлече полза, и тя съумя без предупреждение да придаде жално-жално звучене на гласа си.

— Не ти прилича, чичо Уоткин, да се отказваш от тържественото си обещание.

Тук бих я поправил. Бих изтъкнал, че това много дори си му прилича.

— Не мога да повярвам, че именно ти ми причиняваш тази жестока мъка — продължи тя все тъй жално-милно. — Та ти не си такъв човек. Ти винаги си бил тъй добър с мен. Научи ме да те обичам и уважавам. Свикнах да гледам на теб като на втори баща. Не изпортвай сега всичко.

Силен апел, който при всеки друг несъмнено би снесъл яйце. При татко Басет обаче не стигна доникъде. Както си изглеждаше неумолим, така продължи да си изглежда неумолим.

— Ако с последния странен израз целиш да ми внушиш, че очакваш от мен да променя решението си и да дам това викарство на господин Пинкър, длъжен съм да те разочаровам. Няма да направя такова нещо. Според мен той е доказал с постъпката си, че е недостоеен да бъде викарий, и съм изненадан как след случилото се съвестта му позволява да продължава да изпълнява задълженията си на курат.

Силни приказки, разбира се, и те изтръгнаха от Смрадльо глухо стенание или може би хлъцване. Самият аз изгледах студено дъртия костелив орех и дори присвих устни, ако не се лъжа, макар да е много съмнително, че той забеляза презрението ми, защото вниманието му бе ангажирано от Стифи. Тя се зачерви не по-зле от Смрадльо и аз чух ясно изтракване, когато предните й зъби се срещнаха. И през тези стиснати зъби тя заговори.

— Значи това е крайното ти решение?

— Да.

— Решението ти е окончателно?

— По-окончателно няма накъде.

— И нищо няма да те трогне?

— Нищо.

— Ясно — каза Стифи, след като дъвка известно време долната си устна. — Тогава горчиво ще съжаляваш.

— Не съм съгласен с теб.

— Ще съжаляваш. Само почакай. Горчиво ще съжаляваш, чичо Уоткин. Никога не подценявай силата на една жена!

И със сподавено ридание, макар че може и да беше повторно хлъцване, тя хукна във от стаята.

Едва ни напуснала, и при нас влезе Бътърфийлд, а татко Басет го изгледа със зле прикритото раздражение, с което сприхавите мъже реагират на икономите, които се изтъпанчват в неподходящ момент.

— Да, Бътърфийлд? Какво има?

— Полицаят Оутс желае да разговаря с вас, сър.

— Кой?

— Полицаят Оутс, сър.

— Какво иска?

— Доколкото разбрах, той е попаднал на следи във връзка с установяването на самоличността на момчето, което хвърли твърдо сварено яйце по вас, сър.

Думите подействаха на татко Басет така, както съм чувал, че звукът на тръбата действа на бойните коне. Не че съм виждал някога боен кон. Така или иначе, цялостното му изражение се промени моментално. Лицето му грейна и върху него се появи онзи поглед, който съм виждал у хрътките, надушили следата. Хукна презглава от стаята, следван на разстояние от Бътърфийлд, а Смрадльо, който се опитваше да върне на място една рамкирана фотография, която умело бе катурнал от близката маса, се обърна към мен със сподавен глас.

— Как мислиш, Бърти, какво искаше да каже Стифи с онова?

Аз също се питах какво ли има наум онази маломерна, но тежкотонажна бомба. Думите й „Само почакай“ прозвучаха зловещо. Претеглих сериозно въпроса му.

— Трудно е да се разбере — казах. — Може да бъде едно или друго нещо.

— Природата й е тъй импулсивна.

— Импулсивна и още как!

— Това ме тревожи.

— Защо теб? Татко Басет да се тревожи. Доколкото я познавам, на негово място...

Изречението, което започнах, щеше да завърши с думите „бих опаковал най-необходимото в куфар и бих забягнал в Австралия“, но тъкмо да ги изрека, и случайно погледнах през прозореца, поради което те замръзнаха на езика ми.

Прозорецът гледаше към алеята за коли и стълбите пред къщата. А като съзрях какво се изкачваше по тези стълби, сърцето ми приседна на гърлото.

Беше Планк. Нямахме начин да сбъркам неговото квадратно загоряло лице и целеустремената му походка. А при мисълта, че само след секунди Бътърфийлд ще го въведе в салона, където стърчах като загнойсал пръст, признавам, че се видях в чудо.

Първата ми мисъл бе да изчакам да мине през входната врата и после да духна през удобно отворения прозорец. Чувствах, че така би постъпил Наполеон. И тъкмо се канех да задействам машината, както би се изразила Стифи, когато съзрях Бартоломю да се приближава в тръс и разбрах, че се налага ревизия на цялостната ми стратегия. Не можеш да се спускаш от прозорец под погледа на шотландски териер с подозрителния нрав на Бартоломю, готов винаги да си помисли най-лошото. След време той би осъзнал, разбира се, че това, което е взел за измъкващ се с плячката взломаджия, всъщност е безобиден гост на дома и ще се разсипе от извинения, но дотогава долните ми склонове щяха да са на дупки като швейцарско сирене.

Пристъпих към изпълнението на резервния си план за спасение, свлякох се зад дивана, промърморих: „Нито дума, Смрадльо. Човек, с когото не искам да се срещна“, и се свих там като костенурка в черупката си.

Вратата се отвори.

ДВАДЕСЕТА ГЛАВА

В клуба „Гъртеите“, а и другаде е общопризнато, че Бъртрам Устър умее да държи главата си горе независимо пред какви изпитания е изправен. Главата му е окървавена под бухалките на съдбата, но гордо вирната, както казва народът. С други думи, несгоди посреща всякакви.

Но трябва да призная, че докато се гуших в убежището си, бях доста намусен и дори се пръсках от яд. Гостуването в Тотли Тауърс ми дойде нанагорно. Направо нямаше живот в проклетата къща. Човек или клечеше като орел по върховете на скриновете, или се гмуркаше зад диваните като тюлен, и като оставим настрана цялата суетня и шетня покрай тези непристойни действия, подобни неща нараняват духа и не се отразяват добре на ръбовете на панталоните. Та, както казах, пуфтях от яд.

Започвах да изпитвам изявена недружелюбност към този Планк и неговия навик да ме преследва като семеен призрак. Не можех да си представя какво търси тук. Каквито и недостатъци да притежаваше Тотли Тауърс, надявах се тук човек поне да е свободен от неговото присъствие. Той си имаше превъзходен дом в Хокли и напразно си бяхтех главата в търсене на обяснение за какъв дявол не си стои в него.

Неодобрението ми се разпростря и върху членовете на различните туземни племена, с които се бе сблъсквал по време на екзотичните си експедиции. Както сам призна, той с години се е натрапвал на аборигените от Бразилия и Конго, а очевидно никой от тях не е проявил приемчивостта да го погне с копие или да му духне отровна стрела през тръбичка. И това бяха хора, които се наричаха диваци. Диваци, дръжки! Истинските диваци да са го превърнали в статистика от колоната за некролози на „Таймс“, преди да успее да каже: „Какво по...“, ала на днешните им дай само да се излежават и да нехаят. Да сме ги оставели на мира! Други да им вършели работата! Нека Джордж се погрижи. Човек основателно се пита накъде е тръгнал светът.

От мястото, където се намирах, полезрението ми беше по принуда ограничено, но все пак бях в състояние да се люблювам на чифт солидни обувки тип „Британски имперски завоевател“, та предположих, че при последното отваряне на вратата Бътърфийлд го е вкарал вътре. Тази догадка се потвърди само след миг, когато Планк заговори.

— Добър ден.

— Добър ден — каза Смрадльо.

— Днес е топло.

— Много топло.

— Какво става тук? Защо са всички онези палатки, люлки и прочее в парка?

Смрадльо обясни, че годишното училищно празненство току-що е приключило и Планк изрази задоволството си, че го е пропуснал. Каза, че училищните празници били опасни мероприятия, които неизменно трябва да се избягват от разумните хора, тъй като на тях често се провеждали конкурси за най-красиво бебе.

— Имахте ли конкурс за красиви бебета?

— Да, имахме. Майките винаги настояват за това.

— Именно с майките трябва да се внимава. Не казвам, че малките зверчета не са достатъчно лоши сами по себе си с течещите лиги от устата и други неща от носа, но майките представляват истински сериозна заплаха. Вижте — каза той и според мен повдигна единия крачол на панталоните си. — Виждате ли този белег на прасеца ми? Ето какво получих веднъж в Перу, задето бях достатъчно глупав и се оставих да ме предумат да съдействам на конкурс за най-красиво бебе. Майката на спечелилото трета награда ме промуши с туземец кинжал, докато слизах от съдийския подиум след произнасянето на речта си. Мога да ви уверя, че болеше дяволски и все още ме прещраква, когато времето е влажно. Един познат твърди, че ръката, която люлее люлката, управлява света^[1]. Дали е така, не мога да кажа, но тя определено умее да борави с перуански кинжал.

Аз ревизирах частично порицателното си мнение за мързела и липсата на живец у днешния туземец. Мъжете може и да са изтървали цаката, но женският елемент явно все още притежава старата закваска, макар че, разбира се, когато става дума за някой като Планк, някакво си боцкане на прасеца е само стъпка в правилната посока.

— Наблизо ли живеете? — чух отново гласа на Планк.

— Да, в селото.

— В Тотли?

— Да.

— Нямате ли клуб по ръгби?

Смрадльо отговори отрицателно и обясни, че атлетите от Тотлина-платото са привърженици на редовния футбол, а Планк, вероятно потръпвайки, каза: „Божичко!“

— Играли ли сте ръгби?

— Малко.

— Би трябвало да се заемете с него сериозно. Няма по-хубав спорт. Аз се опитвам да превърна отбора на Хокли в любимеца на цялото графство. Тренирам момчетата ежедневно и те се справят крайно задоволително, наистина задоволително. Но имам нужда от добър център нападател.

Може и да искаше център нападател, но получи татко Басет, който нахлу в същия момент в салона. Той поздрави Планк, а последният му отговори подобаващо.

— Много любезно, че се отби да ме видиш, Планк — продължи татко Басет. — Ще пийнеш ли нещо?

— А — каза Планк и стана ясно, че ще пийне.

— Бих те поканил да останеш за вечеря, но за жалост един от гостите ми избяга с готвачката.

— Дяволски мъдро от негова страна, щом е трябвало да бяга с някого. Много е трудно да намериш днес сносен готвач.

— Това, разбира се, обърна къщата с главата надолу. Нито дъщеря ми, нито племенницата ми могат да приготвят и най-простото ястие.

— Ще трябва да отскочите до кръчмата.

— Това май е единственото разрешение.

— Ако беше в Западна Африка, можеше да се тръснеш неканен на някой туземен вожд и да похапнеш каквото Бог дал.

— Аз не съм в Западна Африка — чух да казва татко Басет. Стори ми се, че думите прозвучаха малко троснато, и можех да разбера киселото му настроение. Винаги е досадно, когато си изправен пред проблем, хората да ти казват колко весело би прекарал, ако не беше така, и колко чудесно щяло да бъде, ако си бил някъде, където не си.

— В Западна Африка често се хранех навън — продължи Планк.
— Помня, че някои от вождовете ми даваха прекрасни обеди, макар че никога не си сигурен дали основното ястие не е тъща му, опечена на слаб огън и залята с пикантен сос. Това действа на апетита, освен ако не си адски гладен.

— Така бих предположил и аз.

— Всичко е въпрос на вкус, разбира се.

— Има ли нещо специално, за което искаше да ме видиш, Планк?

— Не. Поне не мога да се сетя.

— Тогава, ако ме извиниш, ще се върна при Мадлин.

— Коя е Мадлин?

— Дъщеря ми. Пристигането ти прекъсна сериозен разговор.

— Да не би момичето да не наред?

— Не е наред, и то много. Възнамерява да склучи пагубен брак.

— Всички бракове са пагубни — каза Планк, който ми направи впечатление на ерген. — Те водят до красиви бебета, а красивите бебета водят до конкурси за най-красиво бебе. Разказвах на този господин за едно свое преживяване в Перу и му показах белега на крака си — пряко последствие от магарешката ми глупост да бъда съдия на един подобен конкурс. Искаш ли да видиш белега на крака ми?

— Някой друг път.

— Когато кажеш. Защо този брак да е толкова пагубен?

— Защото господин Устър не е подходящ съпруг за нея.

— Кой е господин Устър?

— Мъжът, за когото държи да се омъжи. Типичен млад нехранимайко от често срещаната днес разновидност.

— Познавах един Устър, но едва ли е същият, защото моят беше изяден от крокодил на реката Замбези, което май го изкарва от играта. Много добре, Басет, тичай тогава при момичето и му кажи от мое име, че ако седне да се жени наляво и надясно, къде ще му излезе краят. Ако беше срещала толкова жени на туземни вождове, колкото аз, нямаше да държи да се прави на такова магаре. Ужасен живот водят „онези жени“. По цял ден мелят царевица и гледат красиви бебета. Правилно, Басет, не ми позволявай да те задържам.

Чу се звук на затваряща се врата и Планк насочи вниманието си към Смрадльо.

— Не казах на това старо магаре, защото не исках да стърчи тук и да плещи, докато мръкне, но всъщност дойдох за нещо конкретно. Случайно да знаете къде мога да намеря човек на име Пинкър?

— Аз се казвам Пинкър.

— Сигурен ли сте? Стори ми се, че Басет ви нарече Устър.

— Не, Устър е мъжът, който ще се жени за дъщерята на сър Уоткин.

— Вярно. Дали тогава не сте човекът, който ми трябва? Пинкър, когото търся, е курат.

— Аз съм курат.

— Така ли? Да, за Бога, сега виждам, че яката ви се закопчава на тила. Не сте ли случайно Х. П. Пинкър?

— Да.

— Център нападател за Оксфорд и Англия преди няколко години?

— Да.

— Тогава желаете ли да станете викарий?

Чу се звук от падането на нещо тежко и аз досетливо предположих, че развълнуваният Смрадльо е прекатурил обичайната си маса. След малко го чух да изрича с дрезгав глас, че единственото нещо, което искал, било да докопа някое викарство или думи от този род, а Планк му отвърна, че бил щастлив да го чуе.

— Моят викарий в Хокли кара деветдесетата си година, та му търся заместник. И трябва да ви кажа, че голямо търсене падна, защото искам курат, който е бил център нападател, а трудно се намира духовно лице, способно да различи единия край на топката от другия. С прискърбие трябва да спомена, че никога не съм ви виждал как играете, защото бях дълго време в чужбина, но с вашия опит трябва да ви бива. Така че можете да поемете задълженията си веднага, щом старият Белами отиде на склад. Когато се прибера у дома, ще го оформя в писмен вид.

Смрадльо каза, че не знае как да му благодари, а Планк му отвърна да не се притеснява, защото нямало нужда от благодарности.

— Аз съм този, който трябва да е признателен. Имаме си полузащитници и междинни защитници, но загубихме от Горно

Блийчинг миналата година само защото централният ни нападател се оказа сломена от вятъра тръстика. Тази година обаче ще им покажем къде зимуват раците. Имах изключителен късмет, че ви намерих, за което съм признателен на съдействието от страна на един мой приятел — главния инспектор Уидърспун от Скотланд Ярд. Той ми се обади преди малко по телефона и ми събщи, че мога да ви открия в Тотлина-платото. Каза, че ако се отбия в Тотли Тауърс, те ще ми дадат адреса ви. Изумително е как тези детективи от Скотланд Ярд надушват всичко. Трябва да е резултат от дългогодишна практика. Какъв беше този шум?

Смрадльо каза, че не е чул нищо.

— Някакво пъшкане. Стори ми се, че идва иззад онзи диван. Я погледнете.

За миг лицето на Смрадльо се надвеси над мен, после го изгубих от поглед.

— Няма нищо зад дивана — чух гласа му, с което много благородно изложи на опасност от вечен огън безсмъртната си душа.

— Помислих, че е болно куче — рече Планк.

И аз допускам, че е прозвучало така. Разкритието за черното предателство на Джийвс ме разтърси из основи и ме накара да забравя, че при съществуващите обстоятелства мълчанието е злато. Глупаво беше, разбира се, да пъшкам по този начин, но, дявол да го вземе, ако с години си държал камериер в пазвата си и изведнъж като гръм от ясно небе научиш, че той преднамерено насъсква бразилски пътешественици по следите ти, твърдя, че имаш всички основания да се държиш като повръщащо куче. Не можех да проумея долното му поведение и бях толкова замаян от изумление, че за минута или две загубих нишката на разговора. Когато мъглата се разсея, говореше Планк и темата беше сменена.

— Как ли се оправя Басет с онази негова дъщеря? Знаете ли нещо за този Устър?

— Той е един от най-добрите ми приятели.

— Басет не изглеждаше много възхитен от него.

— Така е.

— Е, всичко е въпрос на вкус. Кое от двете момичета е Мадлин? Не са ме представяли на нито една, но съм ги виждал наоколо. Тя ли е ситното диване с големите сини очи?

Можех да си представя неудоволствието на Смрадльо при това описание на любимата му, макар че разумът би трябвало да му подсказва, че си е точно такава, но той отговори спокойно.

— Не, това е Стефани Бинг, племенницата на сър Уоткин.

— Бинг? Хайде сега, защо ми е познато това име? Ами да, разбира се. Старият Джони Бинг, който беше с мен на една от експедициите ми. Един такъв риж, не съм го виждал от години. Горкичкият, ухапа го пума и разбрах, че все още забележимо се колебае всеки път, преди да седне. Стефани Бинг, а? Вие сигурно я познавате?

— Много добре.

— Приятно момиче ли е?

— Така ми се струва и ако нямате нищо против, ще отида, за да ѝ кажа добрите новини.

— Какви добри новини?

— За викарството.

— А, да. Мислите, че я интересува?

— Сигурен съм. Ние ще се женим.

— Господи! Няма ли начин да се измъкнете?

— Не искам да се измъквам.

— Виж ти! Веднъж тичах от Йоханесбург до Кейп Таун, за да се отърва от впримчване, а вие ми се виждате дори доволен от перспективата. Е, както казах, въпрос на вкус. Тогава вървете. И мисля, че е редно да се обадя на Басет, преди да тръгна. Припадам от досада, като го слушам, но човек трябва да е учтив.

Вратата се затвори, настъпи тишина и след като почаках няколко минути за всеки случай, реших, че вече е безопасно да изплувам на повърхността. Тъкмо го направих и си разкършвах вдървените крайници, когато вратата се отвори и Джийвс влезе с един поднос.

---

[1] Прочут цитат от английския поет Уилям Рос Уолъс (?–1881).
— Б.ред. ↑

ДВАДЕСЕТ И ПЪРВА ГЛАВА

— Добър вечер, сър — каза той. — Бихте ли желали нещо за хапване? Господин Бътърфийлд ме помоли да му услужа, като донеса тези сандвичи в салона. Той в момента е зает с подслушване зад вратата на стаята, в която сър Уоткин преговаря с госпожица Басет. Каза, че пише мемоари и никога не пропуска възможност да събере подходящ материал.

Изгледах го както аз си знам. Лицето ми беше студено и кораво като варено яйце от училищно празненство. Не помня някога да съм бил по-преизпълнен с праведно възмущение.

— Всъщност, Джийвс, искам не резен клисав хляб с умряла сардина...

— Аншоа, сър.

— Или аншоа. Не съм в настроение да споря за подробности. Изисквам обяснение, и то категорично.

— Моля, сър?

— Не можеш да се измъкнеш с подобни молби. Отговори ми, Джийвс, с едно просто „да“ или „не“. Защо си казал на Планк да дойде в Тотли Тауърс?

Мислех, че въпросът ще го смачка като влажен чорап, но той дори не трепна.

— Сърцето ми се разтопи от разказа на госпожица Бинг за сполетелите я злочестия, сър. Случайно срещнах младата дама и я заварих в състояние на покъртително униение в резултат на отказа на сър Уоткин да предостави викарство на господин Пинкър. Прецених веднага, че е във възможностите ми да облекча нещастieto й. Бях научил от служителката в пощата в Хокли, че викарият там ще се оттегля скоро на заслужен отдых и тъй като бях запознат с желанието на майор Планк да засили предната линия на отбора на Хокли, прецених, че ще е прекрасна идея да го свържа с господин Пинкър. За да може да се ожени за госпожица Бинг, господин Пинкър се нуждае от викарство, а за да се състезава успешно на футболното поле със

съперническите села, на майор Планк му трябва викарий с големия опит на господин Пинкър като център нападателя. Стори ми се, че техните интереси съвпадат.

— Дотук добре. Смрадльо се уреди.

— Той ще заеме ли мястото на господин Белами като викарий в Хокли?

— Веднага щом Белами го оваканти.

— Много съм щастлив да чуя това, сър.

Аз помълчах известно време, тъй като трябваше да се справя с едно внезапно схващане на левия крайник. След това казах все още ледено.

— Ти може да си щастлив, но аз не бях през последния четвърт час, сгущен зад дивана и в очакване Планк всеки момент да ме разобличи. Не можа ли да си представиш какво ще се случи, ако се бяхме срещнали?

— Бях убеден, че вашата забележителна интелигентност ще ви позволи да намерите начин, за да го избегнете, сър, както е станало в действителност. Скрили сте се зад дивана?

— На четири крака.

— Много мъдър маньовър от ваша страна, ако мога да се изразя така, сър. Свидетелства за ненадмината находчивост и бързина на мисълта.

Ледът у мен се разтопи. Няма да преувелича, ако кажа, че бях умилостивен. Не ми се случва често да ми пробутват добрата стара смазка, защото преобладаващото население, сред което се движа и особено леля Агата, е по-склонно да ме срита в кокал четата, отколкото да ме превъзнася. И чак след като се насладих на „забележителната интелигентност“, внезапно си спомних за все още надвисналата женитба с Мадлин Басет. Трепнах толкова видимо, че Джийвс ме попита дали съм неразположен.

— Физически не, Джийвс. Духовно, да.

— Не ви разбирам напълно, сър.

— Ами ето ги новините, прочетени от Бъртрам Устър. Ще се женя.

— Наистина ли, сър?

— Да, Джийвс, ще се женя. Прочитането на имената на младоженците в църквата е почти в кърпа вързано.

— Ще си позволя ли недопустима волност, сър, ако попитам...

— За кого? Няма нужда да питаш. Гъси Финк-Нотъл духна с Емералд Стоукър, създавайки по този начин един... как се казва?

— Може би вакуум е думата, която търсите, сър?

— Правилно. Един вакуум, който ще трябва да запълня. Освен ако не измислиш някакъв начин да ме измъкнеш.

— Ще посветя размислите си на проблема, сър.

— Благодаря ти, Джийвс — казах аз и щях да продължа да говоря, ако в този момент не бях видял вратата да се отваря, та думите ми пресъхнаха в гърлото. Обаче не беше Планк, както се опасявах, а само Стифи.

— Здравейте, вие двамата — каза тя. — Търся Харолд.

Само от един поглед ми стана ясно, че Джийвс основателно ми я описа като унила. Челото ѝ бе заоблачено и общият ѝ вид бе на изтерзана душа. Бях щастлив, че мога да инжектирам малко слънчева светлина в живота ѝ. Натиках в миша дупка собствените си неволи и казах:

— Той те търси. Има да ти разказва една странна история. Познаваш ли Планк?

— Какво Планк?

— Сега ще ти кажа. Планк досега е бил за теб просто смътна фигура, подвизаваща се в Хокли и продаваща черни кехлибарени статуетки, но той има и друга страна.

Тя демонстрира известна нетърпеливост.

— Ако мислиш, че се интересувам от Планк...

— Не се ли интересуваш?

— Не.

— Ще се заинтересуваш. Той притежава, както казах, и друга страна. Като земевладелец има правото да раздава викарства и току-що даде едно на Смардльо.

Бях прав в предположението си, че информацията ще окаже мощно въздействие върху мрачното ѝ настроение. Никога не съм виждал труп да рипа от ковчег и да става душата на компанията, но допускам, че поведението на същия много би наподобявало това на госпожица Бинг от мига, в който смисъла на думите ми проникна през тежките облаци. Внезапна светлина грейна в очите ѝ, които, както Планк коректно каза, бяха големи и сини, а от устните ѝ се отрони

едно възторжено „Бре, да пукна!“ После, изглежда, нещо се усъмни, защото очите ѝ потъмняха отново.

— Вярно ли е това?

— Сведенията са официални.

— Не ме будалкаш, нали?

Аз надменно вирнах глава.

— Нима допускаш, че Бъртрам Устър се забавлява, като събужда хорските надежди, само за да ги... какво, Джийвс?

— Да ги стъпче в прахта, сър.

— Благодаря ти, Джийвс.

— Няма защо, сър.

— Можеш да ми вярваш, защото тази информация идва от устата на свидетел. Аз присъствах на сделката. Иззад дивана, но присъствах.

Тя все още беше в недоумение.

— Но аз не разбирам. Планк никога не се е срещал с Харолд.

— Джийвс ги срещна.

— Наистина ли, Джийвс?

— Да, госпожице.

— Браво!

— Благодаря ви, госпожице.

— И той наистина е дал на Харолд викарство?

— Викарството в Хокли. Ще го скрепи довечера с подписа си. В момента там все още има действащ викарий, но той е немощен и стар и иска да се пенсионира веднага щом му намерят заместник. По всичко личи, че ще можем да пуснем Смрадльо да вилнее на воля сред душите в Хокли още в близките няколко дни.

Моите прости думи и искрен маниер разпръснаха и последните ѝ съмнения. Очите ѝ блестяха като звезди близнаци, тя нададе животински крясъци и направи няколко танцови стъпки. След малко спря и попита:

— Как изглежда Планк?

— Какво искаш да кажеш с това как изглежда?

— Няма брада, нали?

— Не, няма.

— Това е добре, защото искам да го целуна, а ако имаше брада, щях да се затрудня.

— Зарежи намерението си — предупредих я аз, защото за мен психологията на Планк беше отворена книга. Цялата насока на онзи закоравял ергенски разговор ме остави с впечатлението, че би предпочел да бъде намушкан в крака с туземен кинжал, отколкото разни сладурчета да покриват с целувки гнусливо извърнатото му личице. — Той ще получи припадък.

— Все някого трябва да целуна. Какво ще кажеш, Джийвс?

— Не, благодаря, госпожице.

— А ти, Бърти?

— Бих предпочел да се въздържиш.

— Тогава ще да отида да целуна чичо Уоткин, макар че се показва като първокласен подлец. А след като го целуна, ще споделя с него новините и енергично ще го скастрия, задето изтърва първокласна стока като Харолд. Ще му кажа, че когато отказа да се възползва от услугите му, постъпи досущ като индиеца^[1].

Не схванах накъде бие.

— Какъв индиец?

— Онзи, за когото гувернантката ме караше да чета — бедният глупак, чиято ръка... Как беше, Джийвс?

— Изхвърлила перла, по-ценна от цялото му племе, госпожице.

— Точно така. И ще му кажа как се надявам викарият, когото получи, да бъде мършаво човече с вечна хрема и да дрънка само глупости. Като казах чичо Уоткин, та се сетих. Това вече няма да ми трябва.

И с тези думи тя измъкна от дебрите на облеклото си черната кехлибарена грозотия, досущ като фокусник, който вади заек от цилиндъра си.

---

[1] Шекспир, „Отело“, V действие, II сцена. — Б.ред. ↑

ДВАДЕСЕТ И ВТОРА ГЛАВА

Все едно, че ми завря крастава жаба в лицето. Аз изумен зяпах предмета. Само това ми липсваше, за да прелее чашата.

— Откъде го взе? — попитах с тих и треперещ глас.

— Задигнах го.

— Защо, за Бога, си го направила?

— Много просто. Идеята ми беше да отида при чичо Уоткин и да му кажа, че няма да си го получи обратно, ако не постъпи справедливо с Харолд. Политика на силата, нали така се нарича, Джийвс?

— Или изнудване, госпожице.

— Да, или изнудване. Обаче не можеш много да си подбиращ методите, щом имаш работа с чичо Уоткиновците на този свят. Но сега, когато Планк облекчи напрежението и ни осигури бъдеще, това, естествено, няма да ми трябва и ще е разумно да го върна на мястото му, преди да забележат липсата. Върви и го остави в стаята с колекцията, Бърти. Ето ти ключа.

Аз се отдръпнах, сякаш ми предлагаше кучето Бартоломю. Нямам нищо против да услужа на нежния пол, когато това е във възможностите ми, но има моменти, когато трябва да им се тропне с крак и аз разпознах този като един от тях. При мисълта да извървя смъртноопасния път от салона до стаята с колекцията с грозотията в ръка направо ме полазиха тръпки.

— Не се доближавам до проклетата стая с колекцията. Какъвто съм късметлия, ще завря вътре чичо ти Уоткин под ръка със Споуд и доста ще ме затрудни обяснението какво търся там и как съм влязъл. Освен това не мога да се мотая из къщата, докато Планк е наоколо.

Тя се изсмя с един от звънливите си смехове, към които, както вече посочих, беше пристрастена.

— Джийвс ми разказа за теб и Планк. Много смешно.

— Радвам се, че мислиш така. На мен лично не ми беше забавно.

Джийвс, както винаги, намери изход.

— Ако дадете предмета на мен, госпожице, ще се погрижа да бъде върнат обратно на мястото му.

— Благодаря ти, Джийвс. Добре, довиждане на всички. Тръгвам да намеря Харолд.

И с тези думи Стифи се оттегли с танцова стъпка.

Аз свих рамене.

— Жени, Джийвс!

— Да, сър.

— Какъв пол!

— Да, сър.

— Помниш ли какво ти казах за Стифи при предишното ни гостуване в Тотли Тауърс?

— В момента не, сър.

— Това беше, когато тя ме насади с шлема на полицая Оутс точно преди стаята ми да бъде претърсена от татко Басет и неговите тъмничари. Тогава хвърлих едно око в бъдещето и изтъкнах, че след като Стифи, която от раменете нагоре плаче за килия с меко тапицирани стени, възнамерява да се омъжи за преподобния Х. П. Пинкър, самият той най-изявеното куку, което някога е проповядвало за хетейските и египетските царе^[1], какво ли чудо ще бъде потомството им?

— Да, сър, сега си спомням.

— Дали ще наследят, питах се аз, комбинираната откаченост на двама такива родители?

— Да, сър, спомням си, че бяхте особено загрижен за здравето на медицинските сестри, гувернантките, частните и държавните учители, които биха поели отговорност за тях.

— Без да знаят, че са изправени пред нещо по-люто от горчица. Именно. Тази мисъл все още ме тормози. Както и да е, сега нямаме време да се задълбочаваме в нея. Ти по-добре веднага отнеси този ужас там, където му е мястото.

— Да, сър. Ако веднъж извършено, с туй свърши, добре ще е да се извърши бърже^[2] — каза той и се запъти към вратата, а аз си помислих за кой ли път колко елегантно и точно умее да се изразява.

Прецених, че е настъпил моментът да възприема първоначалната си стратегия, а именно да се изнижа през прозореца. С разхождащия се свободно из къщата Планк и вероятността всеки момент да се върне в

салона при напитките можех да бъда в безопасност само в някоя далечна тисова или рододендророва алея и да остана сгушен там, докато пейзажът се избистри. В съответствие с този план се запътих забързано към прозореца и представите си мъката и разочарованието ми, когато установих, че кучето Бартололю, вместо да продължи да се разхожда, беше решило да проведе следобедната си дрямка точно отдолу на тревата. Бях вече праметнал единия си крак през рамката на прозореца, преди то да привлече вниманието ми. Още половин секунда, и щях да тупна връз него като тих дъждец от небето.

Без затруднение определих ситуацията като задънена улица. Стоях и се чудех какво да предприема, когато откъм коридора се дочуха стъпки, и чувствайки, че ако веднъж извършено, с туй свърши, добре ще е да се извърши бърже, аз се метнах отново към дивана, подобрявайки собствения си предишен рекорд. Докато се гушех в моя малък уютен кът, бях изненадан от последвалата пълна липса на диалог. До този момент всичките ми посетители започваха да многословстват още с прекрачването на прага, поради което ми се стори странно, че сега ще трябва да забавлявам глухоними. Но като надзърнах предпазливо, открих, че съм сбъркал, предполагайки присъствието на двама мои гости. Беше само Мадлин. Тя се насочваше към пианото и някакво шесто чувство ми подсказа, че има намерение да пее старинни народни песни, на които, както вече посочих, посвещаваше голяма част от свободното си време. Беше особено склонна към песнопееене, когато в душата ѝ бушуваха разтърсващи страсти, какъвто, разбира се, бе случаят и сега.

Страховете ми се оправдаха. Тя изпя набързо две песни една след друга и мисълта, че подобно нещо ще фигурира неизменно в дневния ред на семейния ни живот, направо ме вледени. Винаги съм бил непримиримо алергичен към старинните народни песни и колкото са по-старинни, толкова повече не ги одобрявам.

За щастие я прекъснаха, преди да успее да отпочне третата. Чу се тътен от тежки стъпки, дръжката на вратата се завъртя, дочух тежко дишане и един глас каза: „Мадлин!“ Гласът на Споуд, дрезгав от вълнение.

— О, Родерик! Как ти е окото?

— Остави окото — нареди Споуд. — Не съм дошъл тук да говорим за очи.

— Казват, че парче суров бифтек намалява отока.

— Нито пък ще говорим за бифтеци. Сър Уоткин ми събщи ужасната вест за теб и Устър. Вярно ли е, че ще се омъжиш за него?

— Да, Родерик, вярно е.

— Но ти не можеш да обичаш недозряло малоумно муле като Устър — каза Споуд и забележката му ми се стори крайно неуместна. Мислех да скоча на крака и да се изправя лице в лице с него с думите: „Я си мери изразите, Споуд.“ Така или иначе, по една или друга причина не го направих, а продължих да си кютам в къшето. Чух Мадлин да въздиша, освен ако не беше течението под дивана.

— Не, Родерик, не го обичам. Той не допада на същностната ми природа. Но съм убедена, че е мой дълг да го направя щастлив.

— Пфу! — каза Споуд или нещо, което прозвуча по този начин. — За какъв дявол ти е притрябвало да правиш червей като Устър щастлив?

— Той ме обича, Родерик. Сигурно си виждал онова безмълвно благоговейно изражение в очите му, когато ме гледа.

— Имам по-важна работа, отколкото да се вирам в очите на Устър, въпреки че с лекота мога да си представя тъпия му поглед. Трябва да разрешим този проблем, Мадлин.

— Не те разбирам, Родерик.

— Ще ме разбереш.

— Ох!

Мисля, че при думите „Ще ме разбереш“ той я е сграбчил за китката, защото „Ох!“ прозвуча високо и отчетливо и това подозрение се потвърди, когато тя добави, че ѝ причинява болка.

— Извини ме — каза Споуд. — Но няма да ти позволя да се омъжиш за този Устър. Ще се омъжиш за мен.

Бях солидарен с него с цялото си сърце и душа. Нищо никога не би ме накарало да харесам Родерик Споуд, но начинът му на изразяване ми допадна. Още малко в същия дух, и Бъртрам ще бъде отърван от дълга на честта. Щеше ми се да беше се сетил по-рано за тази твърда линия на поведение.

— Обичам те от ей такава.

Тъй като не можех да го видя, не бях в състояние да разбера със сигурност колко е това, но предположих, че държи ръката си не много далеч от пода.

Мадлин очевидно се трогна. Чух я мъчително да преглъща.

— Знам, Родерик, знам.

— Ти си отгатнала тайната ми?

— Да, Родерик. Колко тъжен е животът!

Споуд отказа да сподели този неин възглед.

— Не и за мен. Нищо му няма на живота. Или поне няма да му има, ако теглиш ритника на онова недоразумение Устър и се омъжиш за мен.

— Винаги съм изпитвала към теб най-добри чувства, Родерик.

— Тогава?

— Дай ми време да помисля.

— Мисли колкото щеш.

— Не искам да разбия сърцето на Бърти.

— Защо не? Ще му се отрази много добре.

— Той толкова ме обича.

— Глупости. Не мисля, че е обичал нещо през живота си освен, разбира се, сухо мартини.

— Как можеш да говориш така? Нима той не дойде тук, защото не издържаше да бъде далеч от мен?

— Не, изобщо не е дошъл за това. Не се оставяй да те заблуждава. Той дойде, за да задигне онази черна кехлибарена статуетка на баща ти.

— Какво?

— Така е. Не му стига, че е малоумен, ами е и долен крадец.

— Не може да бъде!

— Може, може. Чичо му иска предмета за колекцията си. Чух го да заговорничи с леля си по телефона има-няма половин час. „Трудно ще ми се размине — каза той, — но ще направя каквото мога. Знам колко алчно ламти чичо Том по тази статуетка.“ Вечно краде къде каквото види. Още първия път, когато го срещнах в един магазин за антики на Бромтън Роуд, той за една бройка да задигне чадъра на баща ти.

Чудовищно обвинение, което с лекота мога да опровергая. Съгласен съм, че ние тримата с него и татко Басет се намирахме в споменатия магазин за антики на Бромтън Роуд, но онова за чадъра беше просто забавно недоразумение. Татко Басет го бе подпрял на един стол от седемнайсети век и това, което ме подтикна да го взема,

беше някакъв първичен инстинкт, подбуждащ мъжа без чадър, какъвто бях онази сутрин, да се пресегне неосъзнато към най-близкостоящия такъв, както цветето се обръща към слънцето. Цялата случка можеше да се обясни с две думи, но те не ме оставиха да кажа и една, та това чудовищно петно си остана лепнато върху честта ми.

— Ти ме шокираш, Родерик! — каза Мадлин.

— Да, знаех си, че това ще те стресне.

— Ако наистина е така, ако Бърти наистина е крадец...

— Е?

— Аз, естествено, повече няма да имам нищо общо с него. Но не мога да го повярвам.

— Ще доведе сър Уоткин — каза Споуд. — Може би ще повярваш на баща си.

След като той се изнесе, Мадлин сигурно е стояла втрещена няколко минути, защото не долових никакъв звук откъм нея. После вратата се отвори и се чу деликатно покашляне, което ми беше до болка познато.

---

[1] Старият завет, Четвърта книга Царства, 7:6. — Б.ред. ↑

[2] Думите са на лейди Макбет във връзка с убийството на краля. Превод на Валери Петров. — Б.ред. ↑

ДВАДЕСЕТ И ТРЕТА ГЛАВА

Беше онази тиха кашлица на Джийвс, която винаги ми напомня за някоя много стара овца, прочистваща гърлото си на отдалечен планински връх. Ако си спомняте, той се изкашля така пред мен при онзи случай, когато за пръв път му се явих по тиролска шапка. Най-често кашлицата му изразява неодобрение, но съм я чувал и преди да подхване някоя деликатна тема. А щом заговори, разбрах какво възнамерява да направи, тъй като гласът му бе приглушен.

— Дали не бихте ми отделили един момент, госпожице?

— Разбира се, Джийвс.

— Във връзка с господин Устър.

— Да?

— Трябва да започна с това, че минавах покрай вратата, когато случайно дочух забележката на негова светлост по адрес на господин Устър. Негова светлост притежава мощен глас. И аз се озовах донякъде в двусмислено положение, разкъсван между лоялността към работодателя си и естественото желание да изпълня своя граждански дълг.

— Не те разбирам, Джийвс — каза Мадлин и това важеше и за двама ни.

Той се изкашля отново.

— Тревожа се да не би да си позволя нетактичност, госпожице, но ако мога да говоря откровенно...

— Да, ако обичаш.

— Благодаря ви, госпожице. Думите на негова светлост, изглежда, потвърдиха един слух, циркулиращ сред прислугата, че вие възнамерявате да сключите брачен съюз с господин Устър. Ще бъде ли недискретно от моя страна, ако попитам, дали това отговаря на истината?

— Да, Джийвс, това е вярно.

— Ако ме простите, госпожице, мисля, че правите грешка.

„Браво, Джийвс, ти си на верен път“, казах си аз с надеждата, че ще продължи в същия дух. Чаках напрегнато отговора на Мадлин и малко се страхувах, че можеше гордо да вирне глава и да се освободи от присъствието му. Но тя не го направи. Само повтори, че не го разбира.

— Ако позволите, ще обясня, госпожице. Крайно ми е неприятно да се изразявам в критичен дух спрямо работодателя си, но съм убеден, че трябва да знаете. Той е клептоман.

— Какво?

— Да, госпожице. Надявах се, че ще успея да запазя тази малка тайна, както винаги съм я пазил, но той вече върши неща, които не съм в състояние да прикривам. Докато подреждах дрехите му днес следобед, открих между тях тази малка черна статуетка, скрита под бельото.

Чух Мадлин да издава звук като от полупразен сифон.

— Но тя принадлежи на баща ми!

— Ако мога така да се изразя, нищо никому не принадлежи, ако господин Устър го хареса.

— Значи лорд Сидкъп беше прав?

— Точно така, госпожице.

— Той каза, че господин Устър се опитал да открадне чадъра на баща ми.

— Аз също го чух и обвинението му бе основателно. Чадъри, бижута, статуетки — всички те са мливо в мелницата на господин Устър. Не мисля, че той е в състояние да обуздае тази своя болезнена склонност. То е форма на душевно недомогване. Но не знам дали един съд би възприел това мнение.

Мадлин отново изпълни номера със сифона.

— Искаш да кажеш, че може да го изпратят в затвора?

— Това е вероятност, която далеч не е изключена.

Отново почувствах, че е на прав път. Опитните сетива му подсказваха, че ако нещо е в състояние да откаже едно момиче от брак с даден мъж, то е опасността меденият месец да бъде помрачен от появата на полицейски пристав в любовното гнездо с цел да забърше младоженеца за престъпна дейност. Младите булки не си падат по тези неща и не можеш да ги виниш, ако предпочитат да свият гнезденце с някой като Споуд, който, макар и горила в добре докаран човешки

образ, е известен със стриктното си придържане към законните норми. Почти можех да чуя как мислите на Мадлин се обърнаха в тази посока и одобрих солидните познания на Джийвс по психологията на индивида, както той се изразява.

Разбира се, всичко това нямаше да подобри положението ми в дома на Басет, но съществуват времена, когато само решителната хирургическа намеса спасява положението. И ме осени утешителната мисъл, че ако някога успея да се измъкна иззад този диван, можех да хукна като волен вятър към колата и да отпраша за Лондон, без да се спирам за сбогуване и без благодарности за приятното прекарване. По този начин щях да предотвратя всякакви излишни неприятности.

Мадлин продължаваше потресена.

— О, Боже, Боже! — каза тя.

— Да, госпожице.

— Това ми дойде като силен шок.

— Наистина ви разбирам, госпожице.

— Отдавна ли си го знаел?

— Откакто съм на служба при господин Устър.

— О, Боже, Боже! Добре, благодаря ти, Джийвс.

— Няма защо, госпожице.

Мисля, че след тези думи Джийвс се е изнесъл от стаята, защото настъпи мълчание и нищо не се случи, като изключим факта, че започна да ме гъделичка носят. Бих дал десет лири, за да мога да кихна, но това, разбира се, излизаше извън границите на сегашната ми политика. Затова продължих да си клеча, да разсъждавам върху това и онова и след доста време вратата се отвори отново, за да пропусне този път цяла тълпа. Видях три чифта обувки и умозаключих, че принадлежат на Споуд, татко Басет и Планк. Трябва да ви припомня, че Споуд отиде да доведе татко Басет, а Планк явно се бе присъединил към компанията с надеждата за нещо освежително в края на разходката.

Споуд заговори пръв с триумфалния глас на ухажор, пипнали опасен съперник в компрометираща поза.

— Ето ни — каза той. — Доведох сър Уоткин да подкрепи твърдението ми, че Устър е долен крадец и задига всичко, което не е заковано. Съгласен ли сте, сър Уоткин?

— Разбира се, че съм съгласен, Родерик. Само преди месец той и онази негова леля задигнаха сметаниерата ми.

— Каква сметаниера? — попита Планк.

— Сребърна сметаниера — един от бисерите в колекцията ми.

— И са избягали с нея, така ли?

— Така.

— А! — каза Планк. — В такъв случай ще пийна уиски със сода.

Темата за моята ширеща се престъпност вля жар в жилите на татко Басет. Гласът му надвика съскането от сифона откъм масата с Планк.

— И само благодарение на намесата на Провидението Устър не ми отмъкна чадъра онзи ден на Бромтън Роуд. Ако този млад човек притежава недостатък, по-изявен от всички останали, това е пълното му неведение за разликата между мое и твое. Помня как веднъж се изправи пред мен в съда, обвинен за кражбата на полицейски шлем, и винаги ще съжалявам, че само го глобих пет лири.

— Неуместна доброта — каза Споуд.

— И аз съм на това мнение, Родерик. Един по-строг урок можеше да му се отрази далеч добре.

— Никога не бива да се позволява на такива хора да отърват безболезнено кожата — намеси се Планк. — Имах един слуга в Мозамбик, когото пипнах да пуши от пурите ми и аз най-глупаво му простих, защото ме увери, че е станал религиозен и вече всичко щяло да е наред. Не мина и седмица, когато той избяга с кутия хавански пури и изкуствените ми челюсти, които продал на един от туземните вождове в околността. Това ми струва каса джин и два наниза мъниста, за да си ги получа обратно. Така че само строгост. Желязна ръка. Всичко друго е криворазбрана доброта и слабост.

Мадлин изхлипа или поне така ми се чу.

— Но, татко!

— Да?

— Бърти не е виновен. Той не е в състояние да се контролира.

— Скъпо дете, ние критикуваме именно навика му безконтролно да прибира в джоба си всичко, което докопа.

— Искам да кажа, че е клептоман.

— Ами? Кой ти го каза?

— Джийвс.

— Странно. Как стана дума за това?

— Каза ми го, когато ми даваше този предмет. Намерил го в стаята на Бърти. Беше силно разтревожен.

Настъпи минута мълчание, изпълнено с изумление, или поне това предположих. После татко Басет каза: „Боже господи!“, Споуд каза: „Боже мой!“, Планк каза „Виж ти, това е онази... кажи я, де, която ти продадох, нали, Басет?“ Мадлин изхлипа, а носът ме загъделичка отново.

— Това е изумително! — каза татко Басет. — Значи е намерил статуетката в стаята на Устър?

— Скрита под долните му дрехи.

Татко Басет издаде звук, подобен на последния дъх, излизащ от умираща патица.

— Колко прав беше ти, Родерик! Казваше ми, че е дошъл тук, за да я открадне. Но не мога да разбера как е проникнал в стаята с колекцията.

— Тези хора имат своите методи.

— Този предмет, изглежда, е доста търсен — замислено каза Планк. — Вчера един проклетник с мутра на криминално изявен дойде у дома и се опита да ми го продаде.

— Устър!

— Не, не е Устър. Името на моя беше Джо Тиролеца.

— Устър, естествено, е използвал псевдоним.

— Може би. Не ми хрумна.

— Е, след това... — започна татко Басет.

— Да, след това — прекъсна го Споуд — ти няма да се омъжиш за този мъж, Мадлин. Той е по-лош от Финк-Нотъл.

— Кой е Финк-Нотъл? — попита Планк.

— Онзи, дето избяга със Стоукър — каза татко Басет.

— Кой е Стоукър? — попита Планк. Не мисля, че някога съм срещал човек, по-жаден за информация.

— Готвачката.

— А, да. Помня, че спомена нещо такова. Знаел е какво прави този приятел. Аз съм решително против брака, но ако се налага да се жениш за някого, несъмнено спасяваш нещо от крушението, като вземеш жена, която знае какво се прави с парче говеждо. Имах един познат във Федералните Малайски щати, който...

Това сигурно щеше да е забавен анекдот, но Споуд не му позволи да продължи. Обръщайки се към Мадлин, той каза:

— Ще се омъжиш за мен и да не съм те чул да спориш. Какво ще кажеш, Мадлин?

— Да, Родерик. Ще бъда твоя жена.

Споуд нададе тържествуващ крясък, от който носът му засърбя още повече.

— Точно така! Така те искам! Хайде навън в градината. Имам да ти казвам много неща.

Предполагам, че след тези слова той я е смлял в обятията си и незабавно я е изнесъл навън, защото чух вратата да се затваря. Същевременно татко Басет нададе ликуващ вик, почти неотстъпващ на онзи, който излезе от устата на Споуд. Той явно не беше на себе си от щастие и човек го разбираше. Баща, чиято дъщеря за една бройка да се омъжи за Гъси Финк-Нотъл, после за една бройка да се омъжи за мен и накрая й излиза късметът, като пипва благоденстващ член на британската аристокрация, е в правото си да рипа от радост. Аз не харесвам Споуд и по всяко време с доволство бих наблюдавал как някоя перуанска лелка го пробожда с кинжала си в прасеца, но не можеше да се отрече, че като материал за жених беше първо качество.

— Лейди Сидкъп! — произнесе татко Басет, търкаляйки думите из устата си като отлежал портвайн.

— Коя е лейди Сидкъп? — попита Планк, както винаги горящ от желание да бъде в течение на нещата.

— Скоро това ще бъде дъщеря ми. Една от най-старите титли в Англия. Човекът, който току-що ни напусна, беше лорд Сидкъп.

— Мислех, че се казва Родерик.

— Малкото му име е Родерик.

— А! — каза Планк. — Сега разбрах. Цялата работа ми се изясни. Дъщеря ти щеше ли да се омъжва за някой си Финк-Нотъл?

— Да.

— После е щяла да се омъжва за онзи Устър или Джо Тиролеца?

— Да.

— А сега ще се омъжи за лорд Сидкъп?

— Да.

— Кристално ясно — каза Планк. — Знаех си, че ще ми се изясни с течение на времето. Просто въпрос на съсредоточеност и

постепенно елиминиране на излишните съставни части. Ти одобряваш ли този брак? Доколкото — добави той — човек може да одобри който и да е брак.

— Определено го одобрявам.

— Тогава смятам, че случаят плаче за едно уиски със сода.

— Ще се присъединя към теб — каза татко Басет.

И в този момент, неспособен повече да се сдържам, аз кихнах.

— Знаех си, че има нещо зад онзи диван — каза Планк, като го заобиколи и ме прониза с погледа, с който някога е гледал туземните вождове, несъумели да схванат правилата на ръгбито. — Божичко, това е Джо Тиролеца!

— Това е Устър.

— Кой е Устър? А, да. Какви стъпки възнамеряваш да предприемеш?

— Вече позвъних на Бътърфийлд.

— Кой е Бътърфийлд?

— Моят иконом.

— За какво ти е да викаш иконом?

— За да му кажа да доведе Оутс.

— Кой е Оутс?

— Нашият полицаи. Пийва си чашка уиски в кухнята.

— Уиски! — каза замислено Планк, сякаш това му напомни за нещо, и отиде до масичката с напитките.

Вратата се отвори.

— Бътърфийлд, би ли предал на Оутс да дойде тук?

— Много добре, сър Уоткин.

— Малко се е изоставил този приятел — каза Планк, гледайки в отдалечаващия се гръб на Бътърфийлд. Трябват му няколко ръгби тренировки, за да влезе във форма. Какво ще правиш с този тиролец? Ще му предявиш ли обвинение?

— И още как. Той несъмнено е решил, че няма да го сторя, за да не предизвикам скандал, но е сбъркал. Ще оставя законът да се погрижи за всичко.

— Съвсем правилно. Натопи го до дъното. Ти си съдия, нали?

— Такъв съм и възнамерявам да му дам дваисет и осем дни.

— Защо не шестдесет? Шестдесет е хубаво кръгло число. Не можеш ли да ги направиш шест месеца?

— Уви, не.

— Да, сигурно си имате редовна тарифа. Е добре, двајсет и осем дни са за предпочитане пред нищо.

— Полицаят Оутс — обяви Бътърфийлд от прага.

ДВАДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Не знам защо човек се чувства рядко глупаво, докато го мъкнат към полицейския арест. Поне с мен е така. Кретате значи — вие и ръката на закона — заедно един до друг и имаш чувството, че в известен смисъл той е твой домакин и ти си длъжен да проявиш интерес и да го забавляваш. Но е тъй трудно да улучиш тема, от която да последва полезна размяна на идеи, че разговорът рядко потръгва. Спомням си как в частното ми училище — същото, в което спечелих за най-добро владение на Светото писание, нашето началство, преподобният Обри Ъпджон, обичаше да ни извежда поединично на възпитателна разходка в неделните следобеди. Когато дойдеше моят ред, аз неизменно се затруднявах да блесна с остроумие и находчивост. И в този случай, докато придружавах полица Оутс до селския дранголник, ми се случи същото. Няма смисъл да претендирам, че постигнах бляскав успех, след като не беше така.

Може би, ако бях едра риба с изгледи да получа десет години за взлом, палеж или хладнокръвно предумишлено убийство, работата щеше да е друга, но аз бях цаца, получила едва двацет и осем дни, и то втора категория, поради което не можех да се отърва от усещането, че служителят на закона ме гледеше отвисоко. Не че ми се надсмиваше, но улавях известна пренебрежителност, сякаш го беше яд, че в мен няма достатъчно храна за едно ченге.

На всичкото отгоре имаше и допълнително усложнение. Като ви разправях за предишното си посещение в Тотли Тауърс, споменах, че когато татко Басет ме зазида в стаята ми, той разположи местната жандармерийска част на зелената площ под прозореца ми да не би да взема да се спусна по чаршафите и да го духна. Въпросната полицейска сила беше същият този Оутс и тъй като тогава валеше, та се късаше, епизодът несъмнено още му държеше топло. Само един много лъчезарен пристав може да гледа благодушно на личността, отговорна за най-гадната хрема в цялата му униформена кариера.

Така или иначе, в дадения случай той се прояви крайно немногословно, макар да го биваше по заключването на хора в килии. В Тотли-на-платото имаше само една и тя бе на мое разположение — уютен малък апартамент с прозорец без решетки, но прекалено маломерен, за да се измъкне човек, врата решетка, дървен нар и всепроникващ аромат на пияници и смутители на реда, просмукала този мой втори дом. Дали беше по-добра или по-лоша от онази, която ми отредиха на улица Бошър, не бях в състояние да преценя. При едно съревнование съдиите биха се озорили на коя да отредят палмата на първенството.

Ако кажа, че щом се опнах на дървения нар, съм заспал непробудно, необезпокояван от сънища, ще рече, да заблудя публиката си. Изкарах една неспокойна нощ. Можех да се закълна, че око не съм склопил за секунда дори, но явно съм склопил и двете по някое време, защото изведнъж видях слънчевите лъчи да нахлуват през прозореца и моят домакин да ми носи закуската.

Заех се с нея с необичаен за мен апетит предвид тъй ранния час, след което измъкнах един стар плик и се заех с онова, което обикновено върша, когато около мен се размахват бухалките на Съдбата — съставих списък с плюсовете и минусите, както несъмнено е правил и Робинзон Крузо.

Крайният резултат се получи както следва:

Кредит	Дебит
Закуската хич не беше лоша. Кафето направо си го биваше. Дори се учудих.	Стига си мислил само за търбуха си, рецидивист такъв!
Кой е рецидивист?	Ти си рецидивист.
Е, ако държиш на тази терминология, може и така да ме наречеш. Ама съм невинен! Ръцете ми са чисти.	За разлика от лицето.
Май съм изглеждал и по-добре.	Приличаш на нещо, което котката е изровила от кофата за боклук.
Една баня ще оправи всичко.	В затвора хубаво ще

	те насапунисат.
Смяташ ли, че ще се стигне дотам?	Нали чу какво каза татко Басет.
Интересно как ли се отбиват двайсет и осем дни? Досега винаги се измъквах сух и невредим още след първата нощ в дранголника.	Ще пукнеш от скука
Не съм убеден. Чух, че давали по един калъп сапун и молитвеник?	И каква ще ти е ползата от сапуна и молитвеника?
Ще си измисля някаква тиха игра с тях. И не забравяй, че няма да се женя за Мадлин Басет. А да те чуя сега какво ще кажеш.	

Дебитната сметка не гъкна. Нямахше какво да каже.

Да, казах си аз, докато търсех някоя забравена троха хляб, последното беше щедра компенсация за лишенията и превратностите, които понасях. Поразмишлявах известно време в този дух и все повече се примирявах с участието си, когато до слуха ми достигна звънлив гласец и ме накара да подскоча като стреснат скакалец. Отначало не можах да разбера откъде идва и за миг подъвках вероятността да е моят ангел хранител, макар че винаги съм смятал, че е от мъжки пол, и аз не знам на какво основание. Тогава видях нещо като човешко лице отвъд вратата решетка и при по-внимателно вглеждане установих, че е Стифи.

Сърдечно я поздравих и изразих известна изненада, че я виждам на това място.

— Не бих допуснал, че Оутс ще те пусне. Не е ден за посещения, нали?

Тя обясни, че съвестният служител е отишъл до Тотли Тауърс да се срещне с чичо ѝ Уоткин, а тя се вмъкнала, щом го видяла да излиза.

— Ох, Бърти — каза, — ще ми се да можех да ти пъхна една пила.

— За какво ми е пила?

— За да изпилиш решетките, магаре такова.

— Тук няма решетки.

— Няма ли? Виж това е пречка. Ще трябва да се откажем. Закусвал ли си?

— Току-що.

— Закуската как беше?

— Доста я биваше.

— Радвам се да го чуя, защото съм натежала от угризения.

— Така ли? Защо?

— Ама помисли малко, преди да издрънкаш нещо! Ако не бях задигнала онази статуетка, това нямаше да се случи.

— На твоє място не бих се тревожил.

— Да, ама аз се тревожа. Да кажа ли на чичо Уоткин, че ти си невинен, защото аз съм престъпникът? Името ти трябва да бъде изчистено от това петно.

Веднага отклоних предложението ѝ.

— И дума да не става. Да не си посмяла!

— Не искаш ли името ти да е неопетнено?

— Не и с цената на твоето наказание.

— Чичо Уоткин не би ме тикнал в пандиза.

— Така е, но Смардльо ще научи и ще бъде потресен додън безсмъртната си душа.

— Бря! Не помислих за това.

— Той неизбежно ще си зададе въпроса дали е мъдър ход от страна на един викарий да свързва съдбата си с твоята. И ще загрижат едни съмнения... Друго щеше да е, ако ти беше гадже на гангстер. Гангстерът би те наблюдавал с умиление как ограбваш къде каквото има за грабене и би те окуражил с дума и жест, ала Смардльо е омесен от друго тесто. Когато се ожени за теб, той ще иска да поемеш отговорност за енорийските финанси. Осведомиш ли го за фактите, той по цяла нощ ще им трепери и сън няма да го лови.

— Схващам мисълта ти.

— Представи си какви тикове ще го подгонят, ако те завари близо до неделната касичка за волни пожертвования. Не, единствената линия на поведение е повсеместно затваряне на устата.

Тя повъздиша малко, сякаш съвестта я гризеше, но проумя силата на аргументите ми.

— Предполагам, че си прав, но ми е криво при мисълта, че ще отбиваш време в дранголника.

— Има си и добрите страни.

— Например?

— Спасен съм от ешафода.

— Еша... О, разбирам. Измъкваш се от женитбата с Мадлин.

— Точно така. Както вече ти споменах, не искам да кажа нищо лошо за Мадлин, когато твърдя, че мисълта да се свържа с нея в свещен брачен съюз кара стария ти приятел да бъде лазен от тръпки. Този факт не бива по никакъв начин да ѝ се пише на сметката. Бих се чувствал по същия начин пред перспективата да се обвържа с много от най-благородните жени на света. Има жени, които човек уважава, възхищава им се, благоговее пред тях, но само от разстояние. Именно към тази група принадлежи Мадлин.

И тъкмо да се разпростра върху темата с евентуално споменаване на онези народни песни, когато един груб глас прекъсна уютното ни общуване, ако можеш да наречеш общуване разговор от двете страни на желязна скара. Беше полицаят Оутс, завърнал се от екскурзията си. Присъствието на Стифи не му допадна и той облече недоволството си в строга словесна форма.

— Какви са тези работи? — поиска да узнае.

— Какви работи? — живо парира Стифи и аз си помислих, че го хвана натясно.

— Правилникът забранява всякакви разговори със затворника, госпожице.

— Оутс — каза Стифи, — ти си магаре.

Кое то си беше чистата истина, но това подразни служителя на закона. Обвинението не му допадна и той си го каза, а Стифи му забрани тутакси да ѝ отговаря, че не понасяла, когато разни ченгета ѝ отговаряли.

— Гади ми се от вас, надзиратели и ексекютори. Аз само се опитвах да го ободря.

Стори ми се, че полицаят презрително изсумтя и след момент разкри защо го е направил.

— Аз се нуждая от ободряване — каза мрачно. Току-що се срещнах със сър Уоткин и той каза, че не поддържа обвинението си.

— Какво! — ревах аз.

— Какво! — изписка Стифи.

— Каквото, такава — каза полицаят и беше ясно, че докато горе свети слънце, в сърцето му цари мрак. Разбира се, можех да му съчувствам. Нищо не поболява един полицейски служител повече от перспективата да му се измъкне закоравял престъпник. Той се намираще в положението на някой крокодил от река Замбези, или пума в Бразилия, които, след като са си набелязали Планк за обяд, го виждат да се катери по-чевръст от катеричка към върха на високо дърво.

— Възпрепятстване на законността и връзване ръцете на полицията, така го наричам аз — каза Оутс и мисля, че се изплю на пода. Не можех да го видя, разбира се, но слухът рядко ме подвежда.

Стифи нададе радостно айларипи и ако си спомням добре, аз ѝ пригласях. Защото въпреки мъжествената маска, която си бях надянал, в сърцето си никак не си падах по перспективата да гния двацет и осем дни в килията на някое влажно подземие. Затворът не е лош за една нощ, но не бива да се прекалява.

— Тогава какво чакаме? — каза Стифи. — Размърдай се, ченге. Отвори широко тези порти.

Оутс ги отвори, без да се опитва да крие мъката и разочарованието си, а ние със Стифи излязохме във волния голям свят отвъд стените на каторгата.

— Довиждане, Оутс — казах, защото не вреди да бъдеш учтив. — Приятно ми беше да те срещна отново. Как са госпожа Оутс и малките?

Единственият му отговор беше особен звук, сякаш хипопотам изваждаше крака си от сочната кал на речен бряг и видях как Стифи се намръщи, сякаш маниерите му накърняваха естетическите ѝ възприятия.

— Знаеш ли — каза тя, когато излязохме на открито, — наистина трябва да направим нещо във връзка с Оутс, което да му даде да разбере, че не сме дошли на този свят само за удоволствие. Не мога да предложа нещо още сега, но ако помислим заедно, все нещо ще ни хрумне. Трябва да останеш, Бърти, и да ми помогнеш да накараме рижата му глава преждевременно да побелее и да закопнее за ранна кончина.

Аз повдигнах едната си вежда.

— Да остана като гост на чичо ти Уоткин?

— Можеш да помизерстваш при Харолд. При него има свободна стая.

— Съжалявам, но не.

— Няма да останеш?!

— Няма. Възнамерявам да оставя максимално количество мили между Тотли-на-платото и себе си. И не си прави труда да ме наричаш малодушен жалък страхливец, защото съм непреклонен.

Тя направи муцка. Прави се, като устните се издават напред и после отново се прибират.

— Знаех си, че ще е безсмислено да те моля. Лошото е, че ти липсва мъжественост и предприемчивост. Ще трябва да накарам Харолд да ми помогне.

И докато стоях разтреперан пред картината, която думите ѝ обрисоваха, тя се отдалечи, крайно възмутена от днешните млади мъже. Все още се питах в каква ли каша ще натопи горкия Пинкър и се надявах той да прояви достатъчно разум, за да не се забърква в нея, когато Джийвс се появи в колата и ми зарадва окото.

— Добро утро, сър — каза той. — Надявам се, че сте спали добре.

— Горедолу, Джийвс. Тези дървени нарове доста убиват на меките части.

— Така бих предположил и аз, сър. И съжалявам да видя, че неспокойната нощ се е отразила на външността ви.

Умът ми обаче беше зает с по-дълбоки мисли. Бях склонен към размисъл.

— Знаеш ли, Джийвс — казах, — човек се учи, докато е жив.

— Моля, сър?

— Този епизод имаше върху мен крайно образователно въздействие. Получих урок. Сега виждам каква грешка прави човек, когато определя някой като непрокопсаник само защото този някой обикновено се държи като проклет непрокопсаник. Ала поглеждаш повнимателно, и откриваш човечност в най-невероятните места.

— Нима, сър?

— Вземи този сър Басет. В своята невъздържаност и незадълбоченост винаги съм го описвал като изчадие адово без нито една смекчаваща вината черта. Ала какво откривам? Той притежавал и зачатъци от човечина. След като спипа Бърти натясно, той не побърза

да го разкъса на съставните му части, както би могло да се очаква, а омилюва правосъдието, отказвайки да поддържа обвинението си. Доста ме трогна откритието, че под онази втрисаща външност се гуши златно сърце. Защо гледаш като препарирана жаба, Джийвс? Не си ли съгласен с мен?

— Не напълно, сър, когато приписвате снизходителността на сър Уоткин единствено на сърдечна доброта. Беше упражнено влияние.

— Не загревам, Джийвс.

— Поставих освобождаването ви като условие, сър.

Неспособността ми да го проумея се засили. Струваше ми се, че говори през части от тялото, които не са пряко предназначени за целта. Това е последното нещо, което желаете от личен камериер.

— Условие за какво?

— За постъпването ми на работа при него, сър. Трябва да спомена, че по време на посещението ми в Бринкли Корт сър Уоткин много любезно изрази задоволство от начина, по който изпълнявам своите задължения на иконом и ми направи предложение да напусна работата при вас и да започна при него. Аз приех това предложение при условие, че ще бъдете освободен от заключение.

Полицейският участък в Тотли-на-платото се намира на главната улица и от мястото, където стояхме, виждах заведенията на касапина, пекаря, бакалина и кръчмаря с разрешително за продажба на тютюн, бира и алкохол. Та когато чух тези думи, онази касапница, онази пекарна, онази бакалия и онази кръчма без никакво предупреждение се впуснаха в бесен танц.

— Ти ме напускаш? — ахнах аз, усъмнил се в слуховите си възприятия.

Тъглчето на устата му потрепна. Сякаш имаше намерение да се усмихне, но, разбира се, премисли и не го направи.

— Само временно, сър.

— Временно?

— Струва ми се повече от вероятно приблизително след седмица между сър Уоткин и мен да възникнат разногласия, принуждаващи ме да си подам оставката. В такъв случай, ако не сте се сдобили все още с нов камериер, ще бъда щастлив да се завърна на работа при вас.

Проумях. Този номер можеше да оглави списъка от номера, които съм го виждал майсторски да привежда в действие. С уголемения си от

редовна консумация на риба мозък, той бе видял изхода и бе открил решението, приемливо за всички враждуващи страни. Пред очите ми се проясни и месарницата, хлебарницата, бакалията и кръчмата с разрешително за продажба на тютюн, бира и алкохол си възстановиха статуквото.

Усетих приливна вълна на силни чувства.

— Джийвс — казах и гласът ми трепереше, но какво от това? Все пак и ние Устъррови сме хора. — Ти нямаш равен на себе си. Други заобикалят нашия въпрос, но не и ти, както е казал онзи^[1]. Ще ми се да мога да ти се отплатя с нещо.

Той се изкашля с овчата си кашлица.

— Действително съществува услуга, която е във вашите възможности, сър.

— Назови я, Джийвс. Искай половината ми царство.

— Дали не бихте се отказали от тиролската си шапка, сър?

Трябваше да го предвидя. Онази кашлица би трябвало да ме предупреди. Но ударът бе непредвиден и поради това мощен. Признавам дори, че залитнах.

— Би ли стигнал толкова далеч? — прошепнах аз, дъвчейки долната си устна.

— Това беше само едно предложение, сър.

Аз свалих шапката и ѝ се полюбувах за последно. Утринните лъчи играеха върху нея и тя никога не бе изглеждала толкова лазурносиня, а перото ѝ тъй нежнорозово.

— Предполагам, знаеш, че ми късаш сърцето?

— Съжалявам, сър.

Въздъгнах. Но, както казах, Устъррови умеят да се преборват с всеки удар на жестоката Съдба.

— Много добре, Джийвс. Така да бъде.

Връчих му шапката. Това ме накара да се почувствам като баща, който неохотно изхвърля детето си от шейната, за да отклони вниманието на преследващата го глутница вълци, както постоянно става в Русия през зимата, но какво да правиш?

— Нали не възнамеряваш да я изгориш, Джийвс?

— Не, сър. Ще я подаря на господин Бътърфийлд. Той е на мнение, че ще допринесе за каузата му.

— Каква кауза?

— Господин Бътърфийлд ухажва една вдовица от селото, сър.
Това ме изненада.

— Но той е чукнал поне сто и четири години!

— Господин Бътърфийлд действително е напреднал в годините,
сър, но независимо от това...

— Има още живот в старото куче?

— Точно така, сър.

Сърцето ми се разтопи. Спрях да мисля само за себе си. Току-що ми хрумна, че при дадените обстоятелства няма да приключа гостуването си с бакшиш на Бътърфийлд. Шапката щеше да запълни този пропуск.

— Много добре, Джийвс, дай му я и нека небесата ускорят неговото ухажване. Можеш да му го предадеш от мен.

— Ще го сторя, сър. Благодаря ви много, сър.

— Няма защо, Джийвс.

---

[1] Думите са на английския поет Матю Арнълд (1822–1888) от поемата му „Шекспир“. — Б.ред. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.